

ΦΥΛΛ. 15

TOM. A'.

Η ΠΑΝΔΩΡΑ.

Ο ΑΓΘΕΝΗΣ ΤΟΥ ΜΩΡΕΩΣ.

Διήγημα. Ὑπὸ Ἀ. Ρ. Ρ.

(Συνέχεια. Ἰδὲ φυλλάδιον 14^{ον}.)

ΚΕΦ. ΚΒ'.

Ἄλλ' ἐνῶ ἡ παιδρὰ ἱππασία διευθύνεται εἰς τὰ ἔρη πρὸς εὐθυμον θήραν, δὲν πρέπει νὰ λησμονήσωμεν ὅτι ἐγκατελείψαμεν τὸν Χαμάρετον κατάκλειστον εἰς τὴν σκοτεινὴν φυλακὴν του. Ὡς εἰς ὅλας τὰς ἰσχυρὰς φύσεις, παρ' αἷς καταβάλλεται τὸ σῶμα πρὸ τῆς ψυχῆς, ἴδομεν ὅτι ἀπαυδήσαντα ἐκ τοῦ ματαίου ἀγῶνος ὅπως εὖρη τρόπον ἀπαλλαγῆς ἐν μέσω τοῦ σκό-

τόμος Α'.

τους, τὸν κατέλαβε τέλος ὁ ὕπνος. Ἄλλ' ἐπ' αὐτοῦ ἡ ψυχὴ του ἐγρηγοροῦσα διειπτατο ἐλευθέρᾳ διὰ τῶν παγίων τειχῶν τῆς φυλακῆς, καὶ τῷ ἐδείκνυε συγκεχυμένως διὰ τοῦ πρίσματος τῆς μνήμης καὶ τῆς ἐλπίδος, ἐνίστε μὲν τὰ ὄρη ὡς δάδας φλεγόμενα, ἄλλοτε τοὺς Ἕλληνας ἀπὸ σπηλαίων καὶ δασιῶν ἐξορμῶντας, καὶ μετὰ ψαλμῶν καὶ βαίων καὶ κλιδῶν πορευομένους πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν· ἄλλοτε τῷ παρίστατο τὸ πεδίον τῆς μάχης, πλήρες βοῆς καὶ αἵματος καὶ κινήσεως, καὶ μακρόθεν ἤκούοντο τῶν Ἑλλήνων ἀρχαῖοι παῖνες, καὶ ἐβλεπε αὐτὸν ἐκτάδην κείμενον καὶ ἀδυνατοῦντα νὰ κινηθῇ, τὸν δὲ Πετραλεῖφαν πατοῦντα εἰς τὰ στήθος διὰ τοῦ γόνατος καὶ γελῶντα σαρδωνικῶς, ὑπεράνω δ' αὐτοῦ τὴν Ἄνναν, ὡς νίκην, χρυσᾶς τανύουσαν πτέρυγας, καὶ διὰ τοῦ δακτύλου δεικνύουσιν τὸν οὐρανὸν εἰς αὐτὸν.

Ἐν μέσω τοιούτων ὀπτασιῶν ἀρυκνίσθη καὶ εἰδέναι ὅτι αἱ πρῶται τῆς αὐγῆς ἀκτῖνες διήρχοντο ἡ-

Φυλ. 15

δη ἀμυδραὶ διὰ τοῦ φωταγωγοῦ του. Ἡ πρώτη του δὲ φροντίς ἦτο νὰ ἐξετάσῃ τὸ μέρος εἰς ὃ εὐρίσκετο. Ἀλλὰ τὸ πρῶτον βλέμμα ἐπεκύρωσεν ὅ,τι ἐν τῷ σκότει εἶχε μάθει διὰ τῆς ἀφῆς, ὅτι δηλαδὴ ἦτο κατακεκλεισμένος εἰς θόλον ἰσχυρὸν καὶ κατὰ μέρος ὑπόγειον, ἔχοντα μόνην ὁπὴν τὴν θύραν, καὶ τὸ μικρὸν καὶ κιγκλιωτὸν παράθυρον πλησίον τοῦ θόλου, δι' οὗ οὐδὲν ἐφαίνετο ἀντικείμενον, εἰμὴ τὰ μεμακρυσμένα ὄρη, καὶ αἱ πυραὶ ὧν αἱ τελευταῖαι λάμψεις ἀντεπάλατον ἀκόμη πρὸς τὸ αὖξον φῶς τῆς ἡμέρας. Φέρων δ' ἐκεῖθεν τὸ βλέμμα του πρὸς τὰ κάτω, εἶδε μετ' ἐκπλήξεως πλησίον τῆς κλίνης του πῆραν δεδεμένην διὰ μικροῦ σχοινίου καὶ περιέχουσαν ἀγγεῖον τοῦ ὕδατος καὶ τροφάς, προφανῶς δὲ καταβιβασθεῖσαν ἀπὸ τοῦ παραθύρου ἐν ᾧ αὐτὸς ἐκοιμάτο· ἐξ οὗ ἐσυμπέραναν ὅτι ἡ φυλακίσις του δὲν ἔγινε κατὰ λάθος, ἀλλ' ἐκ προθέσεως. Ἡ πεποίθησις αὕτη ἠῤῥησε τὴν σύγχυσιν τῶν ἰδεῶν του καὶ τὴν ἀγανάκτησιν του συγχρόνως, διότι ἔβλεπεν ὅτι ὑπάρχει προδοσία, ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ τὸν σκοπὸν καὶ τὴν αἰτίαν αὐτῆς. Ὡς λυστῶν ἐρρίφθη πρὸς τὴν θύραν ἐκ νέου, ἐλπίζων νὰ ἐκρίζωσῃ αὐτὴν ἢ νὰ θραύσῃ τὰ κλειθρά της, ἀλλὰ δὲν ἤργησε νὰ ἐννοήσῃ ὅτι ἐματαιοπύονει. Τότε ἤρχισε νὰ κραυγάζῃ μετ' ὅλης τῆς δυνάμεως τῶν πνευμόνων του, ἀλλὰ, ὡς καὶ τὴν νύκτα, ἐπέσθη αὖθις ὅτι ἡ φωνὴ του πανταχόθεν ἀναπηδῶσα ἀπὸ τὸν λίθινον θόλον, δὲν ἐδύνατο νὰ διασχίσῃ τὸ πάχος του, καὶ ἐπέστρεφε πρὸς αὐτὸν μὲ τόνον κλαυθμηρὸν ἢ σαρκαστικόν. Ἐν τῇ ἀπελπίσει του δὲ, ἐνῶ βιαίως χειρονομῶν, ἔσχιζεν ὡς φρενητιῶν τὸν μανδύαν του, ἦσθάνθη ὑπὸ τὴν χειρὰ του τὸ ξιφιδίον του, καὶ ἀνασπᾶσας αὐτὸ, ἀπεφάσισε νὰ τὸ βυθίσῃ εἰς τὸ στήθος του. Ἀλλ' ἄμα ἤγγισε τὴν σάρκα του ὁ ψυχρὸς σίδηρος, τῷ ἐπανῆλθεν ἡ σκέψις, καὶ ὀρθότερον κρίνων τὸ κίνημά του,

— Νὰ φονευθῶ! εἶπε, τοῦτο θέλει εἶσθαι ὁ ὀρίαιμος των ἐχθρῶν μου, οἵτινες δῆποτε καὶ ἂν εἶναι. Νὰ φονευθῶ, νὰ νεκρώσω τὴν χεῖρα ἣτις κρατεῖ τῆς Ἑλλάδος τὴν τύχην, ὅταν ἴσως ἡ ὑπερτάτη εὐδαιμονία κρύπτεται δι' ἐμὲ εἰς τὸ μέλλον! Ἡθελεν εἶσθαι μωρία καὶ ἔγκλημα ἐνταυτῷ.

Μετὰ τὴν σκέψιν δὲ ταύτην, συνελθὼν, καὶ ἐπιβαλὼν σιωπὴν εἰς τὴν ταραχὴν τῆς καρδίας του, ἐπορεύθη βραδέως, ὡς ἂν ἐπρόκειτο περὶ τῶν μᾶλλον ἀδιαφόρων στιγμῶν τῆς ζωῆς του, πρὸς τὸ παρεσκευασμένον πρόγευμα, καὶ ἔφαγεν ἐξ αὐτοῦ ὅσον νὰ στηρίξῃ τὰς δυνάμεις του, ὧν πιθανῶς ἤθελεν ἔχει πολλὴν ἀνάγκην κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἔπειτα δὲ, μετὰ νέαν ἀκριβεστέραν ἔρευναν τῆς θύρας, ἤλθε πρὸς τὴν κλίνην του, καὶ λαβὼν, ἔστησεν ὀρθὰς τὰς σάνιδας καὶ τοὺς πόδας αὐτῆς, καὶ ἐπ' αὐτῶν ἀναρρίχηθεις, ἔρθετε μέχρι τοῦ παραθύρου, οὗ ἤρπασε τὰς σιδηρὰς κιγκλίδας μετὰ τὴν μίαν χεῖρα. Καὶ πρῶτον μὲν ἐβύθισε τὸ βλέμμα ἐκτὸς τοῦ παραθύρου, καὶ εἶδεν ὅτι ἡνοίγετο αὐτὸ σχεδὸν ἰσοπέδως ἐπὶ τοῦ κήπου, εἰς μέρος μεμακρυσμένον τῆς οἰκίας. Ἐπειτα δὲ ἐδοκίμασε μὲ ὅλην τὴν δυνάμιν του, στηρίζων τοὺς πόδας εἰς ἀρχιτεκτονικὸν κόσμημα ἐν

εἶδει κυματίου θεόν περὶ τὸν τοῖχον, νὰ κλονήσῃ τὰς κιγκλίδας, ἀλλ' ἠσθάνθη ὅτι ἀδύνατα ἐπεχείρει. Τέλος ἔσυρε τὸ ξιφιδίον του, καὶ ἐπροσπάθησε νὰ κόψῃ αὐτάς ἢ νὰ τὰς ἐξορύξῃ· ἀλλὰ καὶ τοῦτο εἰς μάτην· τὸ ξιφιδίον του ἂν καὶ χαλῶδιον δὲν ἔκοπτε σίδηρα, καὶ ὁ λίθος ἦτο πυρροποιίκλος.

Ἐπαυσε λοιπὸν ματαιοπονῶν, καὶ ἐπήδησε πάλιν κάτω. Λαβὼν δὲ τὴν σιδηρὰν θήκην τοῦ ξίφους του, ἤρχισε νὰ κτυπᾷ ἐπὶ τῆς κοπίδος αὐτοῦ οὕτως, ὥς μετὰ ἡμίσειαν ὥραν τὴν κατέστησεν ἀνώμαλον καὶ ὀδοντωτὴν. Τότε δὲ ἀνέβη ἐκ δευτέρου εἰς τὸ παράθυρον, ἐκρεμάσθη μὲ τὴν μίαν χεῖρα εἰς τὰς κιγκλίδας καὶ διὰ τῆς ἄλλης ἤρχισε νὰ τὰς προσβάλλῃ διὰ τοῦ αὐτοσχεδίου τούτου πρίονος, ἀλλὰ βραδέως καὶ ἐλαφρῶς, φοβούμενος μὴ ὁ τριγμὸς τὸν προδώσῃ καὶ προσκαλέσῃ τοὺς δεσμοφύλακας του. Κατ' ἀρχὰς τὸ ἀποτέλεσμα ἦτον οὐδὲν, ἀλλ' ἐνῶ ἤρχισε νὰ ἀπελπίζεται ἤδη, εἶδε μὲ χαρὰν ἀνεκφράστον ὅτι λεπτὴ μέλαινα κόνις σιδηροῦ ἐπιπτεν εἰς τὸν λίθον, καὶ τότε ἐπέτεινε τοὺς ἀγῶνάς του, καὶ πᾶσαν περισκεψὶν λησμονῶν, ἤρχισε νὰ ποιοῖν ἰσχυρῶς, ὥστε ὁ ὑπόγειος θόλος ἀντήχει ὅλος ἀπὸ τὸν ῥόχθον. Ὁ κρότος οὗτος τὸν ἀνεκάλεσεν εἰς ἑαυτὸν, καὶ ἀντριχίασεν ἐνθυμηθεὶς εἰς ποῖον δι' αὐτοῦ ἐξετέθη κίνδυνος. Ἀλλὰ μετ' ἐκπλήξεως εἶδεν ὅτι οὐδεὶς φρευροῦ ἐξύπνησεν ἢ ἀγρυπνος ἐπιτήρησις. Ἐνθαῤῥυνθεὶς δ' ἐκ τῆς παρατηρήσεως ταύτης, οὐ μόνον ἐξηκολούθησεν ἐτι γενναϊότερον, ἀλλ' ἀκόμη, ἀντὶ νὰ κρέμαται ἀπὸ τῆς μιᾶς χειρὸς ἐνῶ ἐργάζεται διὰ τῆς ἄλλης, ὅπερ ἤθελεν ἐξαντλήσῃ ἐντὸς ὀλίγου τοῦ Ἡρακλέους αὐτοῦ τοὺς μυῶνας, ἐτόλμησε ν' ἀναβῇ εἰς τὸ παράθυρον, καὶ κύπτων ἰσχυρῶς, περὶ δὲ τὸν ἕνα του πόδα διὰ τῶν κιγκλίδων, νὰ καθήσῃ ἐπ' αὐτοῦ περιβάδην· ἔκτοτε ἡ ἐργασία του προὔχεται πολὺ ταχύτερον, καὶ ἀπὸ πνευστιῶν καὶ ἰδρώτα περρρέομενος, ἐξηκολούθησε διαπρίων τὴν κιγκλίδα ἐπὶ τρεῖς σχεδὸν ὥρας μὲ μικρὰς διαλήψεις, ἐκόπη τέλος αὐτή. Τότε συλλαβὼν τὰς λοιπὰς μὲ τὰς δύο του χεῖρας, ἐλάκτισεν αὐτὴν διὰ τοῦ ποδὸς μὲ μεγίστην ὀρμὴν, καὶ τὴν ἐλύγισε μὲν, τὴν διέβρῃξε μάλιστα κατὰ μέρος, ἀλλ' οὐχὶ ἐντελῶς· ὥστε ἠαγκάσθη, ἀρ' οὗ ἔλαβεν ὀλίγην ἀνάπαυσιν, νὰ τὴν κόψῃ καὶ πρὸς τὰ ἄνω καθ' ὃν τρόπον τὴν εἶχε κόψῃ καὶ κάτωθεν, διὰ τοῦ ξιφιδίου. Ἡ νέα ὅμως αὕτη ἐργασία ἦτον ἤδη κατὰ τὸ ἥμισυ προτετελεσμένη, καὶ διὰ τοῦτο διήρκεσε τὸ ἥμισυ σχεδὸν τοῦ χρόνου τῆς πρώτης. Τέλος ἔπεσεν ἡ κιγκλὶς, καὶ ὁ Χαμάρετος διὰ βιδάσας τὴν κεφαλὴν, καὶ μετὰ ταῦτα τὸ λοιπὸν σῶμα, μετ' ἀνεκφράστου ἀγαλλιᾶσεως εὐρέθη ἐντὸς τοῦ κήπου, καὶ ὡς βέλος ῥιφθεὶς πρὸς αὐτοῦ τὸν περιβολὸν, τὸν διεσκέλιτε διὰ μιᾶς, καὶ ἐπήδησεν εἰς τὴν ὁδὸν ἐλαφρὸς καὶ ἐλεύθερος, δύο ἴσως ὥρας ἀρ' οὗ εἶχε παρέλθει ἡ μεσημβρία.

Ἀμα δ' εἶδεν ἑαυτὸν κύριον τῶν κινήματων του, ἀντὶ δρομαῖος νὰ μακρυνθῇ τοῦ μέρους ὅθεν μόλις ἐσώθη, ἐστράφη ἐξ ἐναντίας περὶ τὴν γωνίαν τοῦ κήπου, καὶ ἐλθὼν πρὸς τὴν αὐλίαν πύλιν, ἔκρουσεν αὐτὴν ἐπανειλημμένως ἐπὶ σκοπῷ νὰ ἐλέγξῃ τὸν Πει-

τραλείφαν διὰ τὴν προδοσίαν του, καὶ νὰ τῷ ζητήσῃ λόγον αὐτῆς, ἴσως δὲ ν' ἀποταθῇ καὶ πρὸς τὴν Ἄνναν ὁ ἴδιος, καὶ νὰ μάθῃ τὴν τύχην του ἐκ τῶν χειλέων αὐτῆς· ἀλλ' ἀπὸ τὸν ὑπηρέτην ὅστις ἦλθε ν' ἀνοίξῃ ἔμαθεν ὅτι εἰς τὴν ταραχὴν του ἐξ αἰτίας τῶν ἰδίων συμβάντων του εἶχε λησμονήσει, τὴν θῆραν τοῦ Αὐθέντου, καὶ ὅτι ὁ Πετραλείφαν καὶ ἡ Ἄννα τὸν συνώδευσαν εἰς αὐτὴν.

Ἡ ἐναντιότης αὕτη ἐκ νέου παρώξυνε τὸν Χαμάρετον, καὶ παντοῖα σχέδια ἤρχισαν ν' ἀντιδιώκονται πάλιν εἰς τὴν κεφαλὴν του. Ἡ πρώτη του ιδέα ὑπῆρξε νὰ τρέξῃ εἰς τὰ ὄρη, καὶ ἀνάψας τὰς πυρὰς νὰ δώσῃ τὸ τρίτον σύνθημα εἰς τοὺς συνωμώτας καὶ νὰ τοὺς διεγείρῃ αὐτὴν ἐκείνην τὴν νύκτα εἰς τὸ μέγα των ἐπιχειρήμα. Ἀλλὰ πρὸ παντὸς ἄλλου ἠσθάνετο τὴν ἀνάγκην νὰ ἰδῇ τὸν Πετραλείφαν, νὰ ἰδῇ τὴν Ἄνναν· διὸ καὶ ἀναλογισθεὶς ὅτι εἰς τὴν ὁδὸν τῶν ὀρέων εἶχε πιθανότητα καὶ αὐτοὺς ν' ἀπαντήσῃ, ἀπεφάσισε νὰ διευθυνθῇ πρὸς αὐτά. Ἀλλὰ τρεῖς δὲν διηλθε τῆς Ἀνδραβίδας ὁδοῦ, χωρὶς νὰ παρατηρήσῃ τὴν αὐτηγήν ἑξαψιν τοῦ λαοῦ, καὶ χωρὶς νὰ μάθῃ τὴν παροξύνουσαν τὸ πλῆθος ἀφορμὴν τοῦ διπλοῦ γάμου. Ἡ ἀγγελία αὕτη ἐνέτικτῃεν ὡς κεραυνὸς ἐπὶ τὸν Χαμάρετον. Τὸν πρῶτον ὅστις τῷ τὴν ἔδωκε, τὸν συνέλαβεν ἀπὸ τὸ στήθος καὶ τὸν ἔσεισε τόσον βιαίως, κρᾶζων μεγαλοφώνως ὅτι ψεύδεται, ὥστε ἔμακρύνθη ἐκεῖνος κάμνων τὸν σταυρὸν του καὶ λέγων καθ' ἑαυτὸν ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι παράφρων. Εἰς τρεῖς ἢ τέσσαρας ἀπευθύνθη ἀκόμη, ἀλλὰ μηχανικῶς, καὶ διὰ τῆς καρδίας μᾶλλον ἢ διὰ τῶν αἰσθήσεων ἐνόων ὅτι αἱ ἀπαντήσεις των ἦσαν ταυτόσημοι μετὰ τὴν πρώτην. Ὅταν δὲ δὲν τῷ ἐπετρέπετο πλέον νὰ ἀμφιβάλλῃ, ἐξηκολούθησε νὰ διατρέχῃ σκοτοδινιῶν τὰς ὁδοὺς, καὶ ἀφίχθεις ἐμπρὸς τῆς ἐκκλησίας τῆς ἁγίας Σοφίας ἐντὸς τῆς πόλεως, ἠσθάνθη ὡς καλὰ μους τὰ γόνατά του κλονούμενα καὶ ἀρνούμενα νὰ τὸν φέρωσι περαιτέρω, καὶ ἔπεσεν εἰς τὴν στοᾶν τοῦ προναοῦ, ἀπολέσας ἑαυτοῦ τὴν συναίσθησιν, μόνον μίαν λέξιν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν προφέρων, τῆς Ἄννης τὸ ὄνομα. Ὅταν δὲ πάλιν συνῆλθε καὶ ἠγέρθη, εἶχε συγκεχυμένην τινὰ ἀνάμνησιν ὅτι προσηυχήθη, καὶ φέρων τὴν χεῖρα πρὸς τὸ πρόσωπόν του, τὸ εὔρεν ὑγρὸν ἀπὸ δάκρυα· ἀναβλέψας δὲ πρὸς τὸν οὐρανὸν ἐνόησεν ὅτι ὥρας ἔπρεπε νὰ ἔμεινεν εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο, διότι ὁ δίσκος τοῦ ἡλίου ἐκλινεν ἤδη πρὸς τὴν δύσιν του. Μετὰ τῆς αἰσθήσεως δὲ τῆς ζωῆς ἐπανήλθον καὶ ὅλοι αἱ βάσανοι, καὶ ὅλα τὰ πάθη τῆς καρδίας του, καὶ ὑπὸ ἀπελπισίας καὶ ὑπὸ ὀργῆς ἐλαυνόμενος, ἔδραμε μᾶλλον ἢ ὅτι ἐπορεύθη πρὸς τὸ ἐρημευκλήσιον ὑφ' ὃ ἐκρυπτε τὴν κατοικίαν του. Ἐκεῖ δὲ, μυρία ἄτοπα μελετῶν, ἄλλοτε μὲν νὰ ζητήσῃ εἰς ὅλας τοῦ ὄρους τὰς φάραγγας τὴν αὐθεντικὴν συνοδίαν, καὶ νὰ φονεύσῃ τὸν Πετραλείφαν, νὰ φονεύσῃ τὸν Δελαρῆσιν, νὰ φονεύσῃ τὴν Ἄνναν, καὶ νὰ φονεύσῃ ἐπὶ τῶν πτωμάτων των, ἄλλοτε δὲ νὰ ἀνάψῃ τὰς πυρὰς τῶν ὀρέων, καὶ νὰ ἐπάρῃ καταστρεπτικὸν πόλεμον καθ' ὅλης τῆς φυλῆς τῶν Φράγκων, ἀπεδύθη τὸν μοναστικὸν μανδύαν, ἔλαβε στολὴν καταλληλοτέ-

ραν διὰ τὴν ὀρεινὴν ἐκδρομὴν του καὶ νέα ὅπλα, καὶ ἐτράπη πρὸς τὸ ὄρος μετὰ βῆμα πτερούμενον ὑπὸ τῆς ἀνυπομονησίας. Μίαν περίπου ὥραν ἐβάδισεν ἕως οὗ φθάσῃ εἰς τὰς ὑπωρεῖας καὶ ἐν τούτοις τὰς τελευταίας τοῦ ἡλίου ἀκτῖνας εἶχε διαδεχθῇ τὸ ἐν Ἑλλάδι ὠκύμορον λυκαυγές, σῦρον κατόπιν του ἀσέληνον νύκτα. Ποία δὲ ὑπῆρξε τοῦ Χαμαρέτου ἡ ἐκπληξίς, ὅταν ἐγείρων τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸ ὄρος ὃ ἐμελλε ν' ἀναβῇ, τὸ εἶδεν αἰφνης ὡς ἡφαίστειον περιλαμφθὲν εἰς τὴν κορυφὴν του, καὶ πυρὰ ἐφάνη ἐπ' αὐτοῦ, ὁμοιάζουσα εἰς τὸ σκότος ἀκτινοβόλον ἀδάμαντα εἰς μέτωπον βασιλέως. Μετ' ὀλίγας δὲ στιγμὰς δευτέρα κορυφὴ ἐφάνη καιομένη, καὶ μετ' αὐτὴν τρίτη, καὶ κατ' ὀλίγον ὅλοι ὄσας εἰς μεγίστην ἀπόστασιν ἐδύνατο ν' ἀνακαλύψῃ ὁ ὀφθαλμός. Ὁ Χαμάρετος ἐνόμιζεν ὅτι ὀνειροπολεῖ, ὅτι τὸν ἀπατᾷ ἡ τεταραγμένη φαντασία, καὶ ἠτένιζε μετ' ἐνδομύχου τρόμου τὸ ἀκατανόητον τοῦτο φαινόμενον, ἀφ' οὗ ἡ θῆρα τοῦ Αὐθέντου ἔπρεπε νὰ εἶχε λήξῃ πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου· ὥστε ἤρχισε νὰ ἐρωτᾷ ἑαυτὸν ἂν δὲν γίνεταί παίγνιον ἐπηρεϊδῶν ὑπερφυσικῶν. Πᾶσαν ἄλλην ἐπομένως προσπάθειαν ἐν δευτέρῳ λόγῳ πρὸς τὸ παρὸν θέμενος, καὶ μόνον τῆς πατριωτικῆς του καρδίας τὰς εἰσηγήσεις ἀκούων, ἠθέλησε νὰ ἐξιχνιάσῃ τὸ μυστήριον, καὶ προὔργιαίτατον ἐθεώρησε νὰ σπεύσῃ ὅπου ἴσως ὑπῆρχεν ἡ ἡδύνατο νὰ γεννηθῇ τις κίνδυνος διὰ τὴν πατρίδα, καὶ λησμονῶν ἑαυτὸν δι' ἐκείνην, συγκατένευτε ν' ἀναζήτησιν ἐφ' ὅσον ἦν ἡ δραστηριότης του ἀναγκαία, καὶ ὥρμησε πρὸς τοῦ Αὐτοῦ τὸ Σπήλαιον.

ΚΕΦ. ΚΓ.

Ἡ νύξ ἦτον σκοτεινὴ, καὶ λεπτὴ νεφελῶν σινδὼν ἀπερρόφα καὶ αὐτὸ τὸ ἀσθενὲς φῶς τῶν ἀστέρων. Πρὸ δύο δὲ ἡρῶν ὡρῶν διέτρεχεν ὁ Χαμάρετος τὰς γνωστὰς εἰς αὐτὸν στενωποὺς τῶν ὀρέων, ὅταν αἰφνης εἶδεν ἐμπρὸς αὐτοῦ μίαν τῶν πυρῶν κινουμένην, καὶ μετ' ὀλίγον ἐκτεινομένην εἰς μῆκος ἐπὶ τῆς ὀρεινῆς· ῥάχως, ὡς γιγαντιαῖον φλογερὸν ὄφιν, τοὺς κρίκους ἐξελίσσοντα ἐπ' αὐτῆς· καθ' ὅσον δὲ τὸ φαινόμενον ἐπλησίαζεν, αἱ ἑλικες διεσπῶντο, καὶ εἶδε μετ' οὐ πολὺ μακρὰν συνοδίαν λαμπαδηφόρων, κατερχομένων τὸ ὄρος. Τοῦ Χαμαρέτου ἡ καρδία ἐσκίρτησεν ἰσχυρῶς ἐντὸς τοῦ στήθους του διότι ἠσθάνθη ὅτι ἡ συνοδία ἐκείνη ἔπρεπε νὰ εἶναι ἡ τοῦ Αὐθέντου, καὶ ἀντεφελκόμενος μεταξὺ δύο αἰσθημάτων, ὅτε μὲν ἐτρέπετο νὰ δράμῃ εἰς ἀναζήτησιν αὐτῆς ἐπὶ τῶν κρημνῶν, ὅτε δὲ μεταμελούμενος ἐξηκολούθει τὴν ὁδὸν του πρὸς τὸ μέρος ὅπου ἐνόμιζεν ὅτι ἱερὸν τὸν ἐκάλει καθῆκον. Ἀλλ' ἐνῶ ὅσους προὔχωρει δισταζων, τὸ μὲν βῆμα πρὸς τὸ σπήλαιον διευθύνων, τὴν δὲ καρδίαν καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχων προσηλωμένους εἰς τὴν λαμπαδηφορίαν, αἰφνης καὶ ὡς ἂν ἡ γῆ εἶχε σχισθῇ νὰ τὰς καταπῇ, λαμπαδὲς καὶ συνοδία, ὅλα ἐξέλιπον, καὶ βαθὺ σκότος ἐπεκράτησε πάλιν ἐπὶ τοῦ ὄρους. Ὁ Χαμάρετος ἔτεινε τοὺς ὀφθαλμοὺς του, ἀλλὰ τίποτε δὲν ἐδύνατο νὰ

ἰδῆ· ἔτεινε δὲ ὁμοίως ἡ καὶ τὸ πνεῦμα· του, χωρὶς νὰ δυνήθῃ νὰ ἐννοήσῃ· διότι ἤξευρεν ὅτι μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ μέρους ὅθεν ἐφαίνετο ἡ κινήτῃ λάμψις δὲν ἐπεπρόσθει κἀνὲν φυσικὸν κώλυμα δυνάμενον νὰ τῷ ἀποκρύψῃ αὐτήν, ἄλλως τε δὲ καὶ ἂν ὑπῆρχεν, ἔπρεπεν ἡ συνοδία βαθμυδὸν νὰ παρέλθῃ ὀπίσω αὐτοῦ, ἐν ᾧ ἐξ ἐναντίας ἡ ἀράνις τῶν φώτων ἐγένετο στιγμιαίως καὶ ὡς διὰ μαγείας. Τὸ νέον τοῦτο μυστηριώδες συμβάν ἤρξθη τὸν ἀόριστον φόβον ὅστις τὸν ἐκυρίευε, καὶ τὸν ἐκίνησε νὰ σπεύσῃ τὸ βῆμα. Ἀλλὰ μεταξὺ προχωρῶν, ἐνόμισεν ὅτι βλέπει σκιάς τινας κινουμένας ἐμπρὸς του, δι' ὃ καὶ μείνας ἀκίνητος ὀπίσω θάμνου, παρετήρησε προσεκτικώτερον· τὸ δ' ἀποτέλεσμα τῆς κατασκοπεύσεώς του ἦτον ὅτι ἰκανὸς ἀριθμὸς ἀνθρώπων, ἀπὸ πλαγίας τινὸς φάραγος ἐξερχόμενος, εἰσῆρχετο εἰς τὴν ὁδὸν ἣν αὐτὸς ἐβάδιζε, καὶ προῦχώρουν κατὰ τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν ἀλλὰ τόσον ἐλαφρῶς καὶ ἀσφύως, ὥστε ἐφαίνοντο ὡς ὀλισθαίνοντες μᾶλλον ἢ περιπατοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, κρατοῦντες δὲ σχεδὸν καὶ τὴν ἀναπνοήν των, ὥστε ἡ ᾗδ δεισιδαιμόνως διατεθεῖσα φαντασία του παρ' ὀλίγον ἤθελε τοὺς ἐκλάβει ὡς νεκρῶν νυκτοπλανῆ φαντάσματα.

Ἀλλὰ προὔτιμησε νὰ ἐμπιστευθῇ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν μᾶλλον εἰς τῶν αἰσθησέων του τὴν ἀψευδῆ μαρτυρίαν, δι' ὃ καὶ μιμούμενος καὶ αὐτὸς τὸ παράδειγμα τῶν νυκτοβατῶν ἐκείνων, ἄφρονος καὶ ἀκροποθητὶ βαίνων, τοὺς παρηκολούθησε, καὶ συνανέμιγῃ μετ' αὐτῶν ἀφανῶς. Μετ' ὀλίγον δὲ τῷ ἐφάνη ὅτι ἀπὸ τὰ χεῖλη τῶν δύο προπορευομένων αὐτοῦ, οἵτινες ἦσαν ἀνὴρ καὶ γυνή, ἐξήρχετο λεπτὸς ψιθυρισμὸς ὡς αὐρὰς ἐσπερινῆς, καὶ τινες λέξεις προσβαλοῦσαι τὴν ἀκοήν του δεξιέραν ἐαυτῆς γενομένην, ὅτι ἦσαν ἔρωτος λέξεις, ἡ δὲ μόλις ὡς πτέρυξ χρυσαλίδος τὸν αἴρα προσβάλλουσα ἐκείνη φωνὴ ὡς λαμπρὰ κλαγγὴ σάλπιγγος ἀντηχήσασα εἰς τὴν καρδίαν του, τῷ ἐφάνη ὅτι εἶναι ἡ φωνὴ τῆς Ἀννης καὶ τοῦ Γουλιέλμου, καὶ ἡ χεὶρ του αὐτομάτως ἐκινήθη πρὸς τὸ ἐγγχειρίδιόν του.

Τῷ ὄντι δὲ ἦσαν οἱ προπορευόμενοι ἐκεῖνοι οὓς ἐμάντευσεν ἡ καρδία τοῦ Χαμαρέτου, καὶ οἱ λοιποὶ ἦσαν τοῦ Αὐθέντου ἡ συνοδία. Τὴν θήραν διεύθυνεν αὐτὸς ὁ Βιλλαρδουίνος, καὶ ἀκριβῆ ἔχων τῶν θέσεων γινώσκων, τὴν ὠδήγησε πρὸς τὰς ἀνατολικὰς ὥραιας καὶ συνδένδρους κοιλάδας τοῦ Ὀλένου, αἵτινες κατεγοήτευσαν τὴν Ἀγνὴν καὶ τὴν Ἀνναν, καὶ εἰς τοὺς θηρευτὰς παρέσχον ἄφθονον λείαν. Τοσαύτῃ δὲ ἦτον ἡ εὐθυμία του κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ὥστε μετέδιδεν αὐτὴν εἰς πάντας τοὺς περὶ αὐτὸν, καὶ ὅταν τινὲς παρετήρησαν ὅτι ἡ ἡμέρα προῦχώρει, καὶ δὲν ἤθελε τοῖς μείνει καιρὸς διὰ τὴν ἐπιστροφὴν.

— Τόσον ὥραία ἡμέρα, εἶπε μειδιῶν ὁ Βιλλαρδουίνος, δὲν δύναται νὰ μᾶς ἐγκαταλείψῃ τόσον ταχέως. Ἰδὲ, οἱ κύνες, φαίνεται, διήγειρον λαγῶν ἢ ἔλαφον. Εἶναι ἀνάξιον ἡμῶν νὰ ἀφήσωμεν τὸ ζῶον.

Καὶ ὡς ἂν ὁ λόγος του εἶχε τὴν δύναμιν νὰ στήσῃ τὸν ἥλιον ὡς ὁ τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυὶ, ἐκέντησε τὸν ἵππον του, καὶ ὅλοι γελῶντες τὸν ἐμιμήθησαν.

Ἐν τούτοις ὁμοῦ ὡς εἶχον προῖδῃ οἱ προβλεπτικώτεροι, ὅταν ἡ θήρα ἐτελείωσε καὶ ἐβιάσθη τὸ διωκόμενον ζῶον, ὁ ἥλιος εἶχε δύσει, καὶ οἱ θηρευταὶ μετὰ τῶν κυριῶν αἵτινες τοὺς παρηκολούθουν, εὐρίσκοντο εἰς ἔρημα καὶ ἄγνωστα μέρη τοῦ ὅρους.

Τότε ὅλοι ἔστρεψαν μειδιῶντες τὰ βλέμματα πρὸς τὸν Βιλλαρδουίνον, ὡς λέγοντες·

— Σὺ, ὅστις μᾶς ἐπλάνησας ἐδῶ, σὺ χρεωστεῖς τώρα νὰ μᾶς ὁδηγήσῃς.

Ὁ δὲ Αὐθέντης, ἐννοήσας τὴν σημασίαν τῆς ἀφώνου ταύτης ἀξιώσεως ἐγέλασε, καὶ

— Ἀμεριμνεῖτε, εἶπεν, ἤξευρω νὰ σᾶς ὁδηγήσω ἀπὸ συντομωτάτην ὁδὸν· ἀκολουθεῖτέ με μόνον·

Καὶ προπορευθεῖς, τοὺς ἔφερε μετὰ ἐν τέταρτον περίπου διὰ βαθέων ρευμάτων εἰς μικράν, σύνδενδρον, καὶ πανταχόθεν ὑπὸ λόφων περικεκλησμένην κοιλάδα, ἣτις παρέστησεν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς των ἀπροσδόκητον καὶ ἀληθῶς μαγικὸν θέαμα. Εἰς ὅλους τοὺς κλάδους τῶν δένδρων ἐκρέμαντο ὡς καρποὶ, ποικιλόχροοι ὕλινοι λύχνοι, καὶ ἐν μέσῳ τοῦ καταφύτου τούτου χωρίου ἐξετείνετο μεγαλοπρεπὴς τράπεζα, ὅλη βριθούσα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ παντοδαπῶν ἐδεσμάτων. Γενικὸς ἀλαλαγμὸς ἠγέρθη εἰς τὴν ὄψιν ταύτην, καὶ προσκληθέντες, ἐκάθησαν ὅλοι εἰς τὸ ἀνέλπιστον συμπόσιον, εἰς δὲ τὰ δύο κεφαλοτράπεζα ὁ Βιλλαρδουίνος, ἔχων ἐκατέρωθεν τὴν Ἀγνὴν καὶ τὴν Ἀνναν, καὶ ἡ Ἰσαβέλλα, τὸν Ροβέρτον ἔχουσα πλησίον καὶ τὸν Πετραλεῖφαν.

Ἡ εὐωχία, εἰς ἣν πολλοὶ ἔγινον προπόμενοι ὑπὲρ τῶν αἰσίων γάμων τοῦ Γοδορρείδου καὶ τοῦ Γουλιέλμου διήρκεσεν ὑπὲρ τὰς δύο ὥρας, αὐτὴν δὲ διεδέχθησαν μετὰ ταῦτα ἄσματα καὶ ὀρχήσεις. Ἀλλ' ἐν ᾧ αὐταὶ διήρχουν ἀκόμη, ὁ Βιλλαρδουίνος παρετήρησε μεταξὺ τῶν θεατῶν ἱστάμενον τὸν Ραιμόνδον, καὶ ἡσύχως ἐλθὼν πρὸς αὐτὸν,

— Ἐκεῖ εἶναι; τὸν ἠρώτησε ταπεινῇ μὲν τῇ φωνῇ, ἀλλὰ μετ' ἀπαθοῦς τοῦ προσώπου.

— Ἐκεῖ, ἀπεκρίθη ὁ Ραιμόνδος ὁμοίως.

— Ἐταξας τοὺς ἡμετέρους;

— Μάλιστα.

— Ποίαν ὁδηγίαν τοῖς ἐδοσας;

— Νὰ εἰσέλθῃ ὅστις θέλει, νὰ μὴ ἐξέλθῃ κἀνείς.

Τότε ὁ Βιλλαρδουίνος, ἀποταθείς πρὸς τοὺς λοιπούς,

— Κύριοι καὶ Κυρίαί, εἶπε, ἂν νομίζετε, ὅτι εἶναι καιρὸς, ἡμποροῦμεν ν' ἀπέλθωμεν. Ἀλλὰ δὲν σᾶς προτρέπω νὰ διαβῶμεν εἰς τὸ σκότος ἐφιπποῖ τοὺς κρημνοὺς. Ἀφ' οὗ ἀνεπαύθημεν ἤδη, ἀσφαλέςτερον εἶναι νὰ στείλωμεν τοὺς ἵππους μας εἰς τοὺς πρόποδας, ὅπου νὰ καταβῶμεν φωτιζόμενοι ἀπὸ δαδῶς. Θὰ σᾶς ὁδηγήσω ἀπὸ ἐδικόν μου δρόμον.

Ἡ πρότασις ἐγένετο δεκτὴ μετὰ μεγάλης χαρᾶς, καὶ ἡ περὶ περιδιάβασιν εἰς τὰ ἔρημα ὄρη, πεφωταγωγημένα ἀπὸ μυρίας λαμπάδας κατὰ τὴν ὥραν τοῦ μεσονυκτίου σχεδόν, ἐφάνη σκηνὴ ἀξίως περατοῦσα τὴν χαρμόσυνον ἐκείνην ἡμέραν. Διένειμε λοιπὸν ὁ Βιλλαρδουίνος τοὺς ὁδηγούς, δαυλοὺς φέροντας, πυκνοὺς μεταξὺ τῶν θηρευτῶν, καὶ ἡ συνοδία ἀνεχώρησε,

παρακολουθούσα εἰς τὰ πλευρὰ τῶν κοιλάδων τοὺς ἐλιγμούς στενωποῦ πετρώδους. Ἀλλ' ὅταν ἔφθασεν εἰς σημεῖον καθ' ὃ ἡ ὁδὸς ὑπερβαίνουσα ὑψηλὴν ὄρευν ἐβυθίζετο εἰς νέαν κοιλάδα, ὁ Βιλλαρδουίνος ἔδωκεν ἓν σημεῖον προσυμφωνημένον καὶ συγχρόνως ὅλοι αἱ δᾶδες ἐσβέσθησαν, καὶ πάντες προσεκλήθησαν, ἀκολουθοῦντες βῆμα πρὸς βῆμα τοὺς ὁδηγοὺς, νὰ βαδίζωσιν ἐν ἄκρᾳ σιωπῇ, μέχρις οὗ ὁ Αὐθέντης ἐπιτρέψῃ τὸ ἐναντίον, καὶ δώσῃ τὴν ἐξήγησιν τῆς διαταγῆς του. Ὅλοι ἀμέσως ὑπήκουσαν εἰς τὴν διαταγὴν ταύτην, καὶ οὕτω τοὺς εἶδμεν προχωροῦντας ὡς νυκτερινὰ φαντάσματα πρὸς τοῦ Λύκου τὸ Σπήλαιον.

Τὸ σπήλαιον δὲ ἐν τούτοις τοῦτο παρίστα σκηνὴν οὐχὶ ἀδιάφορον πρὸς τὴν ἡμετέραν διήγησιν. Οἱ μετὰ τοῦ Χαμαρέτου συνυπακούοντες προύχοντες τῆς Πελοποννήσου εἶχον ἀπὸ τίνος ἤδη χρόνου συνέλθει, οἱ μὲν ὑπὸ διαφόρους προφάσεις, οἱ δὲ κρυπτόντες εἰς τὰς περὶ τὴν Ἀνδραβίδαν κώμας, τὰ χωρία ἢ τὰς ἐπαύλεις, ὅπως εὐρίσκονται πρόχειροι εἰς συνεννόησιν, ἔτοιμοι εἰς πρᾶξιν. Ὅταν λοιπὸν εἶδαν πρὸ τριῶν ἡμερῶν τὸ σύνθημα τῶν πυρῶν εἰς τὰ ὄρη, ἐπλησίασαν ὅλοι ὅσον ἐνεδέχετο ἕκαστος, εἰς τὸν τόπον τῆς συνεντεύξεως. Ἡ δευτέρα νύξ ἐπεκύρωσε τὴν πρώτην πρόσκλησιν καὶ τέλος ἅμα τὴν τρίτην νύκτα ἀνέλαμψαν αἱ πυραὶ καὶ ἐκ τρίτου, ἔδραμον πάντες πρὸς τοῦ Λύκου τὸ Σπήλαιον, ὅπου οἱ πλεῖστοι ἦσαν ἤδη συνηγμένοι μέχρι τοῦ μεσονυκτίου, καὶ ἐκάθηντο ἐν σιωπηλῇ προσδοκίᾳ εἰς τὰς φυσικὰς ἀμφιθεατροειδεῖς ἐξέδρας τοῦ βράχου περὶ μεγάλην φωτίαν, ὡς ὅτε τὸ πρῶτον τοὺς ἀπηντήσαμεν εἰς τὸ αὐτὸ μέρος. Τελευταῖος δ' εἰσελθὼν, καὶ εἰς τοὺς παρακαθημένους περιφέρων τὸ βλέμμα,

— Δόξα πατρί! ἀνέκραξεν ὁ καὶ διὰ τὸ ἐπιφώνημα τοῦτο καὶ διὰ τὴν ἀγρίαν ἀνδρείαν του γνωστὸς ἡμῖν, καὶ παρὰ τοῖς τότε ζῶσι περίφημος Βουτσαρᾶς. Δόξα πατρί! φαίνεται ὅτι τὸ δένδρον ὠρίμασε, καὶ συγκαλοῦνται οἱ ξυλοτόμοι. Ἀπὸ τὰ σπήλαια τῶν θὰ προέλθουν οἱ λέοντες. Οὐαὶ εἰς τῶν ἀρπάγων λύκων τὴν γενεάν! Ἦλθεν ἡ ὥρα, δόξα πατρί! ἀντὶ τῆς αἰσχύνῃς νὰ ποτισθῶμεν ἐκδίκησιν. Ἡ φιάλη εἶναι ὑπερχειλής· θὰ τὴν πίνωμεν μέχρι τῆς τελευταίας σταγόνης! Ἀλλὰ πῶς ὁ συγκαλέσας ἡμᾶς δὲν εἶναι μεταξὺ ἡμῶν; πῶς ἀκόμη δὲν ἔφθασεν ὁ πάντοτε πρῶτος φθάνων; εἴμεθα, δόξα πατρί, πολυάριθμοι, ὅλοι ἔτοιμοι, ὅλοι ἔτοιμοι καὶ ὅλοι πρόθυμοι. Ἀλλ' ὁ ἐτοιμάσας καὶ διεγείρας ἡμᾶς ἐλλείπει· ὁ ἀριθμὸς ἡμῶν δὲν εἶναι πλήρης. Ποῦ εἶναι ἡμῶν ὁ πρόεδρος;

— Ἀν μεδέξεσθε, Κύριοι, εἶμαι πρόθυμος νὰ σᾶς προεδρεύσω! εἶπεν αἰφνης φωνὴ βροντώδης ἀπὸ τῆς εισόδου τοῦ σπηλαίου, καὶ ὡς κεφαλὴ Μεδούσης ἀπολιθοῦσα αὐτοὺς, ἐράνη αἰφνης ὁ Βιλλαρδουίνος μετὰ τῆς πολυαριθμοῦ του συνοδίας κάμπτων τὸν ἀγκῶνα τοῦ βράχου, ὅστις ἐδιχοτόμει τὸ σπήλαιον. Εἶναι περιττὸν νὰ σύρητε τὰ ξίφη σας, ἐπρόσθεσεν ἔπειτα ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν Βουτσαρᾶν καὶ τινὰς ἄλλους, οἵτινες παρεσκευάσθησαν ἀμέσως εἰς ἄμυναν· διότι, ἰδέτε!

Καὶ λαβὼν κλειδίον ἀπὸ τὴν ζώνην του, ἐσύριξεν εἰς αὐτὸ, καὶ ἐν τῷ ἅμα καὶ ἀπὸ τὴν θύραν καὶ ἀπὸ ὅλους τοὺς σκοτεινοὺς μυχοὺς τοῦ σπηλαίου συνέρριψε πλήθος στρατιωτῶν καὶ περιεκύκλωσε τοὺς συνωμώτας.

— Μὴ ἐκπλήττεσθε, Κύριοι, ἐξηκολούθησεν ὁ Βιλλαρδουίνος. Τὸ σπήλαιόν σας εἶχε προκαταληφθῇ ἀπὸ τὴν ἡμέραν, καὶ οἱ σκοποὶ σας εἶναι πρὸ δύω ὥρων αἰχμαλῶτοι. Ἀλλὰ ἐπιτρέψατέ μοι τώρα νὰ ἐκτελέσω τὰ καθήκοντα τοῦ προέδρου.

Καὶ λαβὼν ἐκ τοῦ κόλπου του κατάλογον ἤρχισεν ἐν μέσῳ τῆς γενικῆς καταπλήξεως ν' ἀναγινώσκει μεγαλοφώνως τὰ ἐν αὐτῷ ὀνόματα, μεθ' ἕκαστον δὲ ὄνομα περιέφερε τὰ βλέμματά του εἰς τὸν ἐμβρόντητον φαινόμενον ἐκεῖνον κύκλον, καὶ ἐπέφερεν ὁ ἴδιος ἀνὰ ἓν παρῶν. Τέλος δὲ τὴν ἀνάγνωσιν περατώσας,

— Εἰσθε τῷ ὄντι ἀκριβεῖς, εἶπε. Οὔτε εἷς δὲν ἐλλείπει.

— Δὲν εἶναι ἀληθές! ἀνέκραξεν εἰς ἀπάντησιν ὁ Χαμαρέτος, προκύπτων ἐκ τῆς αὐθεντικῆς συνοδίας. Ἐλλείπει εἷς, ἐκεῖνος ὅστις ἐξανέστησε, κατέπεισε, συνεκάλεσεν ὅλους τούτους. Ἐλλείπει ὁ μόνος ἔνοχος, ὁ ἀρχηγὸς καὶ ὁ πρόεδρος τῶν, ὁ μόνος ἄξιος τῆς ὀργῆς σου καὶ τῶν ποινῶν σου, καὶ αὐτὸς εἰμ' ἐγώ!

— Καυχᾶσαι, Λέων, εἶπεν ὁ Βιλλαρδουίνος. Δὲν σέ γνωρίζω, δὲν εἶσαι εἰς τὸν κατάλογον· καὶ τῷ ἔδειξε τὸ ἀνὰ χεῖράς του χαρτίον.

— Ὁ κατάλογος οὗτος! ἀνέκραξεν ὁ Χαμαρέτος σφενδονίζων κεραυνοβόλον βλέμμα πρὸς τὸν Πετραλείφταν. Διὰ τριάκοντα ἀργύρια τὸν ἠγόρασας, Ὑψηλότατε; Ἴσως ὁ ἀδελφοκτόνος Καῖν, ἴσως ὁ θεοκτόνος Ἰούδας εὗρωσι χάριν εἰς τὴν ἄβυσσον τῆς θείας εὐσπλαγχνίας· ὁ πωλήσας σοι αὐτὸν τὸν κατάλογον, ποτέ. Ἀλλ' ἰδὲ ἐπὶ τῆς κεφαλίδος τοῦ χαρτίου τούτου ἐν μέρος ἐσχισμένον· δὲν ἠξέστω τίς εἶχε τὴν ὕβριστικὴν ταύτην συμπάθειαν πρὸς ἐμέ, ἀλλὰ τὸ μέρος ἐκεῖνο περιεῖχε τὸ ὄνομά μου. Ἐρώτησον ὅλους τούτους, θὰ σοὶ τὸ εἰπῶσι.

— Πιστεύω, Λέων, τὸν λόγον σου, ἀπήντησεν ὁ Βιλλαρδουίνος, καὶ ἀφ' οὗ θέλεις, σέ κατατάττω μετὰ τῶν συντρόφων σου.

Ἐπειτα δὲ στρεφόμενος πρὸς τοὺς λοιπούς,

— Μὲ ἠκούσατε πρόεδρόν σας, εἶπεν, ἀκούσατέ με τώρα, Κύριοι, δικαστὴν σας. Ἐπλέξατε συνωμοσίαν, καὶ ἠθελήσατε νὰ ἐπαναστῇτε κατὰ τοῦ αὐθέντου σας, προπαρακευάζοντες τοῦ τόπου τούτου τὴν καταστροφὴν· εἰσθε ἐσχάτης προδοσίας ἔνοχοι, Κύριοι, εἰσθε θανάτου ἔνοχοι. Ἐγὼ δ' ἐχρίσθην αὐθέντης σας, ὅπως κυβερνήσω ἐν δυνάμει καὶ ἐν συνέσει τὸν λαόν ὃν ἀπεπλανήσατε. Ἀλλὰ τὴν δυνάμιν τῆς κυβερνήσεως ἀποτελεῖ ἡ ἀγάπη τῶν κυβερνωμένων, τὴν δ' ἀγάπην τρέφει ἡ ἐπιείκεια. Διὰ τοῦτο... σᾶς συγχωρῶ! προσπαθήσατε διὰ μακρὰς πίστεως νὰ ἐξαγοράσητε τὴν μίαν στιγμὴν ἀπιστίας.

— Ζήτω ὁ Αὐθέντης τοῦ Μωρέως! ἀνέκραξαν οἱ πλεῖστοι τῶν συνωμοτῶν! καὶ ἔρριψαν τὰ ξίφη των κατὰ γῆς.

— Δόξα πατρί, εἶπεν ὁ Βουτσαρᾶς, κλίνων τὴν κεφαλὴν. Γεννηθήτω τὸ θέλημά του! Αὐρίον ἀπέρχομαι εἰς τῶν Μετεώρων τὸ μοναστήριον.

— Ἄν διέταττες, Ὑψηλότατε, τοὺς δορυφόρους σου νὰ μᾶς σφάξωσιν, ἀνέκραξεν ὁ Χαμάρετος, μετ' ἀγαλλιάσεως καὶ ἐλπίδος ἤθελον κλίνει τὸν τράχηλον ὑπὸ τὸν πέλεκυν των, διότι τὸ αἷμα ἐλευθέρων ἀνδρῶν, ὡς σπονδὴ καὶ ὡς διαμαρτύρησις ἱερὰ σταλάζον ἐπὶ τῆς γῆς τῆς πατρίδος, ποτίζει καὶ ἐνδυναμοῖ τὸ δένδρον τῆς ἐλευθερίας· ἀλλ' αἱ ἀλύσεις ἂς εἰς τὸ ἔθνος μας ἐπιβάλλεις, αἱ ἀλύσεις τῆς μεγαλοφυχίας καὶ εὐγνωμοσύνης, αὐταὶ εἰσὶ ἀδιάρρηκτοι ὑπὲρ σίδηρον καὶ ἀδάμαντα. Ὅστις στέργει εἰς τῆς Ἑλλάδος τὴν ἐξουδένωσιν, καὶ ἔχει εὐτυχίαν νὰ δρέψῃ ἀκόμη ἐκ τῆς ζωῆς, ἂς κλίνη τὸν αὐχένα ὑπὸ τὸ ἀκαταμάχητον σκῆπτρόν σου. Ἀλλὰ τὴν προδοσίαν ἔρπουσαν ὑπὸ τὴν ἀλωπεκὴν τῆς φιλίας, τὸ φάρμακον ἀποσταλάζον ἀπὸ τὸ μείβιαμα τῶν ἀγγέλων, τὴν Ἑλλάδα, τὴν ἱερὰν γῆν τῆς ἐλευθερίας καταπατουμένην καὶ περιφρονουμένην ὡς δούλην, ἱκανὸν καιρὸν εἶδον, καὶ τὸν χρυσοῦν σου ζυγὸν ἐπὶ σοῦ μὴ δυνάμενος νὰ τὸν θραύσω, ἰδοὺ ἐπ' ἐμοῦ πῶς τὸν θραύω.

Καὶ ξιφίδιον ἐκσπάσας ἀπὸ τὴν ζώνην του, τὸ ἐβύθισε μὲ ταχύτητα ἀστραπῆς εἰς τὸ στῆθος του.

— Δόξα πατρί! ἀδελφεί τί ἔπραξας; ἀνέκραξεν ὁ Βουτσαρᾶς, δεχόμενος αὐτὸν εἰς τὰς ἀγκάλας του.

— Λέων, ὦ Λέων! διατί ἔπραξας τοῦτο, εἶπε μετὰ φωνῆς τεθλιμμένης καὶ λαμβάνων αὐτὸν ἐκ τῆς χειρὸς ὁ Βιλλαρδουίνος, ὅστις ἐξετίμα καὶ ἡγάπα τὰ προτερήματά του.

Ἐνῷ δ' ἕκαστος ἐξέπραξε τὴν ἐκπληξίν ἢ τὴν θλίψιν αὐτοῦ διαφόρως, ἡ Ἄννα, ἐκτὸς ἑαυτῆς, ἐρρίβθη γονυπετῆς πλησίον του, καὶ κατέβρεχε τὸ πρόσωπόν του μὲ δάκρυα.

Τότε δ' ὁ Χαμάρετος ἀνοίξας τοὺς ὀφθαλμοὺς, τὴν ἠτένισεν ἐπὶ τινὰς στιγμὰς σιωπηλῶς, ἐπειτα δὲ μειδιάσας,

— Ἄννα, εἶπεν, ὦ! σ' εὐχαριστῶ. Ἐπὶ ζωῆς σ' ἐλάτρευσα, ὡς λατρεύουσι τοὺς κατοίκους τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οὐδέποτε τὸ ὑπώπτευσας, ἴσως οὐδέποτε μ' ἐνεψύχωσας δι' ἐνὸς μόνου βλέμματος· ἤδη δὲ εἰς τὴν στιγμὴν τοῦ θανάτου μου μοι δίδεις εὐδαιμονίαν αἰωνιότητος. Εἶπε εἰς τὸν πάππον σου ὅτι τὸν συγχωρῶ, ἂν εἶναι δυνατόν καὶ ὁ Θεὸς ἢ ἡ πατρίς νὰ τὸν συγχωρήσῃ ποτέ! Πολλάκις εἶδον καθ' ὕπνον τὴν ἐλευθερίαν κατερχομένην ἐπ' ἐμέ ὑπὸ τὸ σχῆμά σου. Τὸ δάκρυ σου εἶναι ἡ Ἴρις δι' ἧς ἐλευθέρᾳ ἡ ψυχὴ μου ἀναπτεροῦται πρὸς τὸν οὐρανόν.

Καὶ ἐγγίσας τὴν χεῖρά της εἰς τὰ χεῖλη του ἐξέπνευσεν.

— Ὑψηλότατε, εἶπεν ὁ Βουτσαρᾶς, ἀπέθανεν ὁ τελευταῖος τῶν Λακεδαιμονίων. Τώρα μόνον εἶσαι Αὐθέντης τοῦ Μωρέως.

Η ΒΟΥΛΗ ΤΗΣ ΟΤΑΙΤΗΣ (1)

Δημοσιεύοντες ἀπαρallάκτως τὰ πρακτικὰ συνεδριάσεως τινος τοῦ ὀταίτειου Ἀρειοπάγου, καθ' ἣν συνεζητήθη ζήτημα κοινωνικὸν ἐκ τῶν σπουδαιοτάτων, ζήτημα ἐπαγχολοῦν ἀπ' αὐτοῦ τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος τοὺς πρώτους νόας τῆς Εὐρώπης, σκοπὸν δὲν ἔχομεν βεβαίως νὰ προτείνωμεν τὰς συζητήσεις ταύτας ὡς ὑπόδειγμα διδακτικῆς εἰς τοὺς νομοθέτας τῆς Ἑλλάδος. Ἐξ ἐναντίας κοινοποιούμεν ταύτας ὡς ἀπόδειξιν ἀξιοσημείωτον τῆς προδευτικῆς τάσεως τῶν σημερινῶν λαῶν, καὶ ὡς περὶ γράφην ἡθῶν περιεργὸν καὶ ὄχι τόσῳ γνωστὴν.

Τῆς συνεδριάσεως ταύτης ἀντικείμενον ὑπῆρξεν ἡ κατάργησις τῆς θανατικῆς ποινῆς, ὑπὲρ ἧς μάχονται πρὸ τόσου χρόνου καὶ οἱ φιλόανθρωποι τῆς Εὐρώπης. Εἰς Ὀταίτην ὅμως τὸ ζήτημα ἐλύθη καὶ ταχύτερον καὶ εὐκολώτερον, καθόσον ὁ χαρακτήρ τῶν κατοίκων τῆς νήσου ἐκείνης εἶναι τὰ μέγιστα ἡπιος, καὶ αἱ πολλάκις ἐπικίνδυνον θεωρίαι, (παράδειγμα ἡ Γαλλία καὶ αὐτὴ ἡ Ἑλλάς) δὲν κατέκλυσαν εἰσέτι τὴν μακαρίαν ἐκείνην χώραν. Ὡς ἄπειροι τῆς ἐπιστήμης τοῦ δημοσίου δικαίου, δὲν ἐπιφέρομεν ἀμυμίαν κρίσιν περὶ τῆς ταχύτητος τῆς ἀποφάσεως τῆς ὀταίτειου βουλῆς, διηγούμεθα μόνον πιστῶς τὰ διατρέξαντα, τῶν ὁποίων ἡ ἀνάγνωσις ἐπροξένηται εἰς ἡμᾶς μεγίστην ἐντύπωσιν. Προλαμβάνοντες δὲ εἰδοποιούμεν τὸν ἀναγνώστην ὅτι ἐκ τοῦ στόματος τῶν ῥητόρων τῆς Πολυνησίας δὲν θέλει ἐξελθεῖ ἡ ἀκαταμάχητος καὶ ἐπαγωγὸς λογικὴ τοῦ Γκιζώτου, τοῦ Ρώτσελ, τοῦ Βερόριέρου ἢ τοῦ Βρούμ. Εἰς τὰς δημηγορίας αὐτῶν δὲν ἀνευρίσκονται οὔτε τοῦ Φιλαργιέρου, οὔτε τοῦ Μοντεσκίου, οὔτε τοῦ Βεκκαρίου, οὔτε τοῦ Βενθάμου τὰ ἀπρόσβλητα ἐπιχειρήματα· ἐὰν ὅμως ἐνθυμηθῇ τὸν βαθμὸν τοῦ πολιτισμοῦ τῶν λαῶν ἐκείνων, θέλει βεβαίως θαυμάσει τὴν ἀφελῆ εὐγλωττίαν τῶν ὀταίτειων ῥητόρων, ἀποδεικνύουσιν ὅτι ἔχουσι καὶ ἀγγίνοιν, καὶ νοῦν πρὸ πάντων ὀρθόν.

Καὶ τῶντοι, ὁποῖαν ἀνάπτυξιν ἰδεῶν πρέπει ν' ἀπαιτῶμεν παρ' ἀνθρώπων, οἵτινες χθὲς ἐτι ἀπεχωρίσθησαν τῶν κόλπων τῆς φύσεως καὶ ἄλλον ὁδηγόν δὲν ἔχουσι παρὰ τὰς Ἱερὰς Γραφάς; Ὁ ἀναγινώσκων ἐλευθέρως μεταξὺ αὐτῶν, ὁ δυνάμενος νὰ ἐννόησῃ ῥητά τινὰ τῆς παλαιᾶς καὶ νέας διαθήκης, καὶ τίς ἢ μεταξὺ ταύτης καὶ ἐκείνης διαφορὰ, θεωρεῖται ὡς ἀνὴρ ἐξόχου ἱκανότητος. Καὶ ὅμως ὁποῖον μάθημα δὲν δίδουσι τὰ τέκνα ταῦτα τῆς φύσεως, κατὰ τὰ πρῶτα βήματα αὐτῶν πρὸς τὸν πολιτισμόν, εἰς τὴν γηραιὰν Εὐρώπην μεταχειρισθεῖσαν ἄλλοτε τὸ Εὐαγγέλιον ὡς ὄργανον αἵματος!

Καὶ πρῶτον θέλομεν περιγράψαι τὸν τόπον ὅπου συνέρχονται τὰ μέλη τῆς Βουλῆς· τὸ κτίριον κείμενον πρὸς τὴν μεσημβρινὴν ἄκρην τὴν πόλεως, χρη-

ΤΕΛΟΣ.

(1) Ἡ Ὀταίτη εἶναι νῆσος τῆς Πολυνησίας ἀνηκούσης εἰς τὸ πᾶν πτόν μέρος τοῦ κόσμου, τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται Αὐστραλία, ἢ Ἀσία μεσημβρινή.

σιμεύσει ὡς νὰς συγχρόνως καὶ βουλευτήριον, περιναλύπτεται ὑπὸ δένδρων πυκνοφύλλων καὶ χλοερῶν, καὶ ὁμοιάζει τὸ ἱερὸν ἄλσος ὅπου ἐρχόμενος τὸ πάλαι ὁ νομοθέτης τῶν Ῥωμαίων συνδιητάτο τῇ Ἡγερίᾳ δαίμονι, καθ' ἃ λέγει ὁ Πλούταρχος. Εἶναι κατεσκευασμένον δλόκληρον ἐκ ξύλου καὶ ἔχει σχῆμα ὀκταγώνιον· ἡ στέγη σύγκειται ἐκ πλέγματος φύλλων βανανέας καὶ κορμῶν βαμβούκης τόσῳ πυκνῶν, ὥστε καὶ ἡ ῥαγδαιοτέρα βροχὴ δὲν διαπερᾷ αὐτό.

Δι' ὀκτὼ μεγάλων παραθύρων χωρὶς ὑέλων εἰσέρχεται τὸ φῶς εἰς τὴν αἴθουσαν, ἥτις δὲν περιέχει κἀνὲν εἶδος καλλωπίσματος· κατέναντι δὲ τῆς εἰσόδου κεῖνται τὸ βῆμα καὶ ἡ ἔδρα τοῦ προέδρου. Καὶ ὅσοι παρευρέθησαν εἰς συνεδριάσεις βουλευτικῶν σωματίων, δυσκόλως θέλουσι συλλαβεῖν ἰδέαν ἀμυδρὰν τῆς φυσιογνωμίας τῆς συνελεύσεως τῆς Ὀταίτης. Ἀς φαντασθῶσιν ἑκατὸν εἰκοσιν ἄνδρας ὅχι ἐνδεεμένους, ἀλλὰ τετυλιγμένους διὰ ῥακίων ἱματίων εὐρωπαϊκῶν, ἢ βεβυθισμένους ἐντὸς σκεπασμάτων ἐξ ἐριοξύλου, καὶ ἕνα ἀρχηγὸν φέροντα ἐπὶ κεφαλῇς πολλὰ πτερὰ στρουθοκαμήλου καὶ ταῶνος ἢ πῖλον ἑρατιωτικὸν τῆς Ἀγγλίας, ἃς ὑποθέσωσιν αὐτοὺς ἔπειτα, συνηγμένους ἐντὸς μεγάλης στοᾶς, καὶ ἀντὶ νὰ ἐκλάβωσιν αὐτοὺς ὡς ἐπαίτας ἢ ψηφοπαίκτας, ἃς ἐνθυμηθῶσιν ὅτι οὗτοι εἶναι οἱ νομοθέται τῆς Ὀταίτης. Οἱ κάτοικοι ὁμῶς αὐτῆς δὲν ἐννοοῦσι τὸ γελοῖον τοιούτου παραδόξου ἱματισμοῦ· διότι φοροῦσιν εὐρωπαϊκὰ, ἢ μᾶλλον διότι φοροῦσι τε μάχια εὐρωπαϊκῶν ἐνδυμάτων, ῥονοῦσιν ὅτι ἀνήκουσιν εἰς ἔθνος πεπολιτισμένον. Κατὰ τὰς ἰδέας αὐτῶν τὸ εὐρωπαϊκὸν ἐνδυμα, καλῶς ἢ κακῶς φερόμενον, εἶναι σύμβολον πλειοτέρας ἢ ὀλιγωτέρας ἀναπτύξεως τοῦ ἐξευγενισμοῦ.

Σιωπὴ ἄκρα ἐπικρατεῖ κατὰ τὴν αἴθουσαν τῶν συνεδριάσεων, μόνῃ δὲ ἡ φωνὴ τοῦ ἀγορεύοντος ἀκούεται· κανεὶς ποτε δὲν διακόπτει αὐτόν, κανεὶς ψιθυρισμὸς δὲν ταραττεῖ τὴν ἡσυχίαν. Ἀλλ' οὐχ ἦτον καὶ ἡ διαγωγὴ τῶν ῥητόρων εἶναι ἀξία σημειώσεως· σεβόμενοι τὴν συνέλευσιν παρενέιρουν εἰς τοὺς λόγους αὐτῶν, δσάκις ἀντικρούουσι τὴν γνώμην ἄλλου, τοιαύτας ἐποινετικὰς φράσεις, ὥστε καὶ ὁ πλέον δξύθυμος δὲν εὕρισκε τὴν ἐλαχίστην ἀφορμὴν διὰ νὰ ζητήσῃ τὸν λόγον κατὰ τινος προσβολῆς. Ὅποια διαφορὰ μεταξὺ τῆς θαυμασίας ταύτης φιλοφροσύνης ἀνδρῶν βαρβάρων, καὶ τῆς δριμύτητος τῶν εὐρωπαϊκῶν συζητήσεων. Οἱ λόγοι τῶν ῥητόρων εἶναι πάντοτε ἀσελεῖς, εἰλικρινεῖς καὶ λακωνικώτατοι. Ἐνὶ λόγῳ δὲν ὑπάρχει συνέλευσις πολιτικὴ καθ' ὅλην τὴν Εὐρώπην, καταναλίσκουσα τόσῳ ὀλίγον χρόνον ὡς ἐκείνη εἰς συζητήσεις ἀσκόπους, καὶ ὡς ἐκείνη τηροῦσα τὴν βουλευτικὴν ἀξιοπρέπειαν.

Ἐν τινι τῶν συνεδριάσεων αὐτῆς, γέρων τις ἁνήγειλεν ὅτι ἐπρόκειτο νὰ συζητηθῇ ἂν οἱ δολοφόνοι ἔπρεπε νὰ καταδικάζωνται εἰς θάνατον ἢ νὰ ἐξοστρακίζωνται διὰ βίου. Τὸ ἀκροατήριον, μετὰ τὴν ἀγγελίαν ταύτην τοῦ προέδρου, ἐσιώπα, καὶ, ἂν καὶ πρὸ ἡμερῶν ἦτο γνωστὸν ὅτι πρότασις τοιαύτη ἔμελλε νὰ ὑποβληθῇ, κανεὶς δὲν εἶχεν ἐγγραφῇ διὰ νὰ ὁμι-

λήσῃ. Ἐν τοσούτῳ ὅλων οἱ ὀφθαλμοὶ ἐστράφησαν ὡς ἐκ συνθήματος πρὸς τινὰ τῶν μεγιστάνων, ἄνδρα συνετὸν καὶ μεγίστης ὑπολήψεως ἀπολαύοντα· οὗτος δὲ ὅστις ἦτο φύλαρχος τῶν Παπιτῶν καὶ ἐνθερμος ὑπερασπιστὴς τῆς θρησκευτικῆς μεταρρυθμίσεως, τιμῶν τὴν ἐπιθυμίαν τῆς συνελεύσεως, ἀνέστη ἀμέσως καὶ διευθύνθη πρὸς τὸ βῆμα· ἐφόρει ἱμάτιον σηματοφόρου Ἀγγλου, φουστανέλαν σκωτικὴν, ὑποδήματα καὶ πέτασον στρογγύλον.

« Δὲν ἀμφιβάλλω, εἶπεν ὁ Ἰτότης ἀφοῦ ἐχαιρέτισε τὸν πρόεδρον καὶ τὴν συνέλευσιν, ὅτι πρέπει σήμερον μάλιστα ὅτε εἰσερχόμεθα εἰς νέον στάδιον βίου πολιτικοῦ, νὰ τροποποιήσωμεν τὴν ποινὴν τὴν ὁποίαν οἱ πρῶτοι νόμοι ἐπιβάλλουσιν εἰς τοὺς δολοφόνους. Ἀφοῦ τὸ ζήτημα τοῦτο ἀνακινεῖται ἐσχέφθην μετ' ἐπιστάσις περὶ τοῦ σπουδαίου αὐτοῦ ἀντικειμένου, καὶ τὴν γνώμην μου θέλω διακοινώσαι ἐν ὀλίγοις πρὸς ὑμᾶς. Οἱ νόμοι τῆς Ἀγγλίας, τοῦ τόπου παρὰ τοῦ ὁποίου ἐδανείσθημεν τόσα καὶ τόσα καλὰ πράγματα, δὲν εἶναι καλοί; Οἱ νόμοι αὐτοὶ ὀρίζουσι ποινὴν θανάτου κατὰ τοῦ δολοφόνου· ὅτι ἄρα γίνεται εἰς τὴν Ἀγγλίαν δύναται νὰ γίνη καὶ παρ' ἡμῖν. Τοιαύτη ἡ γνώμη μου. »

Βαθεῖα σιωπὴ διεδέχθη τὸν λόγον τοῦ ῥητορος.

Ἰτάμης, ὁ μέγας φύλαρχος τῶν Βυαναματῶν, ἀφοῦ ῥίψας πανταχόσε τὸ βλέμμα ἐπὶ τῆς συνέλευσεως ἰδὲν ὅτι δὲν προετίθετο κανεὶς ν' ἀπαντήσῃ, ἀναστὰς ὠμίλησε τὰ ἑφεξῆς·

« Ὁ φύλαρχος τῶν Παπιτῶν ἐξέφρασε μεγίστην ἀληθειαν εἰπὼν, ὅτι ὀφείλομεν μεγάλην εὐγνωμοσύνην πρὸς τὸν χριστιανικὸν λαὸν τῆς Μεγάλης Βρετανίας. Καὶ τῶνόντι, δὲν ἀπέστειλε πρὸς ἡμᾶς τὸ Εὐαγγέλιον! Καὶ ὁμῶς ἀμφιβάλλω ἂν ὁ Ἰτότης ἔπρεπε νὰ προτείνῃ ὡς ὑπογραμμὸν τοὺς Ἀγγλικούς νόμους. Αφοῦ ἐλάβομεν τὸ Εὐαγγέλιον ὡς ὁδηγόν, ἀφοῦ ἐν αὐτῷ εὐρίσκομεν κανόνας διαγωγῆς θεῖους, τί χρεῖαν ἔχομεν τῶν νόμων τῆς Ἀγγλίας; Τὸ Εὐαγγέλιον παρ' ἀγγέλλει νὰ καταδικάζωμεν εἰς θάνατον τὸν ἐμβαίνοντα λαθραίως εἰς οἰκίαν; τὸν πλαστογράφον; τὸν κλέπτην ἀρνίων βοσκομένων ἐντὸς κήπου; Ἐρωτῶ, τίς ἐξ ὑμῶν ἤθελε καταδικάσει εἰς θάνατον τὸν ἔνοχον τοιούτων ἀνομημάτων; Καὶ ὁμῶς τοιαύτη ἡ τιμωρία ἡ ἐπιβαλλομένη ὑπὸ τῶν νόμων τῆς Ἀγγλίας. Ὅχι, ἃς ἀφήσωμεν εἰς τὸν μέγαν ἐκεῖνον λαὸν τοὺς ἰδίους αὐτοῦ νόμους, καλοὺς ἴσως διὰ τὸν πολιτισμὸν αὐτοῦ, ἀλλὰ σκληροὺς δι' ἡμᾶς· τὸ Εὐαγγέλιον ἔστω ὁ μόνος ὁδηγὸς ἡμῶν. Ἰδοὺ ἡ γνώμη μου. »

Μετὰ μικρὰν σιωπὴν, Ὑτυπαρὺς ὁ ἐπιλεγόμενος Μέγας Σαῦρος, εὐγλωττος συνάμα καὶ προσηγνὸς τοὺς τρόπους, ἀνέστη, καὶ ἀφοῦ ἐπήνεσε τοὺς προλαλήσαντας, ἐπραγματεύθη τὸ ζήτημα οὕτω πως·

« Ἄν καὶ παραδέχομαι τὰ συμπεράσματα τοῦ ἀδελφοῦ μου Ἰτότου, δὲν ἐγκαίω ὁμῶς τὰ αἰτία ἐκ τῶν ὁποίων ὠρμήθη. Καὶ τῶνόντι, ὡς ἀπέδειξεν ἀξιολόγως ὁ Ἰτάμης, δὲν πρέπει νὰ χρησιμεύσωσιν εἰς ἡμᾶς ὡς ὁδηγοί, ὅσον καλοὶ καὶ ἂν εἶναι, οἱ Ἀγγλικοὶ νόμοι· ἐξ ἐναντίας, οἱ νόμοι οἱ μέλλοντες

νὰ κυβερνήσωσι τὴν κοινωvίαν ταύτην, πρέπει νὰ ἐκπηγάσωσιν ἐξ ἡμῶν τῶν ἰδίων βοηθουμένων ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τούτου βιβλίου. Ἀνοίξατε αὐτό, καὶ θέλετε εὐρεῖ ἀξιόλογα παραγγέλματα· θέλετε εὐρεῖ τὸ ἐφεξῆς· ὁ ἐκχέων αἷμα ἀνθρώπου, ἀντὶ τοῦ αἵματος αἷμα αὐτοῦ ἐκχυθήσεται. Αἱ λέξεις αὗται εἶναι σαφεῖς, ἀναμφισβήτητοι, ἀνεπίδεκτοι πάσης ἐρμηνείας· καὶ ὅμως, πρὶν ἐξηγήσω τὴν γνώμην μου ἐνώπιον τῆς συνελεύσεως ταύτης, ἠθέλησα ν' ἀκούσω καὶ τῶν ἱεραποστόλων τὴν γνώμην. Ἐλαβον πολλὰς συνδιαλέξεις μετὰ τοῦ Μίτι Τρουττοῦ, τοῦ Πιλεκάνου, (οὕτως ὠνόμαζον ἕνα τῶν Ἀγγλῶν ἱεραποστόλων), ὅστις μ' ἐβεβαίωσεν ὅτι αὐτὸ τοῦτο τὸ παράγγελμα καθωδήγησε τοὺς νομοθέτας τῆς Μεγάλης Βρετανίας. Ἐπαναλέγω λοιπὸν ὅτι δὲν προτείνω τὴν παραδοχὴν τῆς κεφαλικῆς ποινῆς διότι καὶ οἱ Ἀγγλοι φονεύουσι τοὺς δολοφόνους, ἀλλὰ διότι ἡ βίβλος αὐτὴ παραγγέλλει νὰ χύνεται τὸ αἷμα τῶν ἀνθρωποκτόνων » (Ζωηρόταται ἐπευφημίαι).

Ὁ λόγος οὗτος, ἐκφωνηθεὶς μετὰ ζωηρότητος καὶ τόνου, κατεγούτευσεν τὴν συνέλευσιν, διότι ὁ ῥήτωρ εἶχε στηρίξει τὴν γνώμην αὐτοῦ ὅχι διὰ τῶν ἀγγλικῶν νόμων, ἀλλὰ διὰ τῶν θείων ἐντολῶν. Μετ' ὀλίγον ὁμάδες βουλευτῶν συνεκροτήθησαν, συνδιαλέξεις ζωηραὶ ἠκούοντο, καὶ σημεῖα εὐχαρίστου συνεννόησεως ἐφάνησαν καθ' ὅλα τῆς αἰθούσης τὰ μέρη. Μάλιστα δὲ καὶ βόμβος φωνῶν δυστήνων ἐπληττε τὰς ἀκοάς, ὅταν ὁ πρόεδρος ἐπέταξε σιωπὴν ἀναγγείλας ὅτι ἐν τῶν μελῶν τῆς συνελεύσεως εἶχε ζητήσει τὸν λόγον. Πάραυτα ἐπαγγέλην ἡ πρώτη ἡρεμία, καὶ ἀνθρώπος τις, οὐτινος ἡ παρουσία μόνῃ ἐξήλειψε τὸ ἀποτέλεσμα τῶν προσηγηθεισῶν ἀγορεύσεων, ἀνέβη τὸ βῆμα. Ὁλὼν τὰ βλέμματα ἐστράφησαν πρὸς αὐτόν. καὶ ἡ ἀνυπομονησία ἥτις ἐζωγραφήθη εἰς ὅλων τὰ πρόσωπα, ἐμαρτύρει περὶ τῆς ἐπιθυμίας τὴν ὁποίαν εἶχον ν' ἀκούσωσι τὸν νέον ῥήτορα.

Ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἦτον ὁ Τάτης, στύλος τοῦ Κράτους καὶ σύμβουλος ἐκ τῶν νουνεχεστέρων τοῦ στέμματος. Τὸ ὑψηλὸν ἀνάστημα, τὸ νευρώδες σῶμα αὐτοῦ, καλυπτόμενα ὑπὸ μαυροῦ πλατέος, ὑπεφαίνοντο χαριέντως. Τὸ ὑπότραχυ αὐτοῦ ἦθος ἐμετρίαζέτο ὑπὸ τῆς σκιάς τὴν ὁποίαν ἐβρίπτεν ἐπὶ τοῦ προσώπου αὐτοῦ σωρὸς πτερῶν στρουθοκαμήλου στολιζόντων τὴν κεφαλὴν. Περιδέβραιοι ἐκ κογχυλίων λευκῶν καὶ κυανῶν ἐξηρτᾶτο ὡς σύμβολον μεγάλου ἀξιώματος ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ αὐτοῦ, περὶ τοὺς γυμνοὺς βραχίονας εἶχε δύο ψέλλια ἐκ χαλκοῦ, περιζώμα δὲ ὑφασμένον διὰ φύλλων βανανίας καὶ πτερῶν ποικιλοχρῶν ἐκρέματο ἀπὸ τῆς ζώνης. Ἐν γένει ἡ ἐνδυμασία αὐτοῦ ἦτο πολὺ σεμνότερα τῆς τῶν συναδέλφων του.

Μετὰ τὰς συνήθεις προσήσεις ὁ Τάτης ἐπελάβετο τοῦ ζητήματος. « Ἀπορίτε ἴσως, εἶπε, διότι εἰς τῶν πρώτων ἀρχηγῶν τῆς Ὀταίτης καὶ σύμμαχος τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας δὲν ἔλαβεν εἰσέτι τὸν λόγον. Πρὶν ἢ ὁμιλήσω περὶ τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου ἀντικειμένου ἠθέλησα ν' ἀκούσω τὴν γνώμην τῶν σφῶν ἐξ ὧν συγχροτεῖται ἡ συνέλευσις αὕτη, τινὲς

τῶν ὁποίων ἀνέβησαν πρὸ ἐμοῦ εἰς τὸ βῆμα. Χαίρω δὲ πράξας οὕτω πῶς, διότι οἱ λόγοι καὶ αἱ παρατηρήσεις αὐτῶν μ' ἐνέπνευσαν νέας τινὰς ἰδέας τὰς ὁποίας δὲν εἶχον πρὶν.

Δὲν κατακρίνω βεβαίως κανένα τῶν προσηγηθέντων λόγων· ἀλλὰ δὲν συμμερίζομαι οὔτε τοῦ Ὑπυπαρῦ οὔτε τοῦ ἀδελφοῦ του Ἰτότου τὴν γνώμην. Κατὰ τὴν πολλὰ φρόνιμον γνώμην τοῦ Ὑταμου, ἡ παραδοχὴ καθ' ὅλας τὰς περιστάσεις τῶν νόμων τῆς Ἀγγλίας ἠθέλεν ἐπιφέρει μέγιστα ἄτοπα· καὶ ἐμὲ ὅμως καὶ τοῦ Ὑπυπαρῦ ἡ πρότασις τείνει εἰς τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα. Ἡ Βίβλος, εἶπεν, εἶναι ὁ ἀσφαλέστερος ὁδηγὸς ἡμῶν ἀναντίρρητον· ἀλλὰ πρὸ πάντων πρέπει νὰ ἐννοήσωμεν καλῶς τὴν ἔννοιαν τῶν λέξεων τούτων· ὁ ἐκχέων αἷμα ἀνθρώπου ἀντὶ τοῦ αἵματος αἷμα αὐτοῦ ἐκχυθήσεται. Ἐὰν ἐξηγήσωμεν κατὰ γράμμα τὴν ἐντολὴν ταύτην, θέλομεν ἐξοκεῖλει εἰς λαβύρινθον ἀδιέξοδον. Ἀκούσατέ με· εἶμαι, ὡς ἡξέετε, δικαστῆς. Ὑπόδικός τις φέρεται ἐνώπιόν μου καὶ ἀποδεικνύεται φονεὺς· ἐγὼ δὲ διατάττω νὰ θανατωθῇ. Ἐγὼ ἄρα χύνω αἷμα ἢ διατάττω νὰ χυθῇ· ἐπεταὶ λοιπὸν ὅτι πρέπει νὰ καταδικασθῇ καὶ ἐγὼ εἰς θάνατον; Αἰσθάνεσθε βεβαίως πόσον βδελυρὰ, πόσον βάρβαρος ἠθέλεν εἶσθαι ἡ τοιαύτη ἐρμηνεία ὅθεν βεβαιώθητε ὅτι τοιοῦτον δὲν εἶναι τὸ πνεῦμα τῶν θείων λόγων. Ἄλλως ὑποθέτω ὅτι μεταξὺ τῶν παραγγελημάτων τῆς παλαιᾶς Γραφῆς τὰ ὅποια ἐτροπολόγησεν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ὑπάρχει καὶ τὸ προκείμενον. (Σημεῖα ἀπορίας). Ἐγὼ μὲν δὲν δύναμαι νὰ τὸ βεβαιώσω ἐπειδὴ δὲν γνωρίζω ἀκόμη ἀρκετὰ τὰς Ἱερὰς Γραφάς· ἄλλος τις ὅμως μεταξὺ ὑμῶν θέλει ἴσως ἀποδείξει αὐτό. Ἄλλ' ὅπως καὶ ἂν εἶναι, καὶ κατὰ γράμμα ἂν εὐρίσκειται ἡ ἐντολὴ αὐτὴ ἐντὸς τῆς Νέας διαθήκης, δὲν πρέπει, κατ' ἐμὲ, νὰ τὴν θεωρήσωμεν ἀπόλυτον· διότι ἠθέλε τότε ἀντιβαίνει εἰς τὸ πνεῦμα τῆς νέας ἡμῶν θρησκείας, ἥτις παραγγέλλει τὴν πραότητα καὶ τὴν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτημάτων. »

Ἡ τολμηρὰ αὕτη ἀντίρρησης καὶ ἡ ἐφεσις αὕτη εἰς τὸ Εὐαγγέλιον, ἐξεληοῦσαι τοῦ στόματος ἀνδρὸς μεγίστην ἐπιρροὴν ἐξασκούντος κατὰ τὰς βουλευτικὰς συζητήσεις, κατέπληξαν ὁλόκληρον τὴν συνέλευσιν· ὅλοι συνέχαιρον τὸν Τάτην, ὅλοι ἐσπούδαζον δι' ἀνευφημιῶν πολλάκις θορυβῶδων νὰ ἐξηγήσωσι τὴν εὐχαρίστησιν αὐτῶν. Ἀλλὰ φωνὴ τις ἠκούσθη ζητοῦσα τὸν λόγον ἐκ μέρους τοῦ Πάτη, φυλάρχου καὶ δικαστοῦ, ἀποπτύσαντος πρὸ μικροῦ τὴν εἰδωλολατρείαν. Παρευθὺς ἐπῆλθε γαλήνη, καὶ πολὺς τις γέρων, στηριζόμενος ὑπὸ τοῦ πρωτοτάκου τῶν δεκαετασάρων τέκνων αὐτοῦ, διευθύνθη βραδυπατῶν πρὸ τὸ βῆμα· ἡ παρουσία αὐτοῦ συνεκίνησε τὴν συνέλευσιν, ἐπευφημήσαν τρεῖς τὸν πρὸ πολλοῦ ἀπέχοντα τῶν συζητήσεων αὐτῆς φύλαρχον.

— ὦ! πόσον χαίρω, ἀνέκραξε, βλέπων τοὺς πρώτους φυλάρχους τοῦ ἔθνους συνηθροισμένους ἐν ταῦθα εἰς τὸν οἶκον τοῦ Κυρίου, καὶ ἀσχολουμένους εἰς τὴν συζήτησιν τῶν μέσων ὅσα δύνανται νὰ πράξωσι τὸν μόνον προκύπτοντα πολιτικὸν τοῦ τόπου τούτου. Πρὸ πολλοῦ, ὡς δὲν ἠγνοεῖτε, δὲν

φρετέχω τῶν συσκέψεών σας· ἀλλὰ τὴν φορὰν ταύτην ἐλησιμόνητα καὶ τὴν πρεσβυτικὴν μου ἡλικίαν καὶ τὰς ἀσθενείας μου δὲ νὰ παρευρεθῶ εἰς συζήτησιν τῆς ὁποίας τὸ ἀποθητόμενον θέλει ἐπενεργήσῃ ὄχι ὀλίγον ἐπὶ τῆς τύχης τοῦ ἔθνους.

Ὁ μέγας δικαστὴς Τάτης ἔθιτε ζήτημα εἰς τὸ ὅποιο, δύναιμαι ν' ἀπαντήσω· σπεύδω ἄρα νὰ συνεισφέρω τὸν ἀσθενῆ φόρον τῶν φώτων καὶ τῆς γηραιᾶς πείρας μου. Εἶπεν ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐτροπολόγησε πολλὰ παραγγέλματα τῆς παλαιᾶς Γραφῆς. Ὡφόντι, καὶ ἐγὼ γνωρίζω πολλὰς ἐντολὰς τοῦ νέου Νόμου ἀπαγορευούσας τὸν φόνον· δὲν γνωρίζω ὅμως καὶ ἀμυῖαν ἀπαγορεύουσιν τὸν φόνον τῶν φονέων. Ἀλλὰ πρὸς τί αὐταὶ αἱ λεπτολογίαι; Ἐξετάσατε τὸ πνεῦμα καὶ τὸ ὅλον τῆς νέας ἡμῶν θρησκείας, καὶ θέλετε ἰδεῖ ὅτι παραγγέλλει τοὺς ἀνθρώπους ν' ἀγαπῶσι καθ' ὅλας τὰς περιστάσεις τὸν πλησίον αὐτῶν, νὰ μὴ κακοποιῶσι τοὺς ἄλλους, καὶ νὰ εἶναι συγκαταβατικοὶ πρὸς τοὺς ἀμαρτάνοντας. Ὅθεν, ἐξακολουθοῦντες νὰ τιμωρῶμεν διὰ θανάτου τοὺς δολοφόνους, καὶ νὰ διαθέτωμεν ζωὴν μὴ ἀνήκουσαν εἰς ἡμᾶς, προτιμῶμεν τὴν εἰδωλολατρείαν τῆς ἀληθοῦς θρησκείας. (Σημεῖα ἀπορίας).

Ἀκούσατέ με· δὲν λέγω ὅτι πρέπει νὰ μὴ τιμωρῇται ὁ φονεὺς, ἢ ὅτι πρέπει νὰ τὸν ἔχωμεν ἐντὸς τῆς κοινωνίας· ἐξ ἐναντίας, ὅστις δὲν ἐδυνήθη νὰ ἐμποδίσῃ τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἀπὸ τοιαύτης πράξεως πρέπει, κατὰ τὴν γνώμην μου, ν' ἀποβληθῇ τῆς κοινωνίας, διότι δὲν ὑπάρχει ἀσφάλεια ἐὰν οἱ καλοὶ δὲν προστατεύωνται κατὰ τῶν κακῶν. Τὸ χρέος τῶν ἀρχηγῶν τοῦ ἔθνους ἀπαιτεῖ τὸ νὰ τιμωρῶσι τοὺς κακούργους, καὶ νὰ ἐμποδίσωσι τὴν διάδοσιν τῶν κακῶν παραδειγμάτων. Ἐνόσω ἡμεῖς εἰδωλολάτραι ἐπιστεύομεν ὅτι τὸ καταλληλότερον μέσον τοῦ νὰ φθάσωμεν εἰς τοῦτον τὸν σκοπὸν ἦτον ὁ θάνατος τῶν ἐνόχων. Πλάγη ὀλεθρία, ὀλεθριωτέρας ἔχουσα συνεπειάς. Ναὶ μὲν ὁ Ἰσότης εἶπεν ὅτι οἱ νόμοι τῆς Ἀγγλίας καταδικάζουσιν εἰς θάνατον τὸν φονέα, καὶ ὅτι ἐδυνάμεθα νὰ δεχθῶμεν καὶ ἡμεῖς ἀκινδύνως τὰ αὐτὰ μέτρα τοῦ μεγάλου ἐκείνου ἔθνους· ἡγνόει ὅμως ἀναμφιβόλως ὅτι εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον ἕκαστος ἔχει πολλὰ πλούτη, ὠραῖα ἐνδύματα, οἰκίας, κτήνη καὶ τὰ τοιαῦτα, καὶ ὅτι, διὰ νὰ οἰκοιοποιηθῶσι τὰ τῶν ἄλλων, φονεύουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοὺς ὁμοίους αὐτῶν· ὅτι, διὰ ν' ἀπαλλαχθῶσιν ἐκείνου οὐτινος ἐπιθυμοῦσι τὰ ἀγαθὰ, μεταχειρίζονται χίλια τεχνάσματα, χίλια μέσα τὰ ὅποια ἐπιφέρουσι τὸν ἄφρευκτον θάνατον τοῦ θύματος, καὶ προλαμβάνουσι τὴν τιμωρίαν τοῦ ἐνόχου. Ἐνῶ μεταξὺ ἡμῶν, ὡς γνωρίζετε, κανεὶς δὲν γίνεται ἐνοχὸς φόνου διὰ ν' ἀποκτήσῃ τὸ πλοῦσιον, τὸ τόξον, τὸ βέλος ἢ τὸ ἀγκυστρον τοῦ γείτονός του· κανεὶς δὲν ἐπιθυμεῖ τὴν οἰκίαν ἢ τὰς βανανέας τοῦ ἄλλου, διότι ὅλα ταῦτα εἶναι πολὺ εὐαπόκτητα. Ἐν γένει οἱ ἄνθρωποι ἐδῶ ἐξοκέλουσιν εἰς τὸ κακούργημα τοῦτο ἐξ αἰτίας φιλονεικῶν, μίσους καὶ προσωπικῶν ἐκδικήσεων· τὰ πάθη δὲ ταῦτα εἶναι σφοδρότατα, οὐδ' ἰσχύει νὰ καταστείλῃ αὐτὰ ὁ φόβος τοῦ θανάτου· οἱ κυριεῖς οὖτοι ὑπ' αὐτῶν ἀπαρνοῦνται εὐχαρίστως τὴν ἰδίαν

αὐτῶν ζωὴν, ὡς ἀπαρνέεται τὴν ζωὴν αὐτοῦ ὁ ἀπερχόμενος εἰς τὸν πόλεμον. Εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ὁ φονεὺς θέλει ν' ἀπολαύσῃ τὸν καρπὸν τοῦ ἐγκλήματός του· ἀλλ' εἰς Ὀταίτην ὁ φονεὺς εὐχαριστεῖται ἀπὸ μόνην αὐτὴν τὴν πράξιν.

Λοιπὸν, θέλετε μὲ εἰπεῖ, ποίαν ποινὴν πρέπει νὰ ἐπιβάλλωμεν εἰς τοὺς φονεῖς; Ἰδοὺ ἡ γνώμη μου· ὅστις πράξει τοῦ λοιποῦ φόνον νὰ χωρίζεται ἀπὸ τῆς οἰκογενείας, τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ, καὶ νὰ μεταφέρεται εἰς νήσους ἐρήμους καὶ μεμακρυσμένους, ὅπου ἡ ἀλυσία εἶναι δύσκολος, ὅπου ἡ γῆ ἀπαιτεῖ πολλοὺς κόπους διὰ νὰ καρποφορήσῃ. Ἐκεῖ τοῦλάχιστον δὲν θέλει δυνηθῇ πλεον νὰ πράξῃ νέον φόνον. Νομίζετε ὅτι ἡ ιδέα ταιαύτης μεμονωμένης ὑπάρξεως δὲν ἔχει πλειοτέραν δύναμιν εἰς τὸ νὰ ἀναχαιτίσῃ τὴν λείρα τοῦ φονέως παρὰ τὴν ιδεάν τοῦ θανάτου εἰς τὸν ὅποιο ὑποβάλλεται ἐξ ἀνάγκης; Ἐὰν παραδεχθῇτε τὴν πρότασίν μου, τίς κάτοικος τῆς Ὀταίτης, συλλαβὼν τοιοῦτον ἐγκληματικὸν σκοπὸν, δὲν θέλει μετανοήσῃ ἐνθυμούμενος τὸν σκληρὸν ἀποχωρισμὸν, τὴν αἰωνίαν ἀπομόνωσιν; Μακρὰν τοῦ τόπου ὅπου ἐγεννήθη, στερούμενος ὅλων τῶν οἰκιακῶν ἀπολαύσεων, δὲν θέλει βλέπει τὸ ἐσπέρας ἐπιστρέφων ἀπὸ τὸ κυνήγιον ἢ τὴν ἀλυσίαν ἐρχόμενα εἰς συνάντησιν αὐτοῦ τῆς συζύγου καὶ τὰ τέκνα, ψάλλοντα τοὺς ὕμνους τοὺς ὁποίους ἐδίδαξεν εἰς αὐτὰ καὶ προσφέροντα πρὸς αὐτὸν ταούτην. (1) Ὅταν δὲ φθάσῃ εἰς τὴν καλύβην αὐτοῦ, εἰς τὸ μέτωπον αὐτοῦ δὲν θέλει ἐπιθέσει γηραιὸς πατὴρ φίλημα, καὶ τὸ ἐσπέρας ἀφοῦ προσευχηθῇ θέλει μείνει μόνος μετὰ τοῦ κακούργου· καὶ τῆς τύψεως τῆς συνειδήσεως αὐτοῦ! Ἄ! πιστεύσατέ με, τὸ μέτρον τοῦτο θέλει ἀποθῇ σωτήριον· καὶ ὅλοι θέλουσιν εὐλογῇ τοὺς παραδεχθέντας αὐτό.»

Ἡ ἀληθὴς καὶ ἀφελὴς αὕτη ἐξεκόνισις τοῦ βίου τῶν κατείκων τῆς Ὀταίτης συνεκίνησε τὴν καρδίαν τοῦ ῥήτορος, καὶ δάκρυα ἔρρευσαν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ. Ἡ συγκίνησις διεδόθη εἰς ὅλα τὰ μέλη τῆς συνελεύσεως, καὶ ὅταν ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἦλθε νὰ βοηθήσῃ αὐτὸν διὰ νὰ καταβῇ ἀπὸ τοῦ βήματος, πολλοὶ τῶν συναδέλφων, γέροντες ὡς αὐτός, ἦλθον νὰ συγχαρῶσιν αὐτόν· καὶ αὐτοὶ μὲν ἐνηγκαλίζοντο ἀλλήλους μετὰ δακρύων, οἱ δὲ λοιποὶ ἐπευφήμουν ζωηρῶς. Ὁ Πάτης ἐθριάμβευσε, διότι ὁ λόγος αὐτοῦ εἶχε διασκεδάσει ὅλας τὰς ἀμφιβολίας.

Μετὰ τὴν εὐγλωττον ταύτην ὁμιλίαν ἡ συζήτησις ἐφαίνετο περαιωθεῖσα ὅτε τις Ταατα-ρίης ἡ δῆμαρχος ἐζήτησε τὸν λόγον· ἀλλ' ὁ πρόεδρος ἐδίσασε κατ' ἀρχὰς νὰ ἐνδώσῃ, ἐπειδὴ ἡτοιμάζετο νὰ ἀνακεφαλαιώσῃ τὰ λεχθέντα καὶ νὰ βάλῃ τὸ ζήτημα εἰς ψηφοφορίαν.

«Οἱ μεγάλοι φύλαρχοι, εἶπεν ὁ δῆμαρχος, ἐξέθεσαν τὰς ἰδίας γνώμας· ἀλλὰ, κατ' ἐμὲ, ἐλησιμόνησάν τι σπουδαιότατον· ὅθεν λογίζομαι εὐτυχὴς δυνάμενος νὰ ἀναπληρώσω τὴν ἐλλείψιν ταύτην. Εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ὡς μὲ εἶπεν ἱερατικὸς ὁλός τις, οἱ καταδι-

(1) Ποτὸν γλυκὸν συγκαίμενον ἐκ τοῦ χυλοῦ πολλῶν καρπῶν

καζόμενοι εἰς θάνατον δὲν φονεύονται ὅλοι, ἀλλ' ἐξορίζονται οἱ πλείστοι εἰς νήτους μεμακρυσμένας. Ὅθεν, ὡς εἶπεν ὁ Ἰπότης περὶ τὰς ἀρχάς τῆς συζητήσεως, λαμβάνων συγχρόνως ὑπὸ ὄψιν καὶ τὸν ἐξάσιον λόγον τοῦ φυλάρχου Πάτη, φρονῶ ὅτι ἠθέλομεν πράξει ὁρθῶς ἐὰν ἐμεινόμεθα τὸ παράδειγμα τοῦ χριστιανικοῦ λαοῦ τῆς Μεγάλης Βρετανίας. »

Ἡ σύντομος αὕτη ὁμιλία εὐχαρίστησε τὴν συνέλευσιν. Καὶ ὅμως ὑπεβλήθησαν ἀντιρρήσεις ὑπὸ τινων βουλευτῶν· οἱ μὲν ἐζήτουν ἰσόβιον ἐξοστρακισμόν, οἱ δὲ ἀποκοπὴν τοῦ δεξιῦ βραχίονος, καὶ ἄλλοι ἐξόρυξιν τῶν ὀφθαλμῶν· ἀλλ' ἐπειδὴ ὅλοι οὗτοι οἱ ῥήτορες δὲν εἶχον ἐπιβρόχην, τὸ δὲ ἀκροατήριον εἶχε πεισθῇ ὑπὸ τῶν λόγων τοῦ Πάτη καὶ τοῦ Τααταρίου, ὁ πρόεδρος ἠρώτησε τὴν συνέλευσιν ἐὰν συγκατετίθετο νὰ παύσῃ ἡ συζήτησις. Μετὰ δὲ τὴν συναίνεσιν αὐτῆς ἀνήγγειλεν ὅτι κατὰ τὴν συνεδρίασιν ἐκείνην ἔπρεπε ν' ἀποφασισθῇ μόνον ἐὰν ἀντὶ τῆς κεφαλικῆς ποινῆς, ἔμελλε νὰ γείνη δεκτὴ ἡ τῆς ἰσοβίου ἐξορίας. « διότι, εἶπεν, ὅλοι οἱ ῥήτορες ὁμιλῆσαν κατὰ τοῦτο τὸ πνεῦμα· καὶ φρονῶ ὅτι ὅλοι οἱ μεγάλοι φύλαρχοι ὡς καὶ οἱ δῆμαρχοι θεωροῦσι τὸ ζήτημα ὑπὸ τὴν αὐτὴν ὄψιν. » Μετὰ τὴν βραχείαν ταύτην ἀγόρευσιν τοῦ προέδρου, ὁ Τάτης λαβὼν τὸν λόγον παρετήρησεν ὅτι ἡ συνέλευσις ἔπρεπε ν' ἀποφανθῇ ἐπὶ τοῦ ὅλου τῆς προτάσεως, τὰ δὲ δευτερεύοντα ζητήματα ν' ἀποφασισθῶσιν εἰς ἄλλην συνεδρίασιν.

Ὁ πρόεδρος ἀνέγνω μετὰ ταῦτα τὸ νομοσχέδιον. Ἐκαστος βουλευτὴς ἀνιστάμενος μετὰ πολλῆς ἐπισημότητος, καὶ πρόχωρῶν πρὸς τὸν πρόεδρον ἀνεφώνει τὰς λέξεις ταύτας ἀνυψῶν τὴν χεῖρα· λέγω καὶ, ἐὰν ἐψηφοφόρει ὑπὲρ τῆς προτάσεως, ἡ λέγω ὅχι, ἐὰν ἐψηφοφόρει κατ' αὐτῆς. Καὶ οἱ μὲν πρῶτοι ἔπταντο ἐκ δεξιῶν τοῦ προέδρου οἱ δὲ ἄλλοι ἐξ ἀριστερῶν. Ἐκ τῶν ἑκατὸν εἴκοσι μελῶν, ὀγδοήκοντα εἶπον, καὶ, ἐπτά, ὅχι, οἱ δὲ ἄλλοι δὲν ἐψηφοφόρησαν.

Αἱ τελευταῖαι ἀκτίνες τοῦ ἡλίου ἐφώτιζον εἰσέτι τὴν αἴθουσαν, ὅταν ὁ πρόεδρος ἀνήγγειλε τὸ τέλος τῆς συνεδριάσεως καὶ τὴν ἐξακολούθησιν τῆς συζητήσεως διὰ τὴν ἐπαύριον. Ἐκτὸς τοῦ ναοῦ ἦσαν σεσωρευμένοι αἱ σύζυγοι καὶ τὰ τέκνα τῶν ἀξιωμαμμένων ἐκείνων νομοθετῶν, καθὼς καὶ πολλοὶ ἄλλοι. Ἐκαστον βουλευτὴν ἐξερχόμενον ἐπευφήμει τὸ πλῆθος, καὶ περιεκύκλου ἡ οἰκογένεια αὐτοῦ προσφέροντα καρποὺς καὶ ποτά. Ἐκεῖθεν δὲ διευθύνοντο πρὸς τὰς οἰκίας αὐτῶν, καὶ μετ' ὀλίγον δὲν ἤκούετο εἰμὴ ὁ ἦχος τῶν ὕμνων τοὺς ὁποίους ἔψαλλον χοροστατοῦνται αἱ οἰκογένειαι τῶν Ὀταϊτίων πατριῶν.

N. Δ.

ΜΟΣΧΑ.

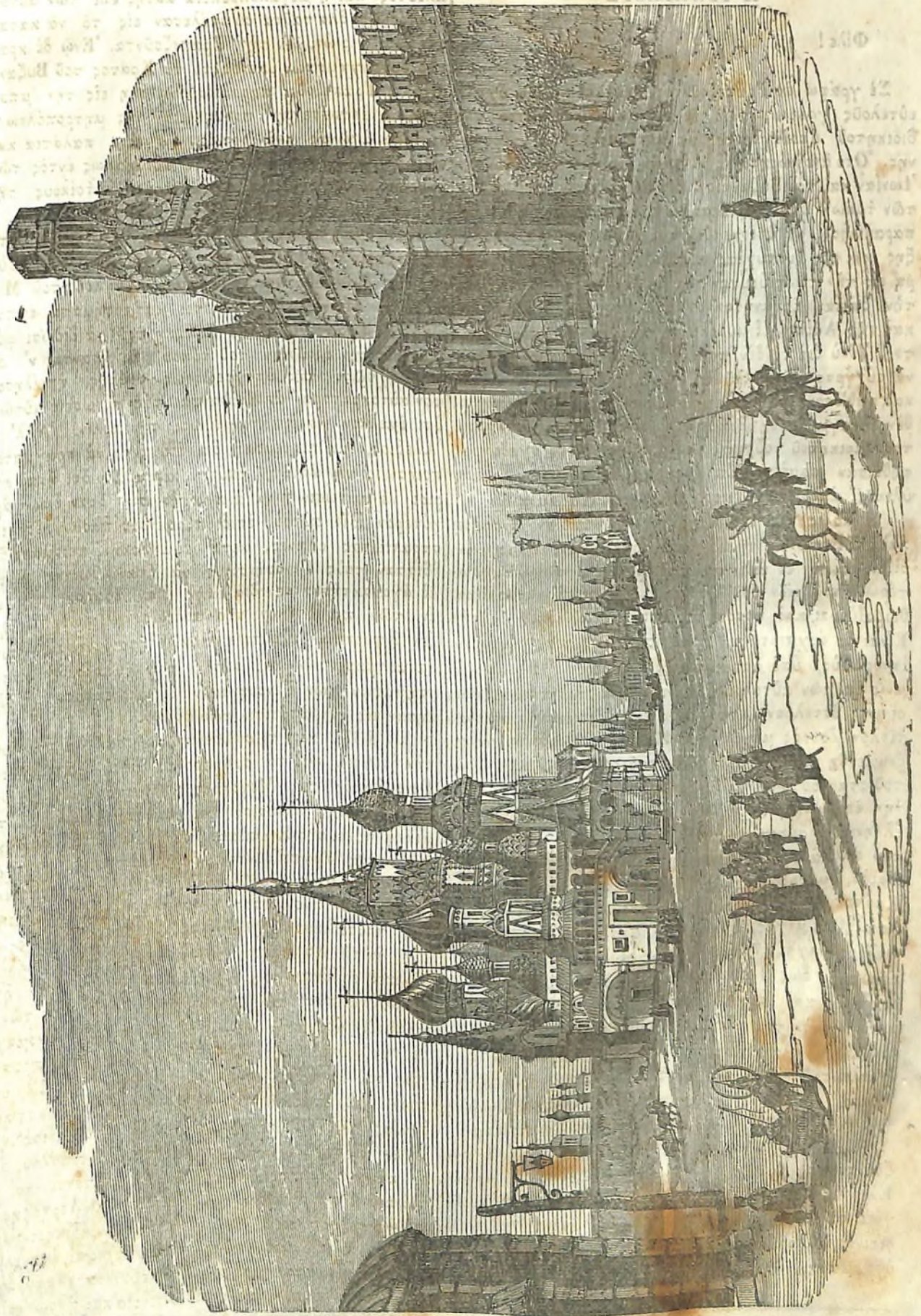
Διὰ τοῦ ΙΑ' φυλλαδίου τῆς Πανδώρας ἐδημοσιεύσαμεν εἰκόνα περικαλλῶν τινων κτιρίων τῆς Πετροπόλεως, προσθέτες τὴν παρατήρησιν ὅτι ὀλίγα ἐξ

αὐτῶν ὠκοδομήθησαν κατὰ τὸν ἐγγώριον ῥυθμόν. Σήμερον δὲ κοινοποιούμεν τὸν ἐν Μόσχᾳ ναὸν τοῦ ἁγίου Βασιλείου τοῦ ἐπιλεγομένου Β. Βασιλείου ὁ ἐστὶ μάκαρος, ἔχοντα χαρακτῆρα ὅλως ῥωσικόν καὶ λίαν περιεργόν. Ὁ μαρκίων Κυστίν, Γάλλος περιηγητής, ὅστις ἔγραψε τετράτομον σύγγραμμα περὶ Ῥωσίας περιέχον ἀναντιρρήτως πολλὰς ὑπερβολὰς, ὁμιλῶν περὶ τῆς λαμπρότητος τοῦ ναοῦ τούτου, ἐπιφέρει παρατήρησιν τὴν ὁποίαν ἀποκρούομεν μετὰ πολλῆς ἀγανακτήσεως. « Βεβαίως, λέγει, ὁ τόπος ὅπου τοιοῦτον κτίριον ὀνομάζεται ναὸς προσευχῆς δὲν εἶναι Εὐρώπῃ· εἶναι Ἰνδία, Κίνα, καὶ οἱ εἰσερχόμενοι εἰς τὸ ναὸν ἐκεῖνο τῶν ζαχαρωτῶν δὲν εἶναι χριστιανοί. »

Ἐὰν ὁ Κ. Κυστίν ἦτο διαμαρτυρόμενος δὲν ἠθέλομεν δυσκολευθῇ νὰ ἐννοήσωμεν τὴν μωρὰν αὐτὴν σύγκρισιν· ἀλλ' αὐτὸς, καθολικὸς, εἰς τοῦ ὁποίου τὴν πατρίδα ἀνηγέρθη ὅχι πρὸ αἰώνων ἀλλ' ἐπ' ἐσχάτων ὁ ναὸς τῆς Μαγδαληνῆς χαρακτῆρα ἔχων ὅλως Ἑθνικόν, καὶ καταπεφορτισμένος ὑπὸ ἀγαλμάτων παριστάντων ἁγίους τῆς χριστιανικῆς ἐκκλησίας ὡς ἄλλους Κρόνους ἢ Ἀπόλλωνας, ἔπρεπε νὰ ἐνθυμηθῇ ὅτι τὰ φῶτα τῆς Γαλλίας, μεταβιβάζόμενα ἐν τῷ μέσῳ τοῦ νέου κατὰ τὸν πολιτισμόν ῥωσικοῦ λαοῦ, δὲν ἴσχυσαν εἰσέτι νὰ συνεπιφέρωσιν, (εὐχόμεθα δὲ νὰ μὴ ἰσχύωσι κατὰ τοῦτο ποτέ,) καὶ τὴν συνοδεύουσαν αὐτὸν σκεπτικότητα. Ἄς θεωρῇ, ἂν θέλῃ ὁ κύριος Κυστίν, τυφλὴν τὴν πίστιν τῶν ῥωσικῶν λαῶν, καὶ φίλην τελετῶν ματαίων καὶ ὅχι ψυγυφελῶν. Οὐχ ἦτον ὅμως ἡ πίστις αὕτη ὑπάρχει, καὶ ὑπάρχει ἄδολος καὶ ἀκραιφνής· καὶ ὁ δξυδερκὴς περιηγητής, ὁ ἀμερόληπτος ἱστοριογράφος, βλέπων αὐτὴν ἐκφραζομένην δι' εἰλικρινεστάτων ἐξωτερικῶν σημείων λατρείας, δὲν δύναται νὰ μὴ ὁμολογήσῃ τὴν ἀλήθειαν.

Ὁ ναὸς Βασιλείου τοῦ μάκαρος ἐκτίσθη τὸ 1554 ἐπὶ Ἰωάννου τοῦ Φοβεροῦ, θελήσαντος νὰ ἐξηγήσῃ διὰ τούτου εὐγνωμοσύνην πρὸς τὸν Θεὸν τὸν ὀδηγήσαντα τὰ ὅπλα αὐτοῦ εἰς τὴν ὁδὸν τῆς νίκης. Ἀλλὰ τὸ θεοφιλὲς τοῦτο ἔργον ἐπέστεψε δι' ἄλλου πάντῃ ἀντιχριστιανικοῦ. Ὅταν ἐτελείωσεν ἡ οἰκοδομὴ, καλέσας τὸν ἀρχιτέκτονα, ἠρώτησεν αὐτὸν ἐὰν ἐδύνατο νὰ ἀνεγείρῃ καὶ ἄλλην ἐντελεστέραν. Ὁ ἀρχιτέκτων, πεισθεὶς μετὰ τὸ πρῶτον αὐτοῦ δοκίμιον ὅτι τὸ πρᾶγμα δὲν ἦτο δύσκολον, δὲν ἐδίστασε ν' ἀποκριθῇ καταφατικῶς· ἀλλ' ὁ τρομερὸς αὐτοκράτωρ, εἴτε διὰ νὰ τιμωρήσῃ αὐτὸν μὴ κατασκευάσαντα τὸν ναὸν ὠραιότερον, εἴτε διὰ νὰ μὴ κατασκευασθῇ ἄλλος τελειότερος, διέταξε καὶ ἐξόρυξαν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ.

Ὁ ναὸς οὗτος εἶναι μικρὸς, ἔχει ὑπόγειον καὶ τέμνεται ὀριζοντιῶς εἰς δύο ἴσα μέρη· διαιρεῖται δὲ εἰς τριάκοντα ἐξ παρεκκλήσια! Ἡ στέγη σολίζεται ὑπὸ πολλῶν μικρῶν θόλων ἀνομοίων καὶ κατὰ τὸ ὕψος, καὶ κατὰ τὸ σχῆμα, καὶ κατὰ τὸ χροῶμα· ἀλλ' ἡ ἀνομοιότης αὕτη, τέρπουσα τὸν ὀφθαλμόν, χρησιμεύει καὶ ὡς ἀπόδειξις ὅτι τὸ ὄραϊον δὲ ὑπόκειται εἰς κανόνες.

Ναός τῆς Ἁγίας Βασιλικῆς.

Η ΤΡΑΠΕΖΟΥΣ

Φίλε!

Σὲ γράφω ἐκ Τραπεζούντος, καὶ σὲ γράφω ὅχι ἐξ εὐτελοῦς χαρίου, ἀλλ' ἐκ τοῦ παλατίου αὐτοῦ τοῦ διοικητοῦ ὑποδεχθέντος με μετὰ πολλῆς φιλοφροσύνης. Ὅτε ἀνεχώρησα ἐξ Ἀθηνῶν διὰ τὴν περιηγηθῶ τὴν Ἰωνίαν καὶ τὸ Βυζάντιον, δὲν προέβλεπον ὅτι ἡ θεὰ τῶν τόπων ὅπου ἤκαμαν οἱ πατέρες ἡμῶν, ἤθελε μὲ παρακινήσει νὰ ἐπισκεφθῶ καὶ ἄλλα μνημεῖα τῆς δόξης καὶ τῆς δυστυχίας αὐτῶν. Ἡ μεταβάσις μου ἄρα εἰς τὴν πρωτεύουσιν τῆς ἐν Πόντῳ Καππαδοκίας, τὴν ὁποίαν ἐξύμνησαν ἄλλοτε τοσούτῳ οἱ Φράγχοι καὶ τῆς Ἀσίας οἱ μυθολόγοι, ἦτο πάντῃ ἀπροσδόκητος. Ἰδοὺ διὰ τί δὲν παρέλαβον μετ' ἐμαυτοῦ κανὲν συγγραφεῖα ὁμιλοῦντα περὶ τῆς Τραπεζούντος, ἀν καὶ καθ' ὅσον ἐνθυμοῦμαι, κανεῖς πλὴν τοῦ Φαλμεράγερ, δὲν ἐπραγματεύθη ἰδίως περὶ αὐτῆς· τὸ δὲ παλάτιον τοῦ διοικητοῦ οὕτινος σὲ ζέλλω εἰκόνα σχεδογραφηθεῖσαν παρέργως ὑπ' ἐμοῦ, καὶ τοὶ πλούτιον τροφῆς ὑλικῆς, ἀπορεῖ καὶ ἡμερολογίου τοῦ Καζαμιά.

Ἡ πόλις τῆς Τραπεζούντος τὴν ὁποίαν ἀναφέρει καὶ ὁ Ξενοφῶν ἐν τῇ Κύρου ἀναβάσει, κεῖται, ὡς γνωρίζεις ἴσως, ἐν εἰδὲ ἀμφιθεάτρου, ἐπὶ τῶν χαμηλωτέρων πλευρῶν τοῦ Ταύρου, οὕτινος αἱ κορυφαὶ καθοραῖζουσι καὶ προστατεύουσιν, οὕτως εἰπεῖν, αὐτήν. Ἕναι δὲ ἀρχαιοτάτη, κτισθεῖσα, κατὰ τοὺς ἡμετέρους ἱστορικούς, ὑπὸ ἀποίκων τῆς Σινώπης. Ἦκαμεν ὁμῶς ἐπὶ τῶν αὐτοκρατόρων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, οἵτινες ἔστελλον κατ' ἔτος ἐκεῖ διοικητὴν φέροντα τίτλον δουκὸς μέχρι τοῦ 1203, ὅτε τὸ Βυζάντιον ἐκυριεύθη δολίως ὑπὸ τῶν σταυροφόρων ἀλλ' ἐχθρῶν τοῦ σταυροῦ Φράγκων. Κατὰ τὴν ἀξιοβήρητον ἐκείνην ἐποχὴν, ἥτις πρώτη ἐκλόνησε τὰ θεμέλια τῆς ἐλληνικῆς αὐτοκρατορίας, οἱ δύο υἱοὶ τοῦ ἐναρέτου ἀλλ' ἀτυχοῦς Μανουὴλ Κομνηνοῦ, Ἀλέξιος καὶ Δαυὶδ, μεταβάντες εἰς Πόντον κατέστησαν ἕκαστος Κράτος ἰδιαίτερον, κυριεύσαντες, ὁ μὲν πρῶτος, ὁ ἐπικληθεὶς μέγας, ὅλην τὴν ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Φάσιος μέχρι τῆς τοῦ Ἄλως (1) παραλίαν, ἥτοι ἀπὸ Σινώπης ἕως Τραπεζούντος, ὁ δὲ τὴν ἐν Βιθυνίᾳ Ἠράκλειαν καὶ τὴν Παφλαγονίαν. Ἀλλ' ἀποθανόντος μετὰ μικρὸν τοῦ δευτέρου, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐκληρονόμησεν ὅλα ἐκείνου τὰ δικαιώματα. Οἱ δύο οὗτοι θεμελιωταὶ τοῦ τραπεζουντίου Κράτους ὠνομάζοντο δοῦκες, πρῶτος δὲ ὁ ἐκγονὸς τοῦ Ἀλεξίου Ἰωάννης Κομνηνός, ἔλαβε τὸν τίτλον τοῦ αὐτοκράτορος.

Αὕτη ὑπῆρξεν ἡ ἀρχὴ τῆς βασιλείας τῆς Τραπεζούντος· ἡ ἐμπορικὴ θέσις αὐτῆς καὶ μετὰ τὴν μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Περσίας, αἱ περὶ αὐτῆς παραδοξολογίαι τῶν ἱπποτῶν, τῶν Γενονησίων καὶ τῶν Βενετῶν οἵτινες, μεταβαίνοντες ἐκεῖ ἡγόραζον ὅπλα, τάπητας, ὑφάσματα, καὶ λίθους πολυτίμους τῆς Περσίας, ὁ

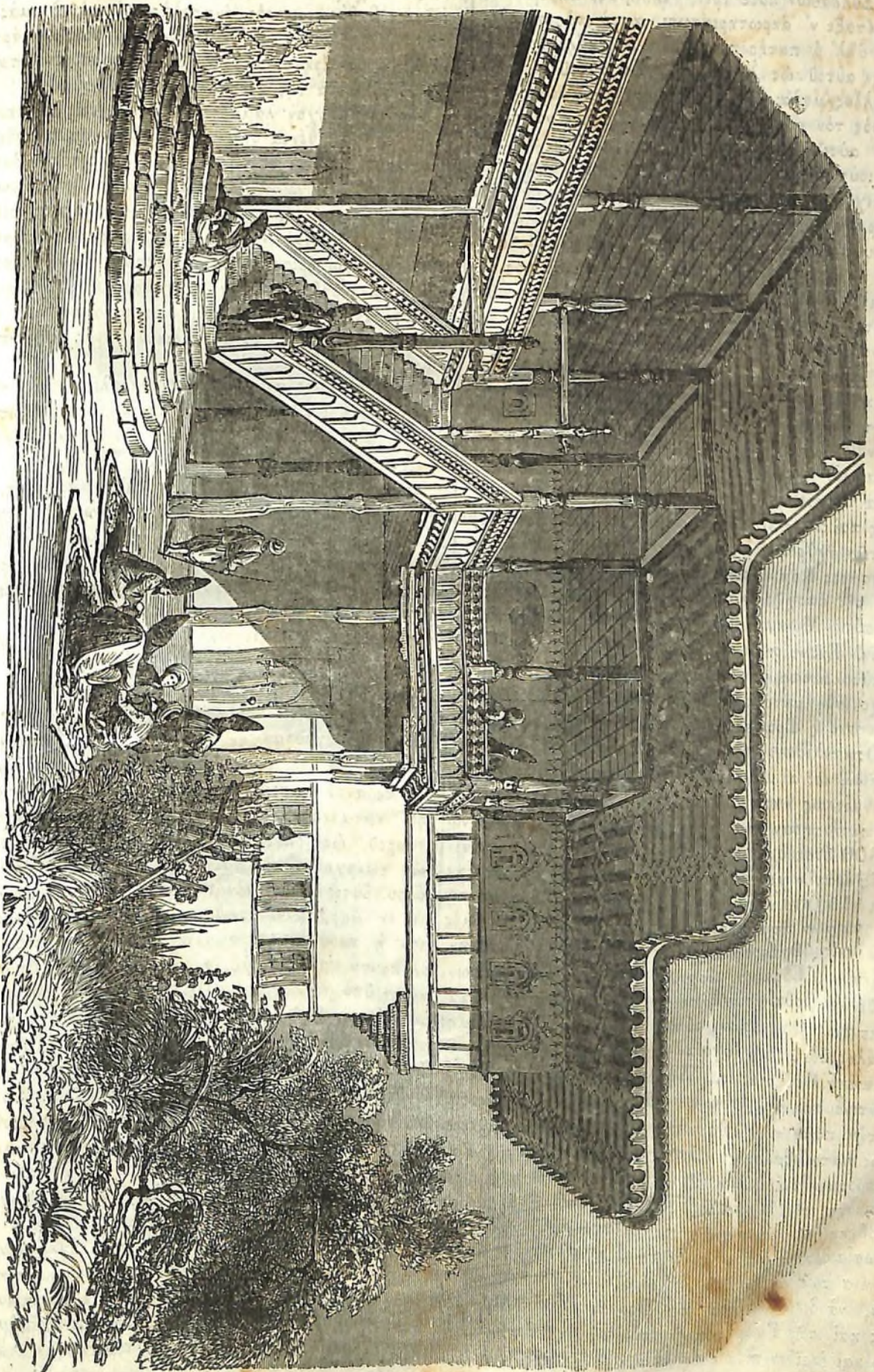
πλοῦτος· καὶ ἡ μεγαλοπρέπεια αὐτῆς ἐπὶ τῶν αὐτοκρατόρων, ὅλα ταῦτα συνετέλεσαν εἰς τὸ νὰ καταστήσῃσι περιώνυμον τὴν Τραπεζούνταν. Ἐνῷ δὲ κρατῆρ δυστυχημάτων ὑπενέμετο τὸ Κράτος τοῦ Βυζαντίου, ἡ Τραπεζοῦς, παραδιδομένη ὅλη εἰς τὴν ἐμπορίαν, ἀνέπτυσσε τὴν πολυτέλειαν τῆς μητροπόλεως, συνίστα ἀγῶνας καὶ ἐορτὰς, ἀνήγειρε παλάτια καὶ οἰκίας λαμπράς, καὶ ἐδέχετο ἀδιακόπως ἐντὸς τῶν κόλπων αὐτῆς τοὺς πλουσιωτέρους κατοίκους τῆς Περσίας καὶ τῆς ἄλλης Ἀσίας.

Καὶ ὁμῶς πολλάκις διεταράχθη ἡ εὐδαίμων αὕτη κατάστασις· τὸ 1307 οἱ ἔμποροι τῆς Γενούης, τοὺς ὁποίους δυνάμεθα νὰ ὀνομάσωμεν Ἀγγλούς τοῦ Μεσαιῶνος, οἵτινες εἶχον ἰδρύσει καταστήματα ἐμπορικὰ ἐν Τραπεζούντῃ ἐπὶ συνθήκῃ τοῦ νὰ δίδωσι φόρους εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ τόπου, θελήσαντες ν' ἀπαλλαχθῶσι τῆς υποχρεώσεως ταύτης, ἠπέλιθον τὸν αὐτοκράτορα ἀπορρίψαντα τὰς αξιώσεις αὐτῶν, ὅτι ἐμελλον νὰ ἐγκαταλείψωσι τὴν πόλιν. Ἀλλ' ὁ Ἀλέξιος, μὴ πιστεύας ὅτι ἐδύναντο νὰ πραγματοποιήσωσι τὴν ἀπειλὴν ταύτην, ἀπεκρίθη ὅτι ἦσαν κύριοι νὰ μείνωσιν ἢ νὰ ἀναχωρήσωσιν· ὅταν ὁμῶς ἀργότερον ἴδεν αὐτοὺς ἐπιβιβαζομένους πλοίων, ἔστειλε στρατιώτας οἵτινες, μετὰ συμπολοκὴν πεισματώδη, ἐβίβαν τοὺς Γενονησίους νὰ ἐπανεέλθωσιν. Αὐτοὶ δὲ ἀγανακτήσαντες διὰ τὴν βίαν ἐβαλον πῦρ εἰς ἓν τῶν προαστείων τῆς πόλεως. Φρικώδης ὑπῆρξεν ἡ πυρκαϊά· πλοῦτῃ ἀπειρα ἐξηφανίσθησαν, συγκαταστραφέντων καὶ αὐτῶν τῶν ἐμπορικῶν καταστημάτων τῶν Γενονησίων οἵτινες ἔκτοτε ὑπεβλήθησαν εἰς τὴν ἀπότισιν τῶν φόρων.

Τὸ 1379 νέον τι συμβεβηκὸς ἐνέβαλεν εἰς κίνδυνον τὴν ἡσυχίαν καὶ τὰ συμφέροντα τῆς Τραπεζούντος. Γενονησίος τις, Μεγόλλος Λερκάρης ὀνομαζόμενος, ἀνὴρ εὐφυῆς, πλούσιος καὶ γνωστός, ζῶν ἐν τινὶ μικρᾷ πόλει τῆς Κιλικίας, διετήρει σχέσεις ἐμπορικὰς μετὰ τῆς Τραπεζούντος, ὅπου μετέβαινε συνεχῶς, ὅχι μόνον χάριν ὑποθέσεων ἀλλὰ καὶ χάριν τέρψεως· διὰ δὲ τοῦ πνεύματος καὶ τῆς εὐγενοῦς συμπεριφορᾶς προσείλκυσε τὴν εὐνοίαν τοῦ αὐτοκράτορος καὶ ἔζη ἐν τῇ Αὐλῇ μετὰ πολλῆς οἰκειότητος. Ἀλλ' οἱ ὑλικοὶ ἐρθόνουν τὴν πρὸς αὐτὸν ἀγάπην τοῦ ἡγεμόνος· καὶ ποτε παίζων ζατρίκιον μετὰ τινος τῶν ἀγαπητῶν ἀξιωματικῶν τοῦ αὐτοκράτορος ἐλογυμάχησε μετ' αὐτοῦ· οὗτος δὲ, βέβαιος περὶ τῆς προστασίας τοῦ ἡγεμόνος, ἐξύβρισε τὸ ἔθνος τῶν Γενονησίων· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Μεγόλλος ἀπεκρίθη χλευστικῶς, ὁ νέος Ἕλλην ἐβράβισεν αὐτόν. Ὁ Γενονησίος ἠθέλησεν ἀμέσως νὰ ἐπιτεθῇ κατὰ τοῦ ἀντιπάλου, ἀλλ' οἱ παρόντες ἀπέτρεψαν αὐτόν, δικαιώσαντες καὶ αὐτοὶ καὶ ὁ αὐτοκράτωρ τὸν ὑβριστὴν. Ὁ Λερκάρης ἀνεχώρησε τότε εἰς Γένουαν ὅλος πνέων ἐκδίκησιν· ἐφοπλίσας δὲ δύο λιβυρνίδας (κάτεργα) καὶ ἐπανελθὼν εἰς Εὐξείνιον, ἀπέκλεισε τὴν Τραπεζούνταν, ἐλαφύραγγει ὅλα τὰ ἐκπλέοντα ἐκεῖθεν πλοῖα καὶ ἡρωτηρίαζε τοὺς Ἕλληνας.

Ὁ αὐτοκράτωρ ἔστειλε τέσσαρας λιβυρνίδας κατ' αὐτοῦ· ἀλλ' ὁ ἐπιτήδειος Γενονησίος ὑπεξέφευγεν

(1) Ὁ μὲν πρῶτος τῶν ποταμῶν τούτων ὀνομάζεται σήμερον Ῥῶν· ὁ δὲ ἄλλος Κιζιλ-ερμάρι.

αυτάς. Συλλαβὸν ποτε τρεῖς Ἕλληνας, πτέρα καὶ υἱοὺς, διέταξε ν' ἀκρωτηριάσωσι, κατὰ τὸ σῶνθες, αὐτούς· ἀλλ' ὁ πατήρ προσπετὼν παρεκάλεε νὰ λάβῃ τὴν ζωὴν αὐτοῦ ὡς λῦτρον τῶν δύο αὐτοῦ τέκνων. Ὁ Μεγόλλος, μαλαχθεὶς τὴν καρδίαν, ἐπέμψε καὶ τοὺς τρεῖς πρὸς τὸν αὐτοκράτορα, παραγγείλας νὰ προσφέρωσιν αὐτῷ πῖθον μεστὸν ῥίνῳ, ὠτίων καὶ ἄλλων τοιούτων βδελυρῶν τροπαίων τὰ ὅποια εἶχε ταριχεύσει ἐπίτηδες, καὶ νὰ εἰπῶσιν ὅτι ἐὰν δὲν παραδῶσῃ τὸν ὑβριστὴν ἀξιωματικόν, ἤθελεν ἐξακολουθεῖ πράττων τὰς αὐτὰς ὁμότητες. Ὁ αὐτοκράτωρ καταπτοηθεὶς μὲν, ἀλλ' ἀποτροπιαζόμενος τὴν πρότασιν, παρέλαβε τὸν ἀξιωματικόν καὶ μεταβὰς ὅπου ἦτο ὁ Μεγόλλος ἐξητήσατο χάριν ὑπὲρ τοῦ βράβισαντος αὐτόν, ὅστις γονυπετὴς καὶ φέρων σχοινίον εἰς τὸν λαιμόν, ἐδέετο νὰ τύχῃ συγχωρήσεως. Ὁ Λερκάρης ἱκανοποιηθεὶς ἐκτύπησε διὰ τοῦ ποδὸς τὸν ἰκέτην εἰς τὸ πρόσωπον εἰπὼν· «Ὑπαγε, ἀθλίε! οἱ Γενουήνσιοι δὲν συνειθίζουσι νὰ μεταχειρίζονται τὰς γυναῖκας μὲ πλειοτέραν αὐστηρότητα· οὐ ἀπέβαλε δὲ καὶ ὅλα τὰ προσφερθέντα αὐτῷ δῶρα, ἀποδοὺς συγχρόνως καὶ ὅλα τὰ λάφυρα ὅσα εἶχε λάβει ἕως τότε παρὰ τῶν ἐχθρῶν.

Τέσσαρες Κομνηνοὶ ἐβασίλευσαν τῆς Τραπεζοῦντος μέχρι τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν Δαυὶδ ὁ τελευταῖος παρέδωκεν αὐτὴν Μωάμεθ τῷ Β' μετὰ πολιορκίαν τριακὸν θήμερον. Ἐναντίον ὅμως τῶν συνηθῶν ὁ ἀτυχὴς αὐτοκράτωρ μεταφερθεὶς εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀπηγγονίσθη μετὰ τῶν ὀκτὼ τέκνων αὐτοῦ.

Ἐκτοτε ἡ Τραπεζοῦς ἔμεινε ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν Ὁσμανλίδων. Οἱ ἐμφύλιοι διαπληκτισμοὶ τῶν γεγενησάντων, καὶ αἱ μέχρι τῆς τελευταίας διοικητικῆς μεταρρυθμίσεως καταχρήσεις καὶ ἀρπαγαὶ τῶν ἀρχόντων κατήντησαν αὐτὴν εἰς ἀθλίαν κατάστασιν. Ἐνῶ τὸ 1800 ἔτος ὁ ἀριθμὸς τῶν κατοίκων αὐτῆς ἀνέβαιεν εἰς ἑκατὸν χιλιάδας καὶ ἐπέκεινα, τὸ 1830 εἶχε μόλις 15,000. Σήμερον ὅμως, μετὰ τὴν σύστασιν μάλιστα τῶν ἀτμοπλοίων, ἠῤῥξησεν ἐκ νέου ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν εἰς 40 περίπου χιλιάδας Γραικῶν, Τούρκων, Ἀρμενίων, Ἑβραίων, Περσῶν, Ἰταλῶν καὶ Κιρκασίων, καὶ θέλει βεβαίως αὐξήσῃ ἐτι μᾶλλον μετὰ τὴν κατασκευὴν τῆς μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς Ἐρζερούμης μεγάλης ὁδοῦ, τὴν ὁποίαν ἐπεχείρησεν ἐσχάτως ἡ ὁθωμανικὴ Κυβέρνησις. Ἄλλοτε οἱ ἔμποροι τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἔστειλλον διὰ ξηρᾶς τὰς πραγματείας εἰς τὴν παρὰ τὸν Εὐφράτην πόλιν Τοκάτην, σήμερον ὅμως μεταβιβάζουσιν αὐτάς δι' ἀτμοπλοίων εἰς Τραπεζοῦντα, ἥτις διὰ τοῦτο κατέστη μετὰ τῆς πρωτεύουσας τῆς Ἀρμενίας, (Ἐρζερούμης) ἡ κυριωτέρα ἀποθήκη τῆς ἀσιατικῆς ἐμπορίας, ἀφοῦ μάλιστα ἡ Ῥωσία δὲν δέχεται πλέον τὰ ξένα προϊόντα εἰς τὸν λιμένα τοῦ Ροδρὺν-καλέ· οἱ δὲ ἔμποροι ἀντὶ, ὡς πάλαι, νὰ διευθύνωνται εἰς Περσίαν διὰ τῆς Τίφλιδος καὶ τῆς Γεωργίας, μεταβαίνουν εἰς Τραπεζοῦντα καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ταυρίδα.

Τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἀφίξεώς μου περιέτρεξα τὴν πόλιν, ἀναζητῶν πρὸ πάντων τὰς ὥραιότερας καὶ τοιοῦτας θέσεις. Ἡ πόλις ἔχει σχῆμα ἐπὶ

μήκας ἐπὶ χωρίου κατωφεροῦς ὡς ἡ Σμύρνη, δύο δὲ χάνδακες βαθύτατοι πρὸς ἀνατολὰς καὶ πρὸς δυσμὰς, προασπίζονται αὐτὴν τὰ τείχη εἶναι ἀρχαῖα, καὶ ἀρχόμενα πρὸς ἄρκτον ἀπὸ τῆς θαλάσσης συνεννοῦνται πρὸς νότον μετὰ τῆς ἀκροπόλεως.

Ἄλλοτε ὑπῆρχον λαμπρότατα κτίρια εἰς Τραπεζοῦντα ἐξαφανισθέντα ὑπὸ τῆς πυρκαϊᾶς, τῆς ἐνδημικῆς ταύτης μάστιγος τῆς Τουρκίας. Εἰς τόπον ὀνομαζόμενον Ἐσκι-σεράϊ (ἀρχαῖον παλάτιον) ἐπὶ ἀκρωτηρίου τερπνοτάτου, φαίνονται ἐρείπια τινὰ τὰ ὅποια, ὡς λέγεται, ἀνήκουσιν εἰς τὰ ἀνάκτορα τῶν Κομνηνῶν. Τὸ ἀκρωτήριο τοῦτο σχηματίζει δύο ἔρμους εἰς οὓς ἀγκυροβολοῦσι τὰ πλοία. Εἰς ἓνα τούτων ὁ αὐτοκράτωρ Ἀδριανὸς ἔκτισε προκυμῖαν διὰ νὰ στήσῃ γέφυραν πρὸς τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς πόλεως.

Δὲν εἶναι ἴσως περιττὸν νὰ ἀνακαλέσω εἰς τὴν μνήμην σου ὅτι ὁ περίφημος Βητσαρίων, ὅστις πρῶτος εἰσῆλθε τὰ ἑλληνικὰ γράμματα εἰς τὴν δύσιν, ἐγεννήθη εἰς τὴν πόλιν ταύτην.

Ἡ φύσις ἐνταῦθα εἶναι πλουσία καὶ λαμπροτάτη, οἱ Τραπεζοῦντιοὶ ῥωμαῖοι καὶ ὠραῖοι ὡς ὅλοι σχεδὸν οἱ κάτοικοι τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, καὶ τὰ παιδία ἐξαισίου καλλονῆς, ἔχοντα μόνον τὰς κόμας ἐρυθρὰς· τὸ φαινόμενον τοῦτο μ' ἐφάνη κατ' ἀρχὰς πολὺ περίεργον· ἔμαθον ὅμως μετὰ ταῦτα ὅτι βιάπτουσιν αὐτάς ἐπίτηδες κατ' ἔθος Περσικόν, διὰ νὰ γίνωνται ἀργότερον μελαναί.

Ἐξελθὼν τῆς πρὸς δυσμὰς πύλης τοῦ φρουρίου τῆς ὀνομαζομένης ἁγία Σοφία, εὐρέθην εἰς ἀπέραντον πεδιάδα, ὅρια ἔχουσαν ἐκ δεξιῶν μὲν τὴν θάλασσαν ἐξ ἀριστερῶν δὲ ὄρη. Πρὸς τὴν ἄκρην αὐτῆς ἐπὶ γεωλόφου τερπνοῦ ὑπάρχει ἐκκλησία μικρὰ περιεργωτάτης κατασκευῆς, λιθοκτιστος καὶ σχῆμα ἔχουσα σταυροῦ, ὡς ὅλαι αἱ ἀρχαῖαι ἡμῶν ἐκκλησίαι. Τὸ φῶς εἰσέρχεται εἰς αὐτὴν διὰ τῶν παραθύρων τοῦ θόλου, ὅστις ἔσθθεν μὲν βαρύνεται ὑπὸ τεσσάρων κιόνων ἐκ μαρμάρου, ἔσθθεν δὲ ἔχει σχῆμα ὀκταγώνιον· ἡ πρόσοψις ἐστραμμένη πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ βλέπουσα πρὸς μεσημβρίαν, ὁμοιάζει στοὰν ἐπιστεφομένην ὑπὸ ἀψίδος ἡμικυκλικῆς, καὶ στολιζομένην ὑπὸ ζωοφόρου. Πρὸς τὸ ἀνώτερον μέρος τῆς στοᾶς ταύτης ἴδον ἀνάγλυφα ἐξ ὧν τὸ μὲν ἐν παρίστα τὸν ῥωμαϊκὸν αἰτὸν τὰ δὲ ἄλλα, διάφορα πρόσωπα καὶ ἄνθη, καθὼς καὶ ἐπιγραφὰς Ἑλληνικὰς τὰς ὁποίας ἐσβεσμέναις ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, εἰς μάτην ἠγωνίσθην νὰ ἀναγνώσω. Ὑποκάτω τῆς στοᾶς ταύτης τρεῖς ἀψίδες βασταζόμεναι ὑπὸ δύο στηλῶν λεπτῶν ἀλλὰ πλατέα ἔχοντων τὰ κιονόκρανα, εἶναι κατεσκευασμέναι κατὰ τὸν ἀραβικὸν ῥυθμόν. Σταυροὶ ἐκ λίθου πορφύρεου καὶ ἐξ ὕλου ἀρχαίου εἶν' ἐγκεκλωμέναι ἐντὸς τῶν τοίχων, καὶ ἄλλα μάρμαρα κόκκινα καὶ καλύνουσιν αὐτούς. Ὑποθέτω ὅτι ἡ ἐκκλησία αὕτη ἀνηγέρθη ἐπὶ Κομνηνῶν, ὅτε ὁ βυζαντινὸς ῥυθμὸς παρακμάσας ὑπεχώρει εἰς ἄλλον κομψότερον, τὸν ἀραβικόν.

Πλησίον τῆς ἐκκλησίας ταύτης τὴν ὁποίαν καὶ οἱ Τούρκοι διορίζουσιν ἁγίαν Σοφίαν, ὑπάρχει πύργος

τετραγώνος ὡς κωδωνοστάσιον. Κατά τινα ἐπιστολήν, πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Ἀδριανόν, φαίνεται ὅτι ἡ Ἀρχὴ Συρία ἦτο ναιὶς τοῦ Ἑρμοῦ κομφῶς καὶ στερεῶς κατεσκευασμένος, ἀλλὰ χωρὶν ἀγαλμα μόνις πέντε ποδῶν ὕψους ἔχον.

Αἱ κορυφαὶ τῶν παρακειμένων βουνῶν βρύθουσιν ἐρείπιων ἀξίων λόγου μαρτυρούντων τὸν παρελθόντα πλοῦτον τοῦ τόπου τούτου. Ἐρ' ὅλων τῶν ὠραίων

αἰτίας νέου τινὸς Τούρκου, ὅστις, μὴ δυνηθεὶς ν' ἀγοράσῃ καὶ προσφέρῃ εἰς τὴν σύζυγον αὐτοῦ ψέλλιον τὸ ὁποῖον αὐτὴ ἐπεθύμησε, κατεκρημνίσθη ἀπὸ τοῦ ὕψους αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασσαν.

Ὁ διοικητής, ὅστις δεικνύει σπανίαν προθυμίαν εἰς τὸ νὰ εὐχαριστῇ τὴν περιέργειάν μου, με χορηγεῖ ὅλα τὰ μέσα ὅσα δύνανται νὰ εὐκολύνωσι τὰς ἐκδρομάς μου. Ἔβαλεν εἰς τὴν διάθεσίν μου τὰ μεγοπρεπέστατα ὀχήματα, ἡ ἀραμπάδας, ὡς ὀνομάζονται ἐνταῦθα, τοῦ χαρεμίου του. Τούτων σὲ στέλλω μικρὸν ἰχνογράφημα τὸ ὁποῖον, ἐξηπλωμένος σήμερον ὑπὸ βαβύσκιον πλάτανον, ἐξωγράφῃς πρὸς χάριν σου. Μένω κτλ.

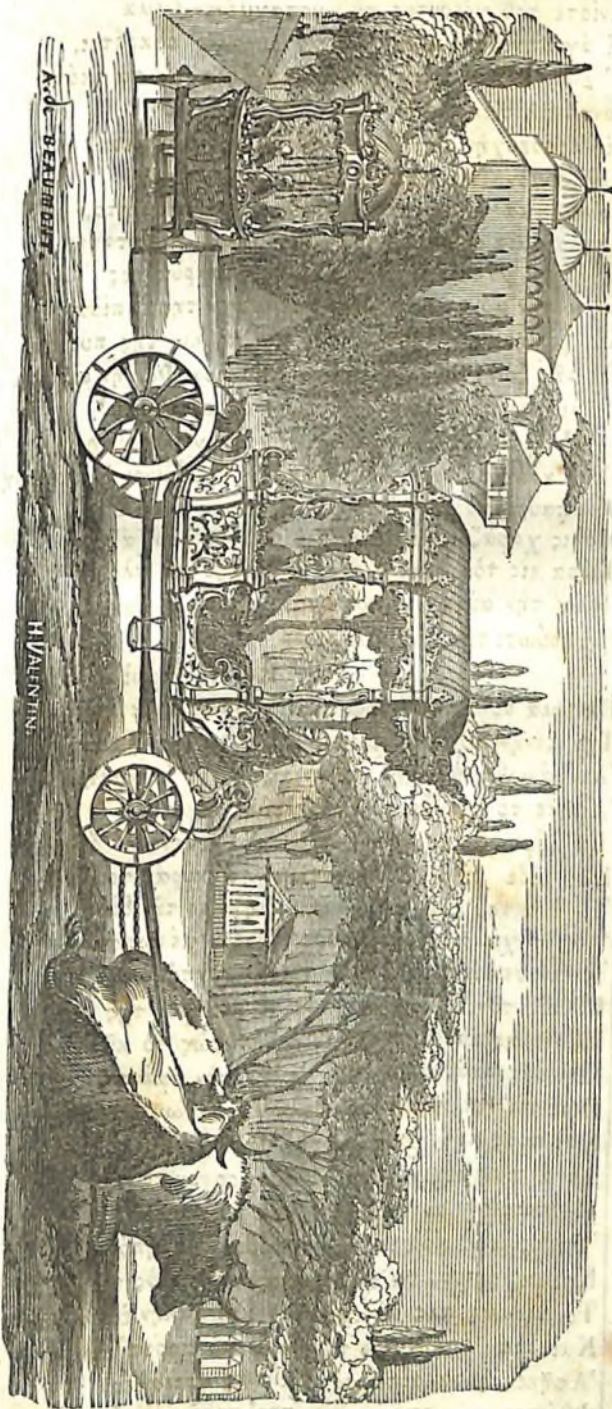
N.

ΜΝΗΣΤΗ ΑΝΔΡΙΑ.

Τῷ φίλῳ Γ. Α. Ροσσέτω.

— Μαῦρα ἀπλόν' ἡ νύξ πτερὰ ἀπόψε εἰς τὰ ὄρη,
Καὶ ἀφροβόλον ποταγεὶ εἰς τὰς ἀκτὰς τὸ κύμα.
Μόνῃ ἀπόψε τί ζητεῖς ἐδῶ, καλὴ μου κόρη;
Πῶς εἰς τοὺς βράχους ἔρημον περιπλανᾷς τὸ βῆμα;
Ἰδὲ τὸν οὐρανόν, ἰδὲ τὰ σύννεφα πῶς φεύγουν,
Ἰδὲ ἀπὸ τὰ σπλάγγνα των τί κρότους ἐξερεύγουν!
Τὴν ἀκατόν μου ἔσुरα ἐκεῖ ἐπὶ τῆς ἄμμου,
Καὶ φεύγω εἰς τὸ ταπεινόν, ὦ κόρη, οἴκημά μου.
Ἄν μακρὰν ἦναι ἀπ' ἐδῶ τὸ πατρικόν σου δῶμα,
Ἐλθέ ὑπὸ τὴν στέγην μου νὰ σὲ φιλοξενήσω,
Κ' εἰς τοὺς γονεῖς σου αὐριον πρῶτ' νὰ σ' ὀδηγήσω.
Ἀλλὰ πῶς εἰς τὸ πέλαγος δακρυῶν στρέφεις ὄμμα;
— Οὔτε ἀπόψε φαίνεται! τρεῖς μῆνας ἐδῶ μόνῃ
Πρῶτ' καὶ βράδῃ ἐρχομαι, τὸ βρίκιον προσμένω.
Ἐρημα μόνον κύματα ἡ θάλασσα ἀπλόνει.
Ἀλλὰ ἀπόψε θὰ φανῇ, ὦ γέρον, ἐδῶ μένω!
— Τί λέγεις; τί στοχάζεσαι; τὴν νύκτα θὰ περάτῃς
Μὲ τὰς σκιὰς τοῦ οὐρανοῦ τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης;
Ἢ τρικυμία τί ζητεῖς, ὦ κόρη, νὰ σοὶ φέρῃ;
— Τὸν Φῶτην, τὸν μνηστῆρά μου! εἰς μακρυτμένα
μέρη

Πρὸ τριῶν ἔφυγε μνηδὼν μελαγχροινὸς καὶ νέος
Ὁ φίλος τῆς καρδίας μου, ὁ ναύτης ὁ ὠραίος!
Τὸν περποσμένον αὐγουστον, κυριακῆς πρωΐαν,
Ὁ ἱερεὺς εὐλόγησε μετὰ τὴν λειτουργίαν
Τὰ δύο δακτυλίδια τοῦ νέου ἀρραβῶνος.
Καὶ εἰς τὰ δάκτυλα ἡμῶν τὰ ἔβαλε συγχρόνως.
Εὐτυχῇ γάμον ὁ λευκὸς μᾶς ἐπευχθήν γέρον
Ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἡμῶν τὴν δεξιάν του φέρων.
Χαρμόστινος ἐπέρασεν ἐκεῖνη ἡ ἡμέρα,
Καὶ ὑπὸ τῶν γονέων του τὴν στέγην ἡ ἐσπέρα
Τοὺς συγγενεῖς συνήθροισεν εἰς τράπεζαν πλουσίαν.
Αἱ φίλαι τοῦ χωρίου μας μ' ᾠσμάτων μελωδίαν
Καὶ με φαειροὺς ἐώρτασαν χοροὺς τὸν ἀρραβῶνα.

τοποθεσιῶν ὑπῆρχον ἄλλοτε μοναστήρια, ὄχυρά καὶ παλάτια. Ἐνταῦθα βλέπεις μονὰς αὐτακρατορικὰς εἰς τῶν ὁποίων τοὺς τοίχους σῶζονται λείψανα βυζαντινῆς ζωγραφίας, ἐκεῖ ἐρείπια οἰκίας μεγαλοπρεποῦς, καὶ πορρωτέρω πύργον κατασταθέντα διάσημον ἐξ

Πλὴν τὴν ἀκόλουθον αὐγὴν ὠχρὸς εἰς τὸν κοιτῶνα.
 Ὁ Φῶτης ἦλθεν ἔξαφνα νὰ μ' ἀποχαιρετήσῃ.
 Ἐφευγον, εἶχεν οὐρίος ὁ ἄνεμος φουρήσει,
 Συνδεδεμένους μὲ εὐχὰς καὶ δ. κους ἀμοιβαίους
 Τοὺς ἐραστὰς ἐχώρισε τὸ πέλιγρος τοὺς νέους.
 Ἐδῶ, ἐδῶ τὸ ὕστερον μ' ἀρῆκε φίλημά του
 Ῥαντίζων μου τὸ πρόσωπον με δάκρυα θεοῦ.
 Ἐκεῖνος τὴν θρηνοῦσαν μου ψυχὴν ἐπαρηγόρει,
 Μ' ἐλάλει καὶ τὴν θάλασσαν μὲ θλίψιν ἐθεώρει,
 Ὡς μόνον κατ' αὐτῆς πικρῶς νὰ ἐπαραπονεῖτο,
 Καὶ ὡς τὴν θεωρίαν τῆς αὐτὸς νὰ ἐροβείτο,
 Αὐτὸς ὅστις ἐπάλασσε μὲ τόσας τρικυμίας,
 Κι' ἀνέβη τὰ κατάρτια εἰς ὤρας ἀπαισίας.
 Ἀλλὰ τὸ χρέος ἔτχυσεν νὰ τὸν καταπραύνη.
 Ἐχύθη εἰς τὴν ὄψιν του ὑπομονὴ καὶ εἰρήνη,
 Ὑπομονὴν μ' ἐνέπνευσεν ὁ ἀποπλέων αὐτῆς
 Μ' ἐφίλητε, τὸν ἔχασα ἀπὸ τῆς ἀκτῆς ταύτης!
 —Καὶ ἔκτοτε δὲν ἔλαβες κάμμιαν εἰδησίην σου;
 —Τρεῖς μῆνες τώρα κλείουσι, καὶ τὴν ὑπόσχασίν σου
 Ὁ Φῶτης δὲν ἐφύλαξεν. . . Ὁ Φῶτης μου τί πταίει;
 Τὸ ἄπιστον ἂν πέλαγρος τὸ βρείκιόν του πλῆν;
 Τὸ πλοῖόν σου, ὦ ναυτὰ μου, ἐκτὸς κινδύνου μένει,
 Ἦσυχος στέγη καὶ θερμὴ ἀπέψε σὲ προσμένει,
 Ἐνῶ ἐκεῖνος. . . Τί βραχυμὸς κυμάτων! μαύρη πτέρυξ
 Περικαλύπτει τὰ βουνὰ τῶν νήσων μας τὰ περίεξ.
 —Τῆς Ἀνδρου βράζει τὸ στενὸν ἀπόψε καὶ ἀφρίζει,
 Ἰδὲ τί ἀστραπὴ ἐκεῖ τὰ σύννεφα φλογίζει!
 Νύκτα κακὴν θὰ ἔχωμεν, ἄς φύγωμεν, ὦ κόρη!
 —Νὰ φύγωμεν! τὸν Φῶτην μου ἐγὼ ἐδῶ ν' ἀφήσω;
 Κἀλλιον ὥς ἡ ἀστραπὴ αὐτὴ καὶ ἐγὼ νὰ σθῶσω.
 Ἄφες με μόνην, ἄφες με ἐδῶ καὶ ἀναχώρει.
 —Ἰδοὺ τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ ἔρωτος! εἰς ποῖαν
 Ἐπροσευχήτης σήμερον, εἶπέ με, ἐκκλησίαν;
 Τί στέχεις, τί τὸ βλέμμα σου ζητεῖ ν' ἀνακαλύψῃ;
 Δὲν βλέπεις πῶς ἡ καταιγὶς κατέρχεται τὰ ὕψη,
 Καὶ τοῦ πελάγους τὰ πτηνὰ μὲ τί φωνὰς θρηνώδεις
 Ζητοῦν εἰς βράχους ἄστυλον καὶ εἰς σχισμὰς ζοφώδεις;
 Ἄς φύγωμεν, δὲν φαίνεται κανὲν λευκὸν ἰστίον
 Εἰς τοὺς λιμένας ἔκτιστον ἀπόψε μένει πλοῖον,
 Πᾶς ναύτης εὗρεν ἄστυλον καὶ εἰν' ἐκτὸς κινδύνου.
 —Περὶ τὸ μεσημέριον εἰς τοῦ βουνοῦ ἐκείνου
 Τὴν δεινροφόρον κορυφὴν μονάχη ἐστεκόμην,
 Τὴν θυμωμένην θάλασσαν μὲ φρίκην ἐθεώμην
 Καὶ τοῦ Αἰόλου τὸ βουνὸν τῆς Γῆνου, ὁποῦ κλείει
 Εἰς τ' ἄντρα του γογγύζοντας ἀνέμους, καὶ μηνύει
 Νύκτας ἐνίοτε φρικτὰς καὶ εἰς τοὺς ἐμπείρους ναύτας
 Ὁ νοῦς μου ἠγχιαίνετο ἀπὸ τὰς θεάς ταύτας,
 Ὅτε λευκάζον τι μακρὰν ἀνεκαλύφθη πλοῖον
 Τὰ στήθη σχίζων ὕψηλῶν κυμάτων καὶ ἀγρίων,
 Καὶ τὴν ἀφρώδην πρῶραν του πρὸς τὰ ἐδῶθεν στρέφον
 Τὸ βρείκιον ἐγνώρισα τοῦ Φῶτη ἐπιστρέφον.
 Κατέβην ἀπὸ τὸ βουνὸν μετὰ καλμοῦ κρυφίου,
 Ὑπὸ τὴν στέγην ἔτρεξα μικροῦ παρεκκλησίου,
 Τὰ γόνατά μου ἔκλινα πρὸ τῶν σεπτῶν εἰκόνων,
 Καὶ μίαν ὥραν μὲ ψυχῆς ἐπροσευχήθην πόνον.
 Γέρε μου, ἀπὸ τοῦ θεοῦ τὸ δῶμα ἐξελοῦσα
 Νὰ τὸν προσμείνω ἔσπευσα ἐδῶ δακρυρρόουσα.

Ἀλλ' ἐξεβράχη ὑετὸς εἰς τὰ βουνὰ βραγδαῖος
 Καὶ τῆς νυκτὸς ἐξαπλωθεὶς ὁ πέπλος φρικαλέος
 Τότε χωρὶς ἀναβολῆς ἐβίασα τὸν ναῦτην
 Τὴν νέαν εἰς τὸ δῶμά του νὰ ὀδηγήσῃ ταύτην,
 Τὸ πνεῦμά της μὲ συμβουλὰς καὶ ἐλπίδας νὰ πρᾶύνη
 Τὴν τρικυμίαν ἐωσοῦ διαδεχθῇ γαλήνη.
 Παρῆλθον τὰ μεσάνυχτα, εἰς πῆλῃ ἀγρυπνίαν
 Τὴν ὑλακτοῦσαν ἤκουον καὶ οἱ δύο τρικυμίας.
 Καὶ ἐνῶ τῶν δύο σιωπὴ συνέκλειε τὸ στόμα,
 Ἐνίοτε τοῦ γέροντος τὸ νυσταγμένον ὄμμα
 Αἰ ἀγρυπνοῦσαι μέριμναι διήνοιγον καὶ οἱ κρότοι,
 Καὶ εἰς τὴν ἀμυδροφάγγουσαν κανδήλαν εἰς τὰ σκότη
 Γονυπετῇ διέκρινε καὶ ἀναυδὸν τὴν νέαν.
 Εἰς προσευχὴν ἐβύθιζε τὸν νοῦν τῆς σιγαλέαν,
 Τὸν ἅγιον Νικόλαον θερμῶς ἐπεκαλεῖτο,
 (Εἰκόνισμά του ἔμπροσθεν αὐτῆς παλαιὸν ἦτο,
 Κληρονομία σεβαστῇ τοῦ ναύτου καὶ προστατῆς)
 Καὶ ἡ νέα μνηστὴ ἔχυνε τ' ἀθῶα δάκρυά της.
 Ὡ! μόνην μόνην τῆς χαρὰν καὶ μόνην τῆς ἐλπίδα,
 Καὶ μόνην τῶν ὀνείρων τῆς καὶ πόθων τῆς πυξίδα
 Εἰς τῆς ζωῆς τὴν θάλασσαν τὸν νέον Φῶτην εἶχε. . .
 Ποῖαι τὸν περιέμενον τοιαύτην ὥραν τύχαι!
 —Ἡ τρικυμία, κόρη μου, ἀρχίζει νὰ πρᾶύνη
 Τοὺς κρότους τῆς καὶ βαθμηδὸν προβαίνει ἡ γαλήνη.
 Ἀνάπαυσε τὸ σῶμά σου, ὁ πετεινὸς φωνάζει,
 Μόλις χαράζει, εἶναι νύξ, ὁ Φῶτης ἡσυχάζει
 Τώρα εἰς τὸν λιμένα μας ἂν ἄραξε τὸ πλοῖον.
 Ἴσως τὴν αὐγὴν γέλωτες ἀντὶ θερμῶν δακρύων
 Θὰ λούωσι τὴν ὄψιν σου. » —

Καὶ τὸ πρῶτ' ὁ γέρον
 Βλέμμα θολὸν τριγύρω του ῥαθύμως περιφέρων
 Τὴν ξένην τῆς ἐστίας του δὲν ἐβλεπεν. Ἐκείνη
 Ἀμ' ἄνωθεν μὲ τὴν αὐγὴν κατήλθεν ἡ γαλήνη,
 Ἀφῆκε τὸ φιλόξενον τοῦ ἀλιεύς δῶμα
 Ἐκ λόφου τινὸς ἔτεινε πρὸς τὸν λιμένα τ' ὄμμα,
 Καὶ εἶδε πλοῖον νεωστὶ τὴν ἄγκυράν του ῥίψαν.
 Ἡ θεὰ του τῶν πόθων τῆς διήγειρε τὴν διψάν,
 Ἀκτὶς χαρᾶς προσέψαυσε τὸ νέον μέτωπόν της,
 Ὠνόμασεν ἡ ὄρρανή τὸν τρισαγαπητόν της
 Καὶ εἰς τὸν λιμένα ἔστρεψε τὸ ἐλαφρόν της βῆμα.
 Ἐξαίφνης ἐσταμάτησε. Ἐκεῖνο πῶς τὸ κύμα
 Ὠγκοῦτο καὶ ἀφρίζετο; πλὴν τὴν ἐφάνη κάτι
 Πῶς εἰς τὰ νῶτα τῶν θολῶν ὑδάτων ἐκυμάτει,
 Καὶ πρὸς τὴν ψάμμον τῆς ἀκτῆς ἐφέρετο, ὥθειτο.
 Τὸ ἀντικείμενον αὐτὸ τὸ δύσμορτον τί ἦτο;
 Μὲ περιέργειαν πολλὴν ἡ νέα ἐθεώρει,
 Ὑπέτρεμιν, ἐδίσταζεν, ἀμφίβαλλεν, ἠπόρει,
 Καὶ πότε πρὸς τὰ ἄνωθεν καὶ πότε πρὸς τὰ κάτω
 Τὸ βλέμμα τῆς μὲ ταραχὴν καὶ ζάλην ἐπλανᾶτο,
 Καὶ ὅταν ἐπλησίασε τὸ σῶμα τὸ προσπλέον,
 Ἀφῆκεν ἡ ταλαίπωρος ἐξαίφνης φρικαλέον
 Φθόγγον τῶν σπλάγγων τῆς! πετᾷ, ἐρρίφθη εἰς τὸ κύμα.
 Καὶ ἤρπασε καὶ ἔσυρε τῆς τρικυμίας θῦμα
 Τὸν Φῶτην, τὸν μνηστῆρά της νεκρόν.
 Καὶ μετ' ὀλίγον τὴν οἰκτρὰν μνηστῆν εὗρεν ὁ ναύτης,
 Καὶ οἱ αὐτόπται μάρτυρες τῆς δυστυχίας ταύτης
 Τὸν θάνατον τοῦ ἀτυχοῦς ἐθρηνολόγουν νέου,

Ὅστις ἐν μέσῳ τῆς νυκτὸς τὸν ῥοῦν τοῦ θυμαλέου
 Στοχείου κατεφρόνησε καὶ εἰς κινδύνου ὥραν
 Ἐνῷ λυσσῶντα κύματα ἐπόντιζον τὴν πρῶραν
 Καὶ τὰ πανία ἐσχιζον, εἰς τὸν ἱστόν ἀνέβη
 Θρασὺς καὶ ἀκατάπληκτος, ἀλλ' αἶφνης τὰ ἐρέβη
 Τὸν πόδα του ἠπάτησαν καὶ κατεσφενδονίσθη
 Μὲ κτύπον εἰς τὴν ἄβυσσον, ὅπου κατηρανίσθη
 Καὶ πᾶσαν τότε ἔρευναν κατέστησε ματαίαν.
 Ἦν τούτοις τὴν πρὸς τὸν νεκρὸν προσκολλημένην νέαν
 Καὶ βυθισμένην εἰς σιγὴν καὶ ἀπελπισίας σκότῃ.
 Ὅπου πᾶν ἄττρον τηλαυγὲς καὶ σβύνεται κ' ὑπνώττει,
 Τὸ κρίνον τὸ κατ' ἑστῆν, τὸ συντριμμένον πλάσμα,
 Ἄνορθωθεῖσαν ἔξαφ' αὐτὴν ἔβλεπον ὧς φάσμα.
 Χρῶμα θανάτου, ἀτακτον τὴν κόμην εἶχεν, ὄμμα
 Περιεπλάνει σκοτεινὸν, χωρὶς ψυχὴν καὶ χρῶμα.
 Τὰς χεῖρας ἑσταυρόθεν εἰς τὰ γυμνά της στήθη,
 Τὸ σῶμά της συνέτρεφε με τλήματ' ἀτυνῆθη,
 Καὶ με σπασμώδη τὴν φωνὴν κ' οἶματρά τὰ χεῖλη
 Τὸ λείψανον, τοῦ θεατὰς, τὴν θάλατταν ὠμίλει,
 Κ' ἠπεῖλει καὶ ἐπέπληττε καὶ ἐσιώπα πάλιν
 Ἀλλ' ὧς νὰ κατεβλήθη φεῦ! ἀπὸ τοσαύτην ζάλῃν
 Τὸ πνεῦμά της, ἀπαίστος τὴν ἦλθε τότε γέλως,
 Τὸν οὐρανὸν ἐξύρριπεν . . . ἦτο παράφρων τέλος.

Ἐν Παρισίοις, Ὀκτώβριος 1849.

Χ. Α. Παρμενίδης.

ΤΟ ΚΟΡΣΙΚΟΝ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ.

Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.

Α'.

Ἐπεθύμητες, κύριε, νὰ μάθῃς τὴν ἱστορίαν τοῦ
 ἐγχειριδίου μου, τοῦ παραδόξου τούτου ἐγχειριδίου.
 οὗτινος ἡ μὲν ἐντέχνως κατεσκευασμένη λαβὴ μετέ-
 γει καὶ πλουσιότητος καὶ ἀφελείας, ὁ δὲ σίδηρος εἶναι
 τὸς δυνατὸς εἰς τὴν βᾶσιν, τὸς ὅξυς εἰς τὴν ἀ-
 κὴν, ὥς τ' ἐκεῖνος ὄντινα κτυπῆται δὲν ἀργεῖ ν' ἀ-
 ποθάνῃ.

Πρὸ πολλοῦ τὸ ἐγχειρίδιον τοῦτο θὰ ἦτον ἰδικόν
 σου, ἐπεὶ δὲ γνωρίζω ὅτι τὸ ὑπερεπιθυμεῖς, ἐὰν δὲν
 ὑπῆρχεν εἰς τὸν τόπον μου ἡ ἀκόλουθος παροιμία.
 Quando coltello si dà amicizia se ne va! (ὅταν
 χαρίζεται μαχαίριον, χάνεται ἡ φιλία.) Δὲν θὰ λά-
 βῃς λοιπὸν τὸ ἐγχειρίδιον εἰμὴ διὰ τῆς διαθήκης μου,
 διότι μαντεύω ὅτι δὲν θὰ εὗρεθῇ λεπίς ἢ μαχαίρα
 ἱκανὴ νὰ θανατώσῃ τὴν ἐνθύμησιν φιλίας εἰλικρινοῦς
 καὶ πιστῆς. Εἰσωτὺ λάβῃς λοιπὸν τὸ κληροδότημα,
 ἀκουστον τὴν ἱστορίαν.

Ἐὰν ἐγνωρίζῃς τὸν βράχον μας, ἐὰν ἦσο μεμνη-
 μένος τὰ ἦθη τῶν ἰθαγενῶν τῆς Κορσίδος, (1) ἐκεῖνον

τοὺς ὁποίους δὲν διέφθειρεν ἡ ἀγωγή τῆς Εὐρω-
 παϊκῆς ἡπείρου, ὡς λέγουσιν οἱ γέροντές μας, ἐὰν
 ἐδύναμην νὰ σὲ δείξω τοὺς μελαγχολικοὺς τούτους
 ἄνθρωπους μὲ τὰ λεπτὰ καὶ εὐρυθμα χαρακτηριστι-
 κά των, μὲ τὸ ἄγριον ἦθος των, μὲ τὰ κατὰμαυρα
 καὶ φλογερά ὄμματά των, μὲ τὰ εὐρωστα, τὰ νευ-
 ρώδη καὶ εὐκίνητα μέλη των, μὲ τοὺς σιδηροὺς καὶ
 ἐλαφροὺς πόδας των, καὶ μὲ τὰς εὐλυγίστους χεῖρας
 τῶν ὁποίων τὰ δάκτυλα ψάβουσιν αἰωνίως ὅπλον
 κρύβιον, ἐὰν ἐδύνατο νὰ εἰσελθῃς μὲ ἐμὲ ὑπὸ τὴν στέ-
 γην τῶν αὐτῶν τούτων οἰκογενειῶν, τότε φι-
 λαύτων ὅταν ἔχωσι μετρίαν κατάστασιν, τότε ὑπε-
 ρηφάνων ὅταν δυστυχῶσι, καὶ τότε μεριμνουμένων
 περὶ τῆς τιμῆς τῶν γυναικῶν καὶ τῶν θυγατέρων αὐ-
 τῶν, ἐὰν ἐδύνατο νὰ ἐμβατεύσῃς εἰς τὰ βάθη τῶν
 καρδιῶν τούτων ὅπου ἐπικρατεῖ ἀπολύτως τὸ αἰσθη-
 μα τῆς ἐκδικήσεως, τῶν ὁποίων ὁ μὲν ἔρωσ εἶναι
 σκληρὸς μᾶλλον ἢ γλυκὺς, τὸ δὲ πάθος δὲν ἐρμη-
 νεύεται πώποτε διὰ φιλοφροσύνης, καὶ ἡ ἀδυσώπητος
 ζηλοτυπία ἐκρήγνυται ἀπροσδοκῆτως ὡς κεραυνὸς μὴ
 ἀναγγελλεῖς ὑπὸ ἀτραπῆς, τότε θὰ σὲ κατέπλητ-
 τεν ἔτι μᾶλλον τὸ μικρὸν δράμα περὶ οὗ πρόκειται
 νὰ ἐμιλήσω.

Πρὸ πενήτηντα ἐτῶν ἡ Κορσίς δὲν ἦτον ἀκόμῃ
 εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ σημερινοῦ πολιτισμοῦ της. Μόλις
 ἐλευθερωθέντες ἀπὸ τὸν ζυγὸν τῶν Γενουησίων, οἱ
 κατοικοὶ αὐτῆς συνηθάνοντο ὁλοκλήρως ζέουσιν τὴν λύ-
 ταν τὴν ὁποίαν ἐγέννησεν εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν ἡ
 δουλεία. Ἡ στάσις, αἱ χειρονομίαι, οἱ λόγοι των,
 ἐδείκνυν δυσπιστίαν ἢ πάθημα πολυχρόνιον, τὸ δὲ
 πνεῦμα ὡς καὶ ἡ ψυχὴ των, εἶχον διατηρήσει τὴν
 ἄγριαν δριμύτητα τοῦ χαρακτῆρος τὴν ὁποίαν γεννᾷ
 ἡ τυραννία. Ἡ δικαιοσύνη, δυσκόλως διανεμομένη πάν-
 τοτε εἰς Κορσίδα ἦτον σχεδὸν ἀνύπαρκτος κατὰ τὴν
 ἐποχὴν εἰς ἣν ἀνιχνεῖται ἡ ἱστορία μου. Ἡ Γέουα εἶχε
 καταδυναστεύσει ἀλλ' ὄχι κυβερνήσει τὸν νοῦμον καὶ
 γενναῖον ἐκεῖνον λαόν· ὅθεν ἡ ἐκδικήσις, ἡ βάρβαρος
 αὐτῇ συνήθεια, ἐνεργείτο καὶ διὰ τὰ εὐτελέστερα
 ἀντικείμενα, οἱ δὲ ἔνοχοι, καταφεύγοντες εἰς τὸ ὄρη
 ὅπου κἀνίς δὲν ἐδύνατο νὰ τοὺς ἀνακαλύψῃ, ἀλλὰ
 πενόμενοι καὶ λιμώττοντες, κατεμάστιζον τὴν νῆσον
 ἐκ ληστειῶν καὶ ἀπαιθροῶν πράξεων. Μεταξὺ τῶν
 ληστῶν τούτων ὑπῆρχε καὶ τις Πέτρος Σάντος, ὁστις
 πρὸ δικαπέντε ἐτῶν ἐλαφουργῶγει καὶ ἐφορολόγει ἀ-
 νελεγκῶς τοὺς συμπολίτας του, καθ' ὧν ἐνῆργει ἐκ-
 δίκην κληροδοτεῖται εἰς αὐτὸν ἀπὸ τὸν πόρον του!
 Ἀλλ' ἐκ τῶν καταδικωμένων οἰκογενειῶν ἡ τοῦ Ἰω-
 σὴφ Ῥοβαλλίνου, ἐμισεῖτο ἰδίως ἀπὸ αὐτόν. Πρὸ
 πολλοῦ ὁ πρωτότοκος υἱὸς τοῦ Ῥοβαλλίνου ὑπε-
 ραπτιζόμενος τὴν ζωὴν του εἶχε φονεύσει ἕνα τῶν
 ἀδελφῶν τοῦ Σάντου· ἀλλὰ πολὺ δὲν ἐπέμεινε καὶ ὁ
 ταλαίπωρος νέος εὗρεθῇ ἐντὸς δάσους ἐλαιῶν τρεῖς
 σφαῖρας πυροβόλου ἔχων εἰς τὸ στήθος καὶ πληγὴν
 βαθεῖαν ἐγχειριδίου. Οἱ τέσσαρες ἀδελφοὶ του κα-
 τεστράφησαν ὁ εἰς μετὰ τὸν ἄλλον κατὰ τὸν αὐτὸν
 τρόπον· ὅθεν ἐκ τῶν ἐκ τέκνων τοῦ γέροντος Ἰωσήφ
 ἐπέμεινε μόνον, ἡ Ἀγγελικὴ, εἰκοσαετῆς περίπου, τῆς
 ὁποίας ἡ γέννησις ἐρεγεν εἰς τὸν τάφον τὴν μητέρα της.

(1) Ὁ μὲν Ἡρόδοτος, ὁ Πλούταρχος καὶ ὁ Στράβων διονύσουσι
 τὴν ἐπὶ Ῥωμαίων καὶ σήμερον καλούμενην ἡσσαν Κορσικαν, Κόρσικον.
 ὁ δὲ Πτολεμαῖος Κορσίδα. Ὡς συγγενέστερον τοῦ ἐ, χρήσει
 προσημειώσαμεν τὸ δεύτερον ὄνομα. Σ. Μ.

Μεγάλην φήμην εἶχε τὸ κάλλος καὶ ἡ σεμνότης της, καὶ ὅλοι ἐμακάριζον τὸν ἄνδρα ὅστις θὰ ἐνυμφεῖτο τοιαύτην γυναῖκα. Ἀλλ' ἂν καὶ πολλάκις πολλοὶ παρουσιάσθησαν ζητοῦντες τὴν μακαριότητα αὐτὴν, ὁ γέρον Ῥοβαλλίνης ἀπέβαλλεν ὅλων τὰς προτάσεις χωρὶς ἐν τοσοῦτῳ νὰ δυσαρεσῇται ἡ Ἀγγελικὴ. Ἐάν ποτε οἱ γείτονες ὠμίλουν πρὸς αὐτὴν περὶ γάμου, αὐτὴ, δεικνύουσα τὰ μαῦρα ἐνδύματά της, ἀπεκρίνετο ὅτι εἶχεν ἀρκετὴν ἐνασχόλησιν κλαίοντα τοὺς ἀδελφοὺς καὶ φροντίζουσα τὸν πατέρα της.

Τὴν 25 Μαρτίου, ἑορτὴν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ἐνῶ καθ' ὅλας τὰς ἐνορίας ἐφάλλετο ἡ θεία λειτουργία, ἡ Ἀγγελικὴ, βοηθουμένη ἀπὸ τὴν ὑπηρετίδα της, προητοίμαζε τὸ γεῦμα τοῦ πατρὸς της.

Συνήθεια ὑπῆρχεν ἄλλοτε εἰς Κορσίδα, σωζομένη καὶ σήμερον εἰς πολλὰ μέρη, καθ' ἣν αἱ γυναῖκες δὲν συνεγείοντο μὲ τοὺς ἄνδρας. Ὁ Ῥοβαλλίνης ἐμελλεν ἄρα νὰ καθήτῃ μόνος εἰς τὴν τράπεζαν· καὶ ὁμῶς ἀνθ' ἐνὸς πινακίου ἔξ ἦσαν ἐπ' αὐτῆς. Ἐπερίμενε τάχα φαῖδρους καὶ εὐθύμους συνεστιάτορας; Ἐάν τὸν ἐβλεπες βυθισμένον ἐντὸς τοῦ ψαθίνου θρανίου του, μὲ βλέμμα ζοφερὸν, μὲ χεῖρας σταυρωμένας, μὲ πῖλον δξύλοφον καταβιβασμένον μέχρι βλέφαρων, δὲν ἤθελες βεβαίως συμπεράνει ὅτι ὁ γέρον Κορσίτης ἦτον εὐδιάθετος εἰς τὸ νὰ γείνη συμποσιάρχης!

Ἐν τῷ μεταξὺ νέος τις εἰσῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν· ἀλλὰ τὸν κρότον τῶν βημάτων αὐτοῦ ἐφαίνετο ὅτι δὲν ἤκουσεν ὁ γέρον.

Ἡ Ἀγγελικὴ ὁμῶς, προσεκτικωτέρα, στρέψασα πρὸς τὸν εἰσελθόντα τὴν κεφαλὴν, ἠρρυθρίασεν, ἐμείδισεν, καὶ μετὰ ταῦτα ἐπανέλαβεν, ὥς πρέπει εἰς Κορσίτιδα, τὸ ἔργον της χωρὶς κἂν ν' ἀποτείνῃ τὸν λόγον πρὸς τὸν ξένον.

Οὗτος ἦτον νέος ὠρῆος, εἰκοσιτεσσάρων ἐτῶν περὶπου, εὐσώματος, εὐσυμπερίφορος, φέρων τὴν κεφαλὴν ἐπηρμένην, ὥς τὰ ἀρχαῖα ἐκεῖνα ἀγάλματα τῶν ὁποίων οἱ χαρακτῆρες εἶναι κοινοὶ εἰς ὅλους σχεδὸν τοὺς Κορσίτας.

— Καλ' ἡμέρα σου· καὶ εἰς ἔτη πολλὰ, μπάριμπα (1) Ἰωσήφ, εἶπεν ὁ νέος ἀφ' οὗ, σταθεῖς ὀλίγον εἰς τὸ κατώφλιον, παρετήρησε τὴν Ἀγγελικὴν.

Ὁ Ῥοβαλλίνης ἀνασκιρτήσας ὥς ἄνθρωπος ἀφυπνισθεὶς ἐνῶ ἐβλεπεν ὄνειρον, ἀνέλαβε μετὰ μικρὸν τὴν πρῶτην του σύννοιαν.

— Ἀ! σὺ εἶσαι, Ἀντώνιε! εἶπε τέλος μὲ φωνὴν πένθιμον· τί ἤλθες νὰ κάμῃς εἰς ταύτην τὴν οἰκίαν της ὁποίας οἱ νεκροὶ εἶναι περισσότεροι ἀπὸ τοὺς ζῶντας;

— Ἦλθα νὰ σ' εὐχθῶ χρόνους εὐτυχεῖς διὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, μπάριμπα Ἰωσήφ, ἀπεκρίθη ὁ νέος· ἔπειτα...

Ὁ Ἀντώνιος δὲν ἐτελείωσε τὴν φράσιν του· ἀλλ' ἀπὸ τὸ ἀμήχανον ἦλος μὲ τὸ ὁποῖον παρατηρῶν συν-

έστρεψε διὰ τῶν δακτύλων τὴν ἄκραν τοῦ πῖλου του. θὰ ἐμάντευε; εὐκόλως ὅτι τὸ τέλος τῆς φράσεως αὐτῆς περιεῖχε τὸν σκοπὸν τῆς ἐπισκέψεώς του.

— Ὅπου ὑπάρχουν τόσαι θέσεις κεναί, δὲν ὑπάρχουν πλέον, Ἀντώνιε, χρόνοι εὐτυχεῖς. Καὶ τὸ ἀγριὸν βλέμμα τοῦ γέροντος περιεφέρετο βραδέως ἐπὶ τῆς τραπέζης τῆς ἐχούσης ἑξ πινάκια.

— Διὰ τί, μὲ ὅλας τὰς παρακλήσεις τῆς κόρης σου, βάλλεις πάντοτε πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν σου τὰ σημεῖα τῆς δυστυχίας σου;

— Εἶναι λοιπὸν ἀληθινὰ ὅ,τι λέγουν, Ἀντώνιε, ἀνέκραξε σκωθεὶς ὁ Ῥοβαλλίνης· μὴν εἶσαι Γενουήσιος ἐκ μέρους τῆς μητρός σου; *Corpo di Bacco*, τὸ πιστεύω· διότι ἄλλως δὲν θὰ μ' ἐρώτας διὰ τί ἔχω ἑξ πινάκια εἰς τὴν τράπεζάν μου. Δὲν ἤξεύρεις ὅτι μέγα εἰς τὰ πινάκια ταῦτα βλέπω ἀπὸ μίαν σταλαγματίαν αἵματος, καὶ ὅτι πρέπει τὸ αἷμα τοῦ ἐχθροῦ μου νὰ τὰς σβύσῃ, διότι εἶναι σταλαγματίαι τοῦ αἵματος τῶν υἱῶν μου; Κατηραμένος νὰ εἶμαι ἂν λητμονήσω μίαν μόνην ἡμέραν τὴν ἐχθικὴν μου... ἄλλ' εἶμαι γέρον καὶ ἄρρωστος, ἐξηκολούθησε βαρυθυμῶν ὁ Κορσίτης· χθὲς δὲν εἶχα δύναμιν οὔτε τὸ πυροβόλον μου νὰ σηκώσω.

— ἤξεύρεις τί σὲ εἶπα, μπάριμπα Ἰωσήφ· εἶπεν ὁ Ἀντώνιος πλησιάσας τὸν Ῥοβαλλίνην.

Οὗτος δὲ δεῖξας ἀνυπομονησίαν ἔστρεψε τὸ βλέμμα περὶ τὴν αἴθουσαν διὰ νὰ ἴδῃ ἂν ἡ Ἀγγελικὴ ἦτον ἀκόμη ἐκεῖ.

Ἡ νέα ἐφαίνετο γαληνιαία, ὥς ἂν δὲν εἶχεν ἀκούσει τὰ ὅσα ἐβρέθησαν· καὶ ὁμῶς προσεκτικὸς παρατηρητῆς θὰ ἐβλεπεν ὅτι αἱ χεῖρές της ἔτρεμον ἐνῶ ἠτοίμαζε κἀνυστρον μὲ ὀπώρας διὰ τὸ γεῦμα τοῦ πατρὸς της.

— Κόρη μου, εἶπεν ὁ Ἰωσήφ πρὸς τὴν Ἀγγελικὴν, ἀνάβα εἰς τὸν κοιτῶνά σου, κ' ἐτοιμάσου διὰ τὸν ἔσπερινόν.

— Καὶ ποῖος θὰ σὲ ὑπηρετήσῃ εἰς τὸ γεῦμα; ἠρώτησεν ἡ Ἀγγελικὴ.

— Ἡ ὑπηρετίς θὰ σὲ ἀναπληρώσῃ σήμερον· ἔχω νὰ ὀμιλήσω διὰ ὑποθέσεις μὲ τὸν γείτονα Ἀντώνιον· ἡ παρουσία τῶν γυναικῶν εἶναι περιττή.

Ἡ Ἀγγελικὴ περιτῆθε τρεῖς ἢ καὶ τετράκις τὴν αἴθουσαν ὥς ἂν ἐλυπεῖτο νὰ ἀναχωρήσῃ, ἔπειτα δὲ ῥίψατα βλέμμα δὲ πρὸς τὸν Ἀντώνιον, ἐξῆλθεν.

Ἡ θύρα ἐμείνεν ἡμιανοικτή.

— Ἀντώνιε, εἶπεν ὁ Ῥοβαλλίνης ὅταν ἴδεν ἀναχωρήσαντα τὴν θυγατέρα του, ποσάκις πρέπει νὰ σὲ εἰπῶ ὅτι ὠρκίσθην εἰς τὰ κόκκαλα τοῦ πατρὸς μου ὅτι ποτὲ ἄλλος πλὴν ἐμοῦ δὲν θὰ κατοικήσῃ εἰς ταύτην τὴν οἰκίαν, ἂν πρὶν ὁ φονεὺς τοῦ τελευταίου ἀπογόνου τῶν Ῥοβαλλινῶν δὲν κυλισθῇ πρηνὴς εἰς τὸ χῶμα;

— Ὅ,τι δὲν ἔγινε πρὶν ἡμπορεῖ νὰ γίνη μετὰ ταῦτα, ἀπεκρίθη ὁ Ἀντώνιος.

— Ποῖος γνωρίζει τὰς περιστάσεις τῆς ζωῆς; ἀπεκρίθη ὁ Ἰωσήφ. Ὁ πόλεμος ἐναντίον τοιοῦτου ἐχθροῦ εἶν' ἐπικίνδυνος· διὰ τοῦτο προτιμῶ νὰ κλαύσῃ ἡ Ἀγγελικὴ τὰν ἀρραβωνιστικὸν της παρὰ τὸν ἄνδρα

(1) Καὶ εἰς Κορσίδα ὡς καὶ παρ' ἡμῶν προτίθεται συνήθως τοῦ κυρίου νόματος ἡ λέξις *μπάριμπα*. — Zi Giuseppe, zi Giovanni, Σ. Μ.

της. Ἐκτὸς τούτου, ἐπρόσθετεν ὁ γέρον βαθυστενάξας, εἰμ' ἀποφασισμένοις νὰ τὴν στείλω εἰς Ἰταλίαν.

— Τὴν κόρην σου, τὸ μόνον τέκνον σου! ἀνέκραξεν ὁ Ἀντώνιος· δὲν καλοσυλλογιζέσαι, μπάριμπα Ἰωσήφ!

— Τόσω ἐκαλοσυλλογιζήην ὥστ' ἐροβήθην πολ-
λάκις μὴ τρελαθῶ, ἀπεκρίθη ὁ ταλαίπωρος πατήρ πε-
ριφέρων τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ μετώπου του... πλὴν
εἶναι ἀνάγκη...

— Ἀνάγκη νὰ στερηθῇς τὴν κόρην σου! τί θὰ
γίνῃς, Χριστέ καὶ Παναγία, μόνος εἰς τὴν παλαιάν
σου οἰκίαν! Πόσον θὰ εὐρίσκης ἀτελειώτους τὰς νύ-
κτας καὶ θλιβεράς τὰς ἡμέρας! Ἄ! μπάριμπα Ἰω-
σήφ, μὴ τὸ κάμῃς, μὴ τὸ κάμῃς χάριν σοῦ τοῦ
ἰδίου...

— Ἴσως καὶ χάριν ἄλλου τινός, Ἀντώνιε· τί λέ-
γεις; ἐπρόσθεσεν ὁ Ῥοβαλλίνης ὑπομειδιῶν· διότι, με-
θας τὰς λυπηρὰς ιδέας αἵτινες ἐδυσάνιζον τὴν κε-
φαλὴν του, ὁ καλὸς γέρον ἠστράνετο τὴν πιστὴν, τὴν
κοσμίαν καὶ τὴν ἀπεριόριστον ἀφοσίωσιν τὴν ὁποίαν
ἐδείκνυε πρὸ δύο ἐτῶν ὁ Ἀντώνιος πρὸς τὴν Ἀγγε-
λικήν.

— Νομίζεις λοιπὸν ὅτι ἡ κόρη σου θὰ συγκατα-
τεθῇ νὰ σ' ἀφήσῃ; ἠρώτησεν ἐρυθριῶν ὁ νέος Κορσί-
της, εἰς τοῦ ὁποίου τὴν καρδίαν οἱ λόγοι τοῦ Ῥοβαλ-
λίνου εἶχον διεγείρει παλμοὺς ζωηρούς.

— Τί θὰ κάμῃ; ἀπεκρίθη ὁ Ἰωσήφ. Δὲν εἶναι
προτιμότερον νὰ ἔχῃς τὸ τέκνον σου ζωντανὸν διακό-
σια μίλλια μακρὰν σου, παρὰ θαμμένον πλησίον σου,
μαζὶ μέτ' ἄλλα πέντε, εἰς τὸ νεκροταφεῖον τῆς ἀ-
γίας Ἀννης;

Ὁ Ἀντώνιος ἔγεινε κάτωχρος· αἱ ὀφθαλμοὶ του συν-
εστάλησαν, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ του ἠστραπηδόλουν.

— Πανοσχία μου! θέλει νὰ φονεύσῃ καὶ τὴν Ἀγ-
γελικὴν; ἀνέκραξε σφίγξας τὴν λαβὴν τοῦ ἐγχειρι-
δίου του.

— Μόνος ἐγὼ γνωρίζω ὅλα μου τὰ δυστυχήματα,
ἐτραύλισεν ὁ Ἰωσήφ· ἀλλὰ πρὸς τί ὁμιλοῦμεν περὶ
τούτου; ὑπάρχουν καὶ πολλὰ ἄλλα ἐμπόδια διὰ τὸν
γάμον σου, Ἀντώνιε... ἡ Ἀγγελικὴ δὲν ἔχει προί-
κα, καὶ ὁ πατήρ σου εἶναι φιλάργυρος... ἡ κόρη μου
δὲν πρέπει νὰ ἐκτεθῇ εἰς τὸ ν' ἀκούῃ ἐπιπλήξεις
ἐννοεῖς!

— Καὶ τίς θὰ τολμήσῃ νὰ ἐπιπλήξῃ τὴν γυναῖκα
τοῦ Ἀντωνίου; ἀπεκρίθη ὁ νέος ἀνορθώσας ὑπερηφά-
νως τὴν κεφαλὴν· πλὴν καὶ ὁ πατήρ μου συμφωνεῖ ὅτι
ἡ κόρη σου εἶναι ἀρκετὰ πλουσία δι' ἡμᾶς.

— Ἄ! ναί! ἀπεκρίθη ὁ Ῥοβαλλίνης ὑπομειδιάτα·
πικρῶς ὁ πατήρ σου ἐλογαρίαζε τὴν κληρονομίαν τὴν
ὁποίαν μᾶς ἀφῆκεν ὁ θάνατος... ἄλλος ὅμως, ἐπρό-
σθεσε μέ φωνὴν βραγχώδη καὶ τρομεράν, τὴν εἶχε λο-
γαριάσει πρὸ αὐτοῦ.

Εἶπε καὶ ἐβυθίσθη ἐκ νέου εἰς λυπηροὺς λογισμούς.
Ὁ δὲ Ἀντώνιος δὲν ἐτόλμα νὰ ζητήσῃ τὴν ἐξηγήσιν
τῶν τελευταίων λέξεών του· ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ σιωπὴ διήρ-
κει ὀλονέν, ὁ νέος Κορσίτης ἀπεφάσισε νὰ τὴν διακόψῃ.

— Δὲν θὰ μὲ δώσῃς λοιπὸν μίαν καλὴν ἀπόκρισιν,
μπάριμπα Ἰωσήφ; ἠρώτησε ταλαντευόμενος.

— Ὁ γέρον Ῥοβαλλίνης μίαν μόνην ἀπόκρισιν
ἔχει, τέκνον μου. Γνωρίζεις τὰς ιδέας μου· δὲν θὰ
τὰς μεταβάλω ποτέ.

— Δός με τοῦλάχιστον τὴν ὑπότχῃ σου ὅτι ἡ κόρη
σου δὲν θ' ἀναχωρήσῃ.

— Ἡ κόρη μου θ' ἀναχωρήσῃ!

Ἐν τῷ μεταξύ τούτῳ ἡ ὑπηρετίς παρέθεσε τὰ ἐ-
δέσμα-α ἐπὶ τῆς τραπέζης, ὁ δὲ Ῥοβαλλίνης, πλη-
σιάζας βραδέως, ἐγύμνωσεν εὐσεβῶς τὴν κεφαλὴν,
ἐψάλεν ὕμνον τινα ἔρρυθμον εἰς ὃν συνεχῶς ἀνεφέ-
ρετο ἡ λέξις υἱοί, καὶ μετὰ ταῦτα ἐκάθησεν εἰς τὴν ἐ-
ρμηκὴν καὶ νεκρικὴν τράπεζάν του.

Ὁ Ἀντώνιος, μὴ τολμῶν μήτε νὰ μείνῃ, μήτε νὰ
διαταραξῇ δι' ἀποχαιρετισμοῦ τὴν κατανυκτικὴν ἐκεί-
νην σκηνήν, ἀπεσύρθη σιωπηλὸς καὶ στενάζων.

Ὅχι μακρὰν τῆς θύρας ἦτις, ὡς εἴπομεν, εἶχε μεί-
νει ἡμιανοικτὴ, ἔστρεκεν ἡ Ἀγγελικὴ ὅταν ἶδε τὸν
νέον ἐνευσε πρὸς αὐτὸν διὰ τοῦ δακτύλου νὰ διευθυνθῇ
εἰς παρακείμενον κηπάριον, ὅπου μετέβη καὶ αὐτὴ
μετ' ὀλίγον.

— Ἀντώνιε, εἶπε, κάμνω σήμερον ὅτι κάμμία
ἴσως γυνὴ τῆς οἰκογενείας μου δὲν ἔκαμε ποτέ· καὶ θὰ
ἐλυπούμην πολὺ ἂν διὰ τοῦτο συνελάμβανες κακὴν
ιδέαν δι' ἐμέ.

— Τί δύναται, Ἀγγελικὴ, νὰ ὀλιγοστεύσῃ τὴν
τόσσην πρὸς σέ ὑπόληψίν μου; ἀπεκρίθη ὁ Ἀντώνιος,
μόλις κρατῶν τὴν χαρὰν του, διότι πρώτην φοράν
παρεურίσκετο μόνος εἰς τὸν αὐτὸν τόπον μ' ἐκείνην
τὴν ὁποίαν ἠγάπα.

— Ἦκουσα, ἐπανελάβεν ἡ νέα, ὅτι σέ εἶπεν ὁ
πατήρ μου.

— Λοιπὸν ἤκουσες ὅτι ἔκοψε πᾶσάν μου ἐλπίδα.

— Ὁ ταλαίπωρος ὁ πατήρ μου!

— Εἶπε ἐξ ἐναντίας ὅτι εἶναι ἀσπλαγχνός ὅχι
μόνον πρὸς ἐμέ, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν ἑαυτὸν του· θέλει
νὰ σέ στείλῃ εἰς τὰ ξένα. Εἰς τὴν ἡλικίαν του θὰ σ' ἐ-
ξαναῖδῃ τάχα πλέον;

— Μὴ κατακρίνης τὸν πατέρα μου, Ἀντώνιε·
ἀπεφάσισα νὰ σέ ὁμιλήσω ἐδῶ κατ' ἰδίαν, διότι ἐνό-
μιτα χρέος μου νὰ τὸν ὑπερασπισθῶ. Ἀλλοίμονον·
δὲν γνωρίζεις ὅλα τὰ δυστυχήματά μας! Δὲν ἤξευ-
ρεις ὅτι ὁ Πέτρος Σάντος, ἀφ' οὗ ἐφόνευσε τοὺς πέντε
μου ἀδελφοὺς, καταδιώκει καὶ ἐμὲ μετ' ἀπειλὰς, καὶ ὅτι
ἕως σήμερον ἔσωτα τὴν ζωὴν μου διὰ μέσου πολλῶν
χρημάτων. Τρεῖς φορές ἕως τώρα ἔφερεν ὁ πατήρ
μου εἰς τὸν προσδιωρισμένον τόπον τὰς ζητηθείσας
ποσότητας ἀπὸ τὸν κακοῦργον. Σήμερον δὲ δὲν τὸν
μένει παρὰ ἡ εὐτελής μου προίκα, τὴν ὁποίαν καὶ αὐ-
τὴν μετ' ὀλίγον θὰ ζητήσῃ ὁ Σάντος.

— Καὶ τί θὰ κάμῃ, Ἀγγελικὴ, ὁ πατήρ σου;
ἠρώτησεν ὁ Ἀντώνιος, τοῦ ὁποίου τὸ πρόσωπον ἐξη-
πτετο καθόσον ὠμίλει ἡ νέα.

— Θὰ δώσῃ καὶ τὴν προίκα μου, ἐπειδὴ δὲν ἔχο-
μεν πλέον συγγενεῖς, ἀπεκρίθη ἡ Ἀγγελικὴ προφέ-
ρουσα ἐντονώτερον τὰς τελευταίας ταύτας λέξεις, καὶ
ἀτενίζουσα τὸν ἐραστὴν τῆς μετ' ὀλίγον παραδόξον.

— Καὶ τί θὰ σέ μείνῃ τότε;

— Τίποτε! ἂν ἀφίνα νὰ τρέξουν κατ' αὐτὸν τὸν

τρόπον τὰ πράγματα· δὲν θέλω ὅμως νὰ ψωμοζητῇ ὁ πατήρ μου ὅσον θὰ μείνῃ εἰς τὸν κόσμον τοῦτον.

— Τί θὰ κάμῃς λοιπόν, Ἀγγελικὴ; ἠρώτησε φρίστων ὁ Ἀντώνιος, ὅστις ἐφαίνετο ὑπονοῶν τὸν σκοπὸν τῆς νέας.

— Θὰ ὑπάγω μόνη μου εἰς τὸν Σάντον, ἀπεκρίθη με θάρρος ἡ Ἀγγελικὴ.

— Σὺ! πλὴν θὰ σὲ φονεύσῃ, ἀνέκραξεν ὁ Ἀντώνιος. Προτιμότερον τότε νὰ ὑπάγῃς εἰς τὴν Ἰταλίαν.

— Καὶ ὁ πατήρ μου θ' ἀποθάνῃ χωρὶς νὰ ἐκδικηθῇ, καὶ τὸ αἷμα τῶν ἀδελφῶν μου δὲν θὰ ἐξαλειφθῇ! εἶπεν ἡ νέα Κοροϊτίς με δύναμιν ἐκφράσεως ἀγρίαν· ὅχι, ὅχι, πρέπει νὰ χαθῶ καὶ ἐγὼ· καὶ ὅταν μὰ θοὺν εἰς τὴν πόλιν ὅτι ἡ Ἀγγελικὴ, τὴν ὁποίαν ὠνόμαζαν φρόνιμον, ἡ μοναχοκόρη τοῦ μπάριμπα Ἰωσήφ, ἡ ἀδελφὴ τῶν πέντε δολοφονηθέντων Ροθαλλινῶν, ἐφρονεύθη, θὰ εὗρεθῇ κἀνείς με καρδίαν ἀνδρικήν νὰ χύσῃ μίαν σφαῖραν ἢ ν' ἀκονίσῃ τὸ ἐγχειρίδιόν του εἰς τιμὴν τοῦ φονεύος.

Ὁ Ἀντώνιος ἠτένιζε τὴν νέαν κόρην· ἦτον ὠραία, ἡ δὲ ὠραιότης τῆς ἦτον φρικτὴ, καταπληκτικὴ.

— Καὶ ἂν ὁ ἄνθρωπος με τὴν ἀνδρικήν καρδίαν σ' ἔλεγε τώρα, Ἀγγελικὴ, ὅτι εἶναι ἔτοιμος νὰ σὲ ὑπερασπισθῇ, εἶπεν ὁ Ἀντώνιος παραφερθεὶς ἀπὸ τὴν οὐρανίαν ἐκείνην ὁρμὴν τῆς φιλοστοργίας τῆς, θὰ τὸν ἔλεγεες τέλος πάντων ὅτι τὸν ἀγαπᾷς;

— Ἀποθνήσκοντος τοῦ Σάντου, γίνομαι σύζυγός του, ἀπεκρίθη ἐρυθρίασασα ἡ νέα.

— Καὶ ἂν ἀποθάνῃ ὑπερασπιζόμενός σε, ἐπανελάβεν ὁ Ἀντώνιος, οὕτινος τὸ πρόσωπον ἔγεινε περίλυπον καὶ σκυθρωπὸν, τί θὰ κάμῃς, Ἀγγελικὴ;

— Θὰ με μείνουν πάντοτε ἀρκετὰ χρήματα διὰ νὰ ὑπάγω ν' ἀποθάνω εἰς μοναστήριον, ἀπεκρίθη με τόνον σταθερότητος.

— Πιστεύω, Ἀγγελικὴ, τὰ λόγια σου, ὅσον σὲ ἀγαπῶ. Ὑγίαινε· ἰδοὺ οἱ κώδωνες τῆς ἁγίας Ἀννης σημαίνουν τὸν ἐσπερινόν· ὑπάγε εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ παρακάλεσε δι' ἐμέ.

— Ὁ θεὸς νὰ σὲ φυλάξῃ, καὶ αἱ ψυχαὶ τῶν ἀδελφῶν μου νὰ ὁδηγήσουν τὰ βήματά σου, ἀπεκρίθη ἡ νέα κἀμνουςα τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ.

Καὶ ἐχωρίσθησαν.

Β'.

Ὅκτὼ ἡμέρας μετὰ τὴν σκηνὴν τὴν ὁποίαν περιέγραψα, καθ' ἣν ὥραν ὁ ἥλιος φθάνει εἰς τὴν δύσιν του, νέος τις, διαβαίνων με ἄπειρον δυσκολίαν διὰ τῶν δασῶν τῶν θάμνων (1), κατέβαιναν ἀπὸ ἓν τῶν ὑψηλοτέρων ὄρεων τῆς Κανίας. Ἄν καὶ ἔφερεν ὑπερηφάνως ἐπὶ τῶν ὤμων τὸ πυροβόλον του, καὶ ἀπὸ τὸ εὐσταθὲς ἦθος του ἐφαίνετο ὅτι σκοπὸν εἶχε νὰ τὸ μεταχειρισθῇ δεόντως ἐν καιρῷ ἀνάγκης, ἡ ἀλλοίωσις ὅμως τοῦ προσώπου του, καὶ ἡ περὶ τὴν ἐνδυμασίαν του ἀταξία ἐδείκνυσαν κόπον ὑπέρμετρον. Κατὰ τὸ μέρος ἐκεῖνο ἡ σπειρὰ τῶν ὄρεων διηρεῖτο εἰς δύο, καὶ ἐσχημάτιζε δύοδον στενὴν διατεταμένην συνεχῶς ἀπὸ φάραγγας,

εἰς τὰ βάθη τῶν ὁποίων ἐπάρχον χειμᾶρροι ὑπογίνοι· ἡ γῆ, καθωραϊσμένη με χλόην καὶ θυμὸν ἀγρίου, ἐπερικυκλοῦτο πανταχόθεν ἀπὸ ὄρη ὑψικόρουρα. Ποιηταὶ ἀγαπῶντες τὰς γραφικὰς σκηνάς, ζωγράφοι ἔχοντες τὴν καρδίαν ἐνθερμον, θὰ ἔμεινον ἐκπληκτοὶ ἐνώπιον τῶν εἰς μόνους τοὺς αἰτούς προσιτῶν ἐκείνων βράχων, καὶ τῶν μεγαλοπρεπῶν ἐκείνων κορυφῶν οὔτινες ἐγίνοντο ἄφαντοι ἐν μέσῳ δασῶν ἐκ βαθυσκίων καστρινειῶν, ἐνῷ ἄλλοι βράχοι πολὺ πλεόν ἀπότομοι καὶ φοβεροὶ, δεικνύουσι πλευράς τιτανώδεις καὶ ἀργιλώδεις, ἐφ' ὧν βλαστάνουσι μόλις φθισιῶντές τινες θάμνοι κέδρου καὶ μύρτου. Ποῦ καὶ ποῦ, ὁμοίαι· με μνημεῖα θολωτὰ ἀνυψοῦνται πέτραι ὑψηλοὶ, ἢ στήλαι ἀμορφοί, τὰς ὁποίας ἐπισκιάζουσι με τοὺς μεταγχολικούς κίῶνάς των αἱ πεῦκαι. ἐνῷ τὰ λευκὰ φύλλα τῆς σεμύδας ἀποκοπτόμενα ἀπὸ τὸν ἄνεμον, ἐρχονται, ὡς ψυχαὶ διαφυγοῦσαι τοὺς τάρους, νὰ ἀναπαυθῶσιν ἐκεῖ ἀτάραχα.

Ὁ πυροβολοφόρος δὲν ἦεν, ὡς φαίνεται, οὔτε ποιητῆς, οὔτ' ἐνθουσιώδους ζωγράφος τῶν ἀγρίων ἐκείνων καλλονῶν· διότι, μόλις φθάσας εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους, χωρὶς δόλου νὰ συγκινηθῇ ἀπὸ τὴν μεγαλοπρεπῆ ἐκείνην θέαν, ἐκάθησεν ὡς ἀπληπισμένος ὑπὸ δασύφλοιον δρυὶν, καὶ ῥοφήσας ὀλίγον ἀπὸ τὸ ποτὸν τοῦ φλατκίου του, ἐβυθίσθη εἰς λογισμοὺς βαθεῖς.

Ἐν τούτῳ ὁ ἥλιος κατέβαινε ταχὺς ὀπισθεν τῶν ὄρεων, τὸ ἄνθος τῆς ῥοδοδάφνης, κρεμάμενον ἀπὸ τὰς σχισμάδας τῶν βράχων, ἤνοιγεν ἀθροῦθως τὸν κάλυκα διὰ νὰ λάβῃ τὴν δρόσον τῆς νυκτός, τὰ ἔντομα ἐκρύπτοντο ὑπὸ τὰ φυτὰ, καὶ ἡ δορκὰς, ἐνθαῦρονμένη ἀπὸ τὸ γεννώμενον σκότος, ἐπρότεινε περιέργως τὴν κεφαλὴν ἄνωθεν τῆς ἀβύσσου. Ὅλα ἐσίγων ἡ φύσις σιωπηλὴ ἐφαίνετο ὑποχωροῦσα με σέβας ἐνώπιον τῆς ἐπισήμου ὤρας καθ' ἣν ὁ βασιλεὺς τῆς γῆς, πορφυροσχημὸν καὶ χρυσολαμπές, μεταβαίνει εἰς ἄλλας χώρας. Κἀν ἄτμα βουκολικὸν δὲν ἐπανελάμβανεν ἡ ἡχώ, κἀν σύριγμα δὲν ἐπροσκάλει τὰ διεσκορπισμένα ποίμνια· ἐνίοτε μόνον ἤκούετο ὁ κρότος χάλικος καταπίπτοντος εἰς τὸ βάθος χειμᾶρρου, ἢ ἡ ταχεῖα πτήσις πτηνοῦ σαρκοβόρου καταδιώκοντος θῦμα βραδύναν νὰ ἐπανεῖλθῃ εἰς τὴν φωλεάν του.

Ἐὰν κραυγαὶ θορυβώδεις ἀποτρέπουσι τῷ λογισμῶν του τὸν ἄνθρωπον, τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ ὅταν βαθυτάτη σιωπὴ ἐπικρατῇ περίξ αὐτοῦ. Ὁ νοῦς, βαρυνθεὶς νὰ πλανᾶται ἀσκόπως, ἐπανερχεται βιαίως πρὸς τὸν ἐγκέφαλον φέρων τὸν σκεπτόμενον εἰς τὸ πραγματικὸν τοῦ βίου. Τοιαύτη τις ἀκουσία μεταβολὴ ἐπῆλθεν ἀναμφιβόλως καὶ εἰς τὸν νέον ὁδοιπόρον μας· διότι ἀναστηκῶς αἰφνης τὴν πρὸ πολλοῦ βεβαρυσμένην κεφαλὴν, περιέφερε πολλάκις τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ μετώπου, καὶ ἤκροάζετο με προσοχὴν, παρατηρῶν τὴν περὶ αὐτὸν ἔκτασιν με βλέμμα πυρφόρον καὶ ὀργίλον.

Ἀλλὰ πάντα ἦσαν νεκρά εἰς τὸν ἔρημον ἐκεῖνον τόπον.

Ὁ ἄγνωστος ἔκαμε σχῆμα ἀνυπομονησίας, ψιθυρίσας·

— Καὶ ἄλλην μίαν ἡμέραν ἔχασα!

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην αἱ σκιαὶ ἐξέτεινον τοὺς τελευταίους πέπλους τῶν ἐπὶ τῆς γῆς· τὰ σκότῃ συνεπυ-

(1) Macchi. Ὅπως ὀνομάζονται ἐν Κορσικῇ τὰ ἐκ θάμνων δάση τῆς νήσου ἐκείνης. Σ. Μ.

κνοῦντο· τὰ ἀντικείμενα ἐξηλείφοντο ἐν κατόπιν τοῦ ἄλλου, καὶ μετ' ὀλίγον δὲν ἐφαίνετο ἐν τῷ μέσῳ τοῦ κυανοῦ στερεώματος εἰμὴ μόνη ἡ γιγαντώδης κεφαλὴ τοῦ ὄρου ἐφ' ἧς ἡ νύξ ἔθεσε στέφανον ἀπτερόπλεκτον!

Τότε ὁ κόπος καὶ τῆς ἀναπύσεως ἡ ἀνάγκη ἐνίκησαν τὰς σκέψεις τοῦ ξένου.

— Ἄς κοιμηθῶ, εἶπε, καὶ ἄμποτε ὁ αὐριανὸς ἦλιος νὰ μὴ δύσῃ δι' ὄλον τὸν κόσμον!

Διανυκτέρευσις εἰς τὸ ὑπαιθρον δὲν εἶναι πρᾶγμα ἀσύνηθες εἰς τοὺς ὄρεινους· δὲν ἐδίστασεν ἄρα καὶ ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος νὰ ἐπαναλάβῃ ὁ, τι πολλακίς ἐπραξεν· ἐξαπλωθέντα δὲ ὑπὸ δένδρον τοῦ ὁποίου αἱ ῥίζαι ἐχρησίμευταν ὡς προσκεφάλαιον, καὶ ἔχοντα πλησίον αὐτοῦ τὸ πυροβόλον του, δὲν ἐβροδυνε νὰ παραλάβῃ ὁ ὕπνος εἰς τὸ βασίλειον ὅπου λητμονοῦνται καὶ δυστυχίαι καὶ παθήματα.

Περὶ τὸ μεσονύκτιον, τὰ σκότη τῆς κοιλάδος ἤρχισαν νὰ διαλύωνται, ἡ σελήνη ἀναδυομένη κατὰ μικρὸν ὀπισθεν τοῦ δάτους τῶν καττανειῶν, μετέδιδεν εἰς τὴν γῆν τὴν μελαγχολικὴν ἐκείνην βαρὴν τὴν ὁποίαν κάμμία γραφίς δὲν κατώρθωσέ ποτε νὰ παραστήσῃ. Κατὰ τὰς μυστηριώδεις ἐκείνας ἐκλάμψεις ἡ φύσις ἐφάνη ἐξυπνιζομένη· τὰ προσκλινῆ φυτὰ καὶ χόρτα ἀνέσθηκωσαν ὀλίγον τὴν κεφαλὴν πλήρη μαργαρίτων καὶ ἀδαμά-των, καὶ ἀπὸ τὸ ὕψος τῶν ὀρέων, λευκοὶ ἀτμοὶ ἐξεληθόντες τῆς γῆς, κατέβαινον κυλιόμενοι ὡς ποίμνιον διασκορπιζόμενον.

Αἶφνης, ἐν τῷ μέσῳ τῆς σιωπηλῆς ἐκείνης σκιαγραφίας, ἐπὶ βράχου ἀποτόμου ὅπου ἴσως ποτὲ ποῦς αἰγὸς ἀγρίας δὲν ἐτόλμησε νὰ πατήσῃ, σκιά σώματος ἀνθρωπίνου ἐζωγραφίσθη ἀπὸ τὸ ἀμφίβολον φῶς τοῦ οὐρανοῦ. Διὰ τίνος ἄρα ὁδοῦ ἦλθεν ὁ ἀνθρώπος ἐκεῖνος; κἀνεὶς δὲν δύναται νὰ τὸ εἴπῃ. Βλέποντες ἄλλως μὲ ποῖον θάρσος κατέβαινε, θὰ ἔμεινοντες εὐκόλως ὅτι καὶ αἱ σκολιότεραι ὁδοὶ ἦσαν εἰς αὐτὸν συνήθεις. Κτυπῶν κατὰ πρῶτον μὲ τὸ κοντάκιον τοῦ πυροβόλου τοῦ πᾶν τεμάχιον βράχου, πᾶσαν ῥίζαν προκύπτουσαν τῆς γῆς, ἐβαλλεν ἐπ' αὐτοῦ τὸν ἕνα τῶν ποδῶν, καὶ ἔπειτα τὸν ἄλλον μ' ἐπιτηδεύοντα καὶ εὐτροφίαν τὰς ὁποίας ὁ κίνδυνος κατέστεινε σχεδὸν ὑπερφυεῖς. Ὁ δὲ ὑπόσυριγμός ὅστις διήρχετο ἐρρυθμῶς διὰ τῶν δρόνων τοῦ τολμηροῦ ἐκείνου ὁδοιπόρου, ἐδείκνυε τὴν ἀμετρον καταφρόνησιν τὴν ὁποίαν ἠτθάνετο διὰ τοὺς πρὸ τῶν ποδῶν του ἀλεπαλλήλους κινδύνους.

Τὸ ἀνάστημά του ἦτον μεταῖον, τὸ σῶμα παχὺ, οἱ ὦμοι πλατεῖς καὶ ἡ ἡλικία ἀνδρική. Τὸ μελαγχρουν καὶ ἡλιόκαυστον πρόσωπόν του μόλις διεκρίνετο ἀπὸ τὸ κατὰμαυρον γένειον καὶ τὰς πυκνὰς καὶ μελαίνας ὀφρὺς του. Περὶ τὴν κεφαλὴν κόμη βαθεῖα ἀνυψομένη ὑπὲρ τὸν ὀξύλορον πῖλόν του ἐπιπτεν ἐπάνω τοῦ μετώπου του. Μόνοι οἱ ὀφθαλμοὶ του ἐφάνοντο ἐν μέσῳ τοῦ ζοφεροῦ ἐκείνου προσώπου. Ἡ θρηνηδία, ἡ εἰρωνεία, καὶ ἡ πανουργία ἦσαν οἱ πρῶτιστοι αὐτῶν χαρακτηῖρες. Αἱ κόραι αὐτῶν ποικιλόχροοι καὶ χρυσοειδεῖς, ἔστλινον ἐν τῷ σκότει ὡς καὶ τοῦ κόκυρος. Ὁ ἀνθρώπος αὐτὸς ἠτοιμάζετο νὰ διασκελίσῃ τὸ τελευταῖον ἀπόστημα τὸ ὁποῖον ἔμενε μεταξὺ αὐ-

τοῦ καὶ τῆς κοιλάδος, ὅτε, σταθεῖς αἶονος, ὠπιθοδρόμησεν ὀλίγον, καὶ ἀνεξήτει διὰ τοῦ βλέμματος τοῦ ἦτον ὁ ἐχθρὸς οὐτινος προσηλάνθη τὴν παρουσίαν.

Ἡ σελήνη, ἥτις τὴν ὥραν ἐκείνην εἶχεν ἀ-αῖη ὑπὲρ τὰς κορυφὰς τῶν δένδρων, ἔστειλε μίαν ἀκτῖνά της ὑποκάτω τῆς μετ' αἰῶς δρυός· καὶ ἐλαμψεν ἡ κἀννα τοῦ ὑπ' αὐτὴν πυροβόλου. Ἡ ἄρκτος ἔμαθε λοιπὸν ποῦ ἦτον ὁ κυνηγός!

Γέλως σαροδόνιος διεχώρισε τὰ χεῖλη τοῦ ὀρετιβάτου. Ταχύ· ὡς βέλος, σιωπηλὸς ὡς σκιά, μετὰ δύο πληθῆματα εὐρέθη πλησίον τοῦ κοιμωμένου.

Τότε ἤρχισε παράδοξος, ἀνέχουστος ἀγρυπνία, ἀγρυπνία ἀκατανόητος. Βαλὼν ἐν τῶν γονάτων κατὰ γῆς, διὰ δὲ τῆς ἄκρας τοῦ πυροβόλου ὑποσείων τὴν κόμην τοῦ ἀντιπάλου του, καὶ τὸν δάκτυλον ἔχων ἐπὶ τῶν πυρεκδόλων, ἔμενε ἀκίνητος. Πέντε ὥρας ἠγρύπνησε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον οὐδὲν κίνημα, οὐδεμία μυῶνων συστολὴ δὲν μετέβαλε τὴν θέσιν του· κωφεύων εἰς τοὺς μυρίους κρότους τῆς νυκτός, ἦτον ἀδιακόπως προσηλωμένος εἰς τὸ αὐτὸ μέρος. Ζωὴ του ἦτον τὸ κοιμώμενον θῦμα οὐτινος· ἀνέμενε τὴν ἀνέγερσιν! . . .

Τέλος πάντων, ἡ αὐρὰ πνέουσα δροσερά, ἡ ομίχλη ἀναβαίνουσα πρὸς τὸ ὕψος τῶν ὀρέων, ἀνῆγγελλον τὴν ἐπιστροφὴν τῆς ἡμέρας. Ἡ αὐγὴ ἐγέλα ῥίπτουσα ὑποκύανα καὶ ὠχρὰ χρώματα ἐπὶ τῆς σκινογραφίας ταύτης. Τὸ θέαμα ἦτον ἀπαίσιον. Ἡ ὥραία καὶ νέα ἐκείνη κεφαλὴ, ἥτις θὰ εἶνετο ἴσως παρανάλωμα σοφίας ρονικῆς· τὰ μακρὰ ἐκείνα βλέφαρα τὰ ὅποια δὲν θὰ ἠνοίγοντο ἴσως πλέον· ὁ θρηνηδὴς ἐκεῖνος φύλαξ ὅστις ἐφαίνετο περιμένων τὴν ἡμέραν διὰ νὰ διευθύῃ εὐστοχώτερον τὸν μόλυβδόν του, ὅλα ταῦτα ἐδείκνυσαν ὅτι ὁ θάνατος ἦτον ἐκεῖ, βίαιος, στυγερός, ἀχαριατὸς καὶ ἀναπόφευκτος!

Ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ δένδρου ὑπολαῖς εἶχε τὴν φωλεάν· τὸ πτηνὸν ἐπέταξε ζωηρόν, ζωογονηθὲν ἀπὸ τὸν ἥλιον. Ἡ φαιδρὰ πτηνίς του ἐξύπνισε τὸν κοιμώμενον· ἠνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ σηκωθείς ὀρθίως ὡς σῶμα γαλβανισθὲν ἀνεξήτει τὸ ὄπλον του· ἀλλὰ δὲν τὸ εὔρε.

Φωνὴ λυσσώδης συνετάραξε τὴν κοιλάδα· ὁ ἄλλος ἀνθρώπος μένων ὀλονέν γονυπετής, ἀνύψωτε τὴν ἄκραν τοῦ πυροβόλου τοῦ πρὸς τὸν οὐρανὸν· ὀλίγα βήματα μακρὰν ἔκειτο τὸ ὄπλον τοῦ ἐχθροῦ του.

— Πέτρε Σάντε! ἀνέκραξεν ὁ τελευταῖος οὗτος.

— Δὲν μ' ἐπερίμενες τόσο πρῶτ', Ἀντώνιε, ἀπεκρίθη σκωπτικῶς ὁ ληιτής. Μὲ ἀρέσει νὰ εὐρίσκω τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν κλίνην. Καὶ σὺ τί θέλεις;

— Νὰ μὲ δώσης τὸ ὄπλον μου. Σάντε! εἶπεν ὁ Ἀντώνιος μὲ φωνὴν μαινομένου· εἶναι ἴδιον ἀνάνδρου τὸ ν' ἀρπάζῃ τοὺς ἄλλους· ἐνῶ κοιμῶνται!

— Ἀ! μπά! ἀπεκρίθη ἀταράχως ὁ Πέτρος Σάντος, ὅστις μὲ τὴν ἡράκλειον χεῖρά του ἀπέτρεπε τὴν τοῦ Ἀντωνίου ζητοῦσαν νὰ λάβῃ τὸ πυροβόλον.

Ὁ νέος, ἰδὼν ὅτι εἰς τὴν θέσιν εἰς ἣν εὐρίσκετο, τὰ βίαια μέσα ἦσαν ἀκαίρα, ἤλλαξε μέτωπον.

— Πρὸ ὀκτῶ ἡμερῶν, εἶπε, σέ ζητῶ, Σάντε!

— Μὲ ζητεῖς ἢ μὲ παραμονεύεις, παλλικάρι μου, ἀπεκρίθη κομψεύμενος ὁ ληιτής.

— Τί σημαίνει! φθάνει μόνον νὰ σ' ἀπαντήσω, εἶπεν ὁ Ἀντώνιος, προσποιηθεὶς ὅτι δὲν ἐνόησε τὴν σημασίαν τῶν λόγων τοῦ Σάντου.

— Ναί, ναί, φθάνει μόνον νὰ μ' ἀπαντήσης ἀπεκρίθη ὁ κακούργος ἐπαναλαβὼν ἐντόνως τὰς λέξεις τοῦ νέου, καὶ νὰ λάβω εἰς χεῖράς μου τὸ ὄπλον σου. . . Τί ὠραῖον πυροβόλον, μὰ τὴν πίστιν μου, ἐπρόσθεσε σηκωθείς καὶ ἀνατινάξας αὐτό. . . ἐλαφρὸν ὡς πτερὸν ἀετοῦ. . .

— Θέλεις νὰ ὁμιλήσωμεν, Σάντε; ἠρώτησεν ἀνυπομόνως ὁ Ἀντώνιος.

— Ὅσοφ θέλεις, παλλικάρι μου, ἕως τὸ μεσημέριον, ὅτε ἔχω ἄλλην συνομιλίαν.

Ὁ Ἀντώνιος ἔφριξεν ἐνθυμηθεὶς ὅ,τι τὸν εἶχε εἰπεῖ ἡ Ἀγγελικὴ περὶ τῶν ἀπαιτήσεων τοῦ κακούργου ἐκείνου. Ἐντὸς ὀκτῶ ἡμερῶν πιθανὸν νὰ συνέβησαν πολλά.

— Ἀλλὴν συνομιλίαν! ἐπανέλαβεν ὁ νέος.

— Ναί, μὲ τὸν ταμίαν τοῦ Γαλλάνου! ἀπεκρίθη ὁ Σάντος.

— Καὶ σὲ προσμένει;

— Καθὼς οἱ ταμίαι προσμένουν τοὺς καλοὺς ἀνθρώπους ὡς ἐμὲ, ἀπεκρίθη ὁ ληστής γελάτας τὸν αἰώνιον σαρκόνιον γέλωτά του· πλὴν φθάνει, αὐτὰ δὲν εἶν' ἐδική σου ὑπόθεσις, εἶν' ἐδική μου.

Ἀλλ' ἐνῷ ὠμίλει ὁ Πέτρος Σάντος δὲν ἐμάκρυνεν ἀπὸ τὸν νέον οὐδὲ στιγμήν τὸ βλέμμα του· εἶχε βάλει μόνον ἐπὶ τῶν ὤμων τὸ πυροβόλον του, καὶ μὲ τοὺς δύο του σιδηροῦς πόδας ἐπάτει τὸ τοῦ Ἀντωνίου.

— Ἐλα, παλλικάρι μου ἐξηκολούητε· κάθησε ἐδῶ εἰς τὰ χορταράκια οἱ νέοι τῆς ἡλικίας σου ἀγαποῦν τὰς ἀναπαύσεις. Ὅσον δὲ ἐμὲ, τοῦ ὁποίου στρῶμα εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ βράχοι, ἡ πέτρα αὐτὴ μὲ ἀρκεῖ. — Μὰ τὴν πίστιν μου! εἶναι ἀπαράλλακτη μὲ ἐκείνην ἡ ὁποία σκεπάζει τὸ σῶμα τοῦ ἀδελφοῦ μου τοῦ φονευθέντος ἀπὸ τὸν εὐγενῆ κύριον Ἰωάννην Ῥοβαλλίνην!

Ψυχρὸς ἰδρῶς περιέβρεξε τὸ σῶμα τοῦ Ἀντωνίου· ὅλη τοῦ κακούργου ἡ ἐκδίκησις ἐξεφράζετο διὰ τῆς βδελυρᾶς ταύτης εἰρωνείας.

— Ἐκδικήθης ἀρκετὰ ἐκτοτε, Σάντε, καὶ σήμερον εἶναι καιρὸς νὰ τελειώσης πλέον.

— Καὶ διὰ τί, ἀφοῦ ὁ γέρων Ἰωσήφ ἔχη ἀκόμη καὶ ἄλλο τέκνον.

— Μίαν γυναῖκα! ἀνέκραξεν ὁ Ἀντώνιος.

— Αἱ γυναῖκες γεννοῦν τοὺς ἀνδρας.

— Ἡξεύρεις ὅτι διὰ νὰ ἐξαγοράσῃ τὴν ζωὴν τῆς θυγατρὸς του ὁ Ἰωσήφ Ῥοβαλλίνης ἐπώλησε καὶ τὸ τελευταῖον κλημὰ του· τί θέλεις νὰ σὲ δώσῃ;

— Ἡ Ἀγγελικὴ εἶναι ὠραία, εἶπεν ὁ Σάντος ἐκτοξεύσας βλέμμα κυνικόν.

Ὁ παλιόπωρος Ἀντώνιος συνεταράχθη ὁλόκληρος· ἡ ἰδέα ὅτι ἐκείνη τὴν ὁποίαν ἠγάπα καὶ ἐλάτρευεν ἐθεβηλώθη κατὰ νοῦν ἀπὸ τὸν αἰσχρὸν ἐκείνον ληστήν, τὸν κατέστανε μανιώδῃ· ἀλλὰ τὴν μανίαν του ἠναγκάζετο νὰ ὑποκριθῇ.

— Ἐγὼ ἀγαπῶ τὴν Ἀγγελικὴν καὶ θὰ τὴν ὑπανδρευθῶ, εἶπεν ὁ νέος μὲ ἀξιοπρέπειαν.

— Τότε, ἡ ὑπόθεσις μου ὑπάγει ἀξίολογα· ὁ πατήρ σου εἶναι πλούσιος καὶ θὰ πληρώτῃ διὰ τὸν Ῥοβαλλίνην.

— Ὁ πατήρ μου θὰ πληρώτῃ ἂν δὲν αὐξάνουν αἰώνιος αἱ ἀπαιτήσεις σου, ἀπεκρίθη ὁ Ἀντώνιος· ἴτια ἴσια διὰ νὰ συμφωνήσωμεν τὰ περὶ τούτου σὲ ζητῶ πρὸ μιᾶς ἐβδομάδος. Ἐρχομαι νὰ σὲ προσφέρω χρήματα.

— Εἰς ἔλλειψιν μολύβδου, ἀπεκρίθη ὁ Σάντος κτυπήσας τὸ πυροβόλον μὲ τὰ ὑποδήματά του· ἄς εἶναι, δέχομαι.

— Ποίαν ποσότητα ζητεῖς διὰ πάντοτε, διὰ νὰ παύσῃς πλέον ἐκδικούμενος τὸν Ῥοβαλλίνην; ἠρώτησεν ὁ Ἀντώνιος· καὶ ποίαν ἐγγύησιν θὰ μᾶς δώσῃς ὅτι θὰ φυλάξῃς πιστὰ τὴν ὑπόσχεσίν σου;

— Καὶ ὁ λόγος μου! ἀπεκρίθη ὁ Σάντος ἀνυψώσας αὐθαδῶς τὴν κεφαλὴν· μὲ φαίνεται ὅτι κανεὶς δὲν δύναται νὰ μ' ἐπιπλήξῃ ὅτι τὸν παρέβην ποτέ.

Καὶ τφόντι τοῦτο ἦτον ἀληθινόν· ὁ Πέτρος Σάντος ἐκλεπτεν, ἐφόνευεν, ἀλλὰ δὲν ἐφεύδετο ποτέ.

— Προσδιόρισε λοιπὸν τὴν ποσότητα, ἐπανέλαβεν ὁ Ἀντώνιος.

— Ὁ Σάντος σκεφθεὶς ὀλίγον προσδιώρισε ποσότητα τῆς ὁποίας τὸ ὑπέρμετρον ἐξέπληξε τὸν Ἀντωνίον.

— Ὅλ' ἡ περιουσία τοῦ πατρός μου, εἶπε, δὲν φθάνει ὅσα ἐζήτησες.

— Λοιπὸν ἄς μὴ κοπιᾶζωμεν εἰς μάτην. Ἡ Ἀγγελικὴ εἶναι καλὴ κόρη, καὶ ἄς θυσιασθῇ διὰ τὸν πατέρα της.

Ὁ ληστής ἐγνώριζε ποῦ ἔρριπτε τὸ βέλος.

— Καὶ θὰ φονεύσῃς τὴν Ἀγγελικὴν! ἀνέκραξεν ὁ Ἀντώνιος δάκνων μανιωδῶς τοὺς ἀρρωπλισμένους βραχιόνάς του· θὰ τὴν δολοφονήσῃς! . . .

— Δηλαδή! εἶπεν ἡσύχως ὁ Σάντος, ἐμπυρεύσας ἐκ νέου τὸ πυροβόλον του.

Τοῦ Ἀντωνίου ἡ ἐπιμονὴ ἐξηρανίζετο· μίαν δὲ μόνην ἐπιθυμίαν εἶχε, νὰ πνίξῃ μὲ τὰς χεῖράς του τὸν κακούργον ὅστις ἐφαίνετο μυκτηρίζων τὴν ἀπελπισίαν του. Ἰσως θὰ ἐπιπτεν ἀμέσως νεκρὸς ἂν ἔρριπτετο κατὰ τοῦ Πέτρου Σάντου· πλὴν ἰδέα τις ἤστραψε τὴν στιγμήν ἐκείνην εἰς τὴν κεφαλὴν του. Προσπαθῶν νὰ φανῇ ἀτάραχος ἐπλησίασε τὸν ληστὴν οὐτινος τὸ πυροβόλον ἦτον ὁλονὲν ἐστραμμένον κατὰ τοῦ Ἀντωνίου.

— Ἐλα, Σάντε, εἶπε προσπαθῆσας νὰ μειδιάσῃ, μὴν εἶσαι υπερβολικός· μὴ μὲ πωλῇς τόσον ἀκριβὰ τὴν εὐτυχίαν μου. Σὲ ὑπόσχομαι πρὸς ἀμοιβὴν νὰ δώσω μίαν λειτουργίαν διὰ σὲ τὴν ἡμέραν τοῦ γάμου μου.

— Ὁ ληστής ἐγύμνωσε μὲ σέβας τὴν κεφαλὴν.

— Ἰδοὺ ὁ πρῶτος καλὸς λόγος τὸν ὁποῖον ἐπρόφερες ἀφοῦ εἴμεθα ἐδῶ, εἶπεν ὁπωσοῦν σύννοους. Ἔστω, διὰ τὴν λειτουργίαν κάμνω μίαν θυσίαν.

— Ποίαν; ἠρώτησεν ὁ νέος.

— Τὰ μισά! ἀπεκρίθη ὁ ληστής.

Ὁ Ἀντώνιος ἐσκίρτησεν ἀπὸ χαρὰν.

— 'Επί συμφωνία νὰ μὲ τὰ πληρώσετε, σὺ καὶ ὁ πατήρ σου, τὸν ἐρχόμενον χρόνον.

Ὁ 'Αντώνιος ἐνόησεν ὅτι δὲν ἦτον δυνατόν νὰ συμβιβασθῇ ἡ ὑπόθεσις.

— 'Αντὶ δύο δόσεων συγκατάβα εἰς τρεῖς, εἶπεν ὁ νέος.

Ὁ Πέτρος Σάντος ἠτένισε δυσπιστῶν τὸν 'Αντώνιον.

— Θὰ δώσης λοιπὸν καὶ τρίτην λειτουργίαν;

— 'Ελα, Σάντε, εἶπεν ὁ 'Αντώνιος, ἄς τελειώσωμεν· θὰ σὲ δώσω χαρτίον καὶ μολυβδοκόνδυλον· ἐπειδὴ καὶ ἡξέυρεις νὰ γράψης σημείωσες μόνος τὰς συμφωνίας· θὰ τὰς υπάγω εἰς τὸν πατέρα μου, καὶ αὐτὸς θὰ τὰς ἐπικυρώσῃ, ἐντὸς δὲ τριῶν ἡμερῶν θὰ ἔχῃς ἀπάντησιν.

— 'Αν δὲν ἦσουν ἐρωτευμένοι, θὰ ὑπέθετα ὅτι ζητεῖς νὰ μ' ἀπατήσης διὰ νὰ φύγῃς ἀπὸ τοὺς βρόχους μου, εἶπεν ὁ Πέτρος Σάντος· πλὴν δὲν φοβοῦμαι τίποτε· ἡ 'Αγγελικὴ θ' ἀποκριθῇ δι' ὅλα... δός με τὸ χαρτίον.

Ἡ ἀγάπη τοῦ κέρδους ἐνίκησε τὴν φρόνησιν.

Ὁ 'Αντώνιος εἶχε γενεὴν κάτωχρος. Ἡμιανοῖξας ἔμπροσθεν τὸ ἱμάτιόν του, ἐβύβισεν εἰς τὸ στήθος τὴν χεῖρα ὡς διὰ νὰ ζητήσῃ χαρτίον καὶ μολυβδοκόνδυλον· ἀλλὰ τις ἦχος ξηρὸς, μεταλλικὸς, σχεδὸν ἀνεπαίσθητος, ἠκούσθη· ὁ ληστής ἔκαμε σχῆμα φοβερὸν, ἀνέσεισε τὴν πλατεῖαν χειρίδα του καὶ ἐκίνησε ταχέως τὰ δάκτυλά του.

Ξηρὸν κλαδίον κατέπεσε τότε ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ δένδρου.

Ὁ Πέτρος Σάντος ἠτύχασεν.

— Ἦτον ἦχος ξύλου ξηροῦ, εἶπε κύψας νὰ λάβῃ τὸ κλαδίον.

Καὶ ἀμέσως σφαῖρα πιστολίου διεπέρασε τὸν λαρυγγά του· ἀλλ' ὁ κακοῦργος δὲν ἔπεσεν. Ὁ 'Αντώνιος ἔστεκεν ἀπολιθωμένος βλέπων τὸ αἶμα ἐκτοξευόμενον πρὸς αὐτόν.

— Προδότα! ἀνέκραξεν ὁ Πέτρος Σάντος.

— 'Αγγελικὴ! ἐπιθύρυσεν ὁ 'Αντώνιος.

Τὸ ἐγχειρίδιον τοῦ ληστοῦ τὸν ἐκάρφωσεν εἰς τὴν γῆν!

Ἡμέρας τινὰς μετὰ τὴν πένθιμον ἐκείνην αὐγὴν, βοσκὸς τις, ἀναζητῶν τὸ ἀποπλανηθὲν ποίμνιόν του, ἶδε πτώμα κείμενον εἰς τὴν κοιλάδα τὸ πτώμα τοῦ ταλαιπώρου 'Αντωνίου.

Αἱ τρεῖς χαλκοπαγεῖς ἄκραι αἱ ἐπιστέφονται τὸν σίδηρον τοῦ ὅπλου τὸ ὁποῖον ἐνεπῆχθη εἰς τὴν καρδίαν του, ἴσταντο ἐπ' αὐτοῦ ὡς σταυρὸς ἐπιτύμβιος.

Τὸ σῶμα τοῦ Πέτρου Σάντου δὲν εὐρέθη· ἀλλ' ὁ θάνατός του ἦτον ἀναμφίβολος. Μόνος αὐτὸς ἐβίωσε τὸν ληστὴν νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ πιστὸν ἐγχειρίδιόν του. Τὰ πεπατημένα φυτὰ, αἱ παρὰ τὸν χεῖμαρρον καθημαγμένοι πέτραι ἐμαρτύρουν ὅτι, ἐνῶ ἐπληρίαζε νὰ ἐκπνεύσῃ ὁ πύρινος καὶ ἀνελεῖμων ἐκεῖνος ἄνθρωπος, ἠθέλησε, μετ' ἀγῶνας ὑπερφυεῖς, νὰ μὴν ἀφήσῃ εἰς τὴν δικαιοσύνην οὐδ' αὐτό του τὸ λείψανον. Κατέπεσεν εἰς τὸ βάραθρον.

Ἡ 'Αγγελικὴ ἔμεινεν ἀνύπανδρος, ἀλλ' οἱ πέντε υἱοὶ τοῦ Ἰωσήφ Ῥοβαλλίνου ἔτυχον ἐκδικήσεως!

Τὸ ἐγχειρίδιόν μου, κύριε, εἶναι τὸ ἐγχειρίδιον τοῦ Πέτρου Σάντου. Παράδοξος ἡ τύχη του! μὲ χρησιμεύει σήμερον εἰς τὸ νὰ κόπτω χαρτία!

N. Δ.

ΟΙ ΦΙΛΟΓΕΝΕΙΣ ΚΕΡΚΥΡΑΙΟΙ.

Δὲν ἐνθυμούμεθα οὐδεμίαν περίστασιν τῆς νεωτέρας 'Ελλάδος ἀπαιτοῦσαν πολὺ ἢ ὀλίγον τὴν συνδρομὴν τῶν τέκνων αὐτῆς, εἰς ἣν νὰ μὴ συνέντρεξαν προθύμως, προθυμότερον μάλιστα τῶν ἄλλων, οἱ ἀδελφοὶ Ἑπτανήσιοι. Πρὸ τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνος καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἡ Κέρκυρα διέχευεν ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα τὸ φῶς τῶν χριστιανικῶν ἀληθειῶν καὶ τὸ φῶς τῆς θύραθεν σοφίας διὰ τῶν Εὐγενειῶν καὶ Νικηφόρων καὶ διὰ τῆς Ἀκαδημίας αὐτῆς. Ἡ Ζάκυνθος ἐφιλοξέει μυριάδας προσφύγων ὁμογενῶν, καὶ δι' ἀδρῶν συνεισφορῶν καὶ δι' ἀπαρδειγματίστου ἐνθουσιασμοῦ ὑπεστήριξε τὸ εὐκλεὲς Μεσολόγγιον. Ἡ Κεφαλληνία ἔσταλλε τὰ ἀρειμάνια αὐτῆς τέκνα εἰς τὰ πεδία τοῦ πολέμου, καὶ διὰ τοῦ αἵματος αὐτῶν καθηγίαζε τὴν γῆν κοινῆς μὲν πατρίδος ἀλλ' ὅχι καὶ κοινὰ παρεχούσης τῆς ἐλευθερίας τὰ ὠφελήματα. Ἡ Λευκάς, ἡ Ἰθάκη τὰ Κύθηρα καὶ αὐτὴ ἡ μικρὰ νῆσος Παξοί, ὅλαι ἠνοῖξαν γενναίως τὰς ἀγκάλας εἰς τοὺς πάσχοντας ἀδελφούς, ὅλαι συνέδραμον τὸν περὶ τῶν ὅλων ἀγῶνα διὰ χρηματικῶν καὶ προσωπικῶν θυσιῶν.

Τὰς ἀληθείας αὐτάς πρὸ πολλοῦ παρέλαβεν ἡ ἱστορία. Ἡ ἱστορία, ἀναγινώσκουσα τὰς ἐφημερίδας τῶν ἀδελφῶν Ἰόνων θέλει μαρτυρῆσαι ὅτι, ἀν' καὶ διακεχωρισμένοι πολιτικῶς ἀπὸ τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος, δὲν ἔπαυσαν πώποτε ζωογονούμενοι ὑπὸ αἰσθημάτων ἐνθέρμου πατριωτισμοῦ ὑπὲρ τῆς μεγάλης πατρίδος, οὐδ' ἀπηύδισαν, καὶ τοι εὐδαιμονοῦντες ὕλικῶς πολὺ πλέον ἡμῶν, ἀποτεινόντες πρὸς αὐτὴν τὸν εὐαγγελικὸν ἀσπασμὸν τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἐνώσεως.

Ταῦτα ἐλάβομεν ἀφορμὴν νὰ ἀναμνήσωμεν διὰ τῆς ἀθνεοῦς ἡμῶν φωνῆς, ἀπὸ πράξεως ἀδελφῶν τινῶν Κερκυραίων ἧτις διήγειρεν ὅλην ἡμῶν τὴν εὐγνωμοσύνην. Διὰ τοῦ ΙΑ' φυλλαδίου τῆς *Παρδώρας*, δημοσιεύσαντες ξυλογραφικὸν καλλιτέχνημα τοῦ Περικλέους Σκιαδοπούλου, εἶχομεν προσθέσει καὶ τὴν παρατήρησιν ὅτι ὁ νέος οὗτος, ὡς ἄπορος, στερεῖται τῶν ἀναγκῶν ἐργαλείων. Φιλόμουσοί τινες Κερκυραῖοι (1) θαυμάζαντες τὴν ξυλογραφίαν καὶ ἐπιθυμοῦντες νὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν τελειοποίησιν τοῦ τεχνίτου, κατέβαλον ἐκ τοῦ προχείρου δεκατέσσαρα τάλληρα, τὰ ὁποῖα, στείλαντες πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς *Παρδώρας*, ἐξήγουν τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ προσφερθῶσι πρὸς

(1) Δὲν θέλομεν ἴσως προσβάλει τὴν μετριοφροσύνην τῶν εὐεργετῶν τοῦ Π. Σκιαδοπούλου, ἐὰν κοινοποιήσωμεν, καὶ ἄνευ τῆς συγκατάθεσός αὐτῶν, τὰ ὀνόματα αὐτῶν. Ἰω. Βράβλιας, Π. Λάμπρος, Δ. Μπάκας, Χ. Βασιλάς, Α. Πασχάλης, Σ. Σαρλής, Εὐθ. Μακροϊωάννης, Δημ. Μακροϊωάννης, Κ. Μπαλάνος, Γ. Σαραμάτης, Β. Σαραμάτης, Ἰ. Ἀρμενίου, Ν. Ποράνης, Γ. Μαζαράκης, Μ. Παντῆς, Εὐστ. Κουτσοβλάσης, Ἰ. Τζακαμπίσης, Α. Κωστής, Ν. Μπογδάνος, Ν. Μπούτζιος, Α. Κεφαλάς, Σ. Παππαμέσχος, Σ. Κρεμύδης.

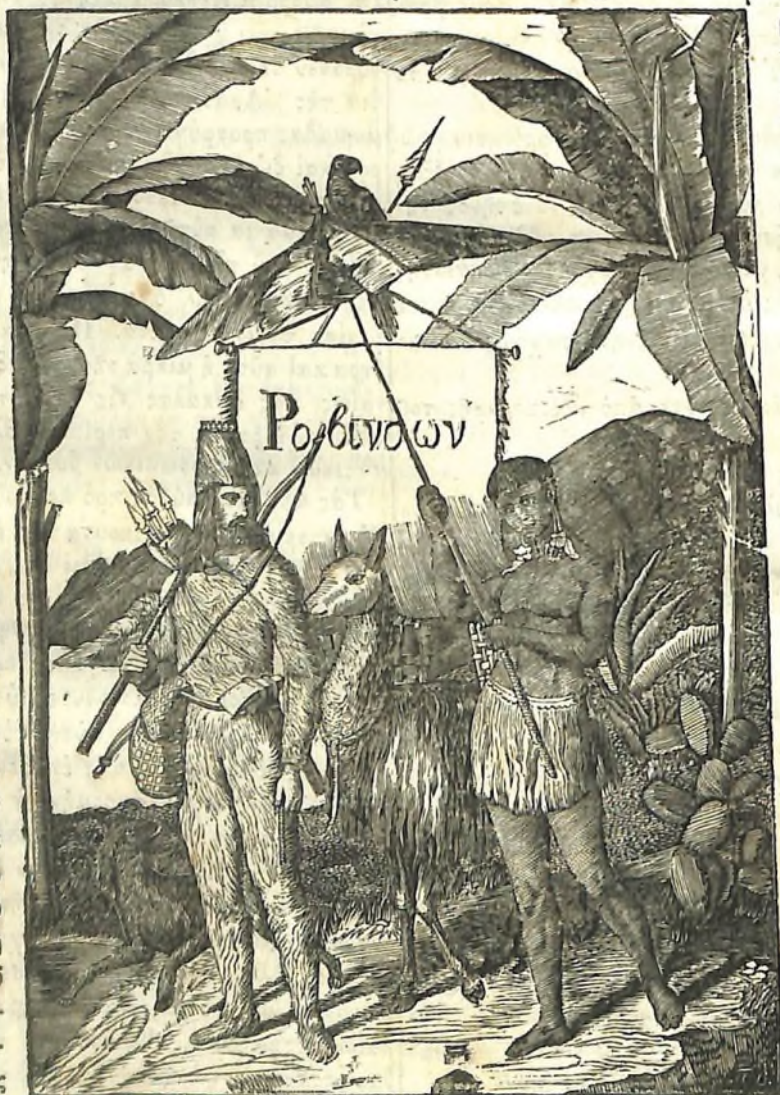
αὐτὸν χάριν ἀγορᾶς ἐργαλείων. Ὁ νέος Σκιαδό-
πουλος λαβὼν πρῶτην ταύτην τὴν ἐνίσχυσιν ἐκ μέ-
ρους ὁμογενῶν, ἐνῶ πρὸ πολλοῦ εἶναι γνωστὸς ἐνταῦθα
διὰ τὴν ἔργων αὐτοῦ, ἐδέχθη τὴν προσφορὰν μετὰ δα-
κρύων, καὶ φιλοτεχνήσας ἐπίτηδες τῶν κατωτέρω
ξυλογραφίαν παρεκάλει νὰ προσφερθῇ διὰ τῆς Παρ-
δώρας πρὸς τοὺς ἐν Κερκύρᾳ εὐεργέτας αὐτοῦ, ὡς
ἐλάχιστον δεῖγμα ἀπείρου ἐὐγνωμοσύνης.

Ἄλλ' οὐχ ἦτον καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν νὰ ἐκφράσω-
μεν εὐχαριστίας πρὸς τοὺς φιλοκάλους Κερκυραίους,
διότι, τιμῆσαντες καὶ τὴν σύστασιν ἡμῶν, ἐδοῦνθησαν
τὴν ἀνάπτυξιν τέχνης κατὰσταθείτης ἀναγκαίης εἰς
τὴν Ἑλλάδα.

ΑΝΗΚΟΥΣΤΟΝ ΣΥΜΒΕΒΗΚΟΣ.

Ἡ ἐφημερίς τῆς
Ἱρλανδικοῦ πόλεως
Λονδονδεῖρρὺ ἀναφέ-
ρει τὸ ἐξῆς ἀνήκου-
στον συμβεβηκός·

«Περὶ τὰς ἀρχὰς
τῆς ἐβδομάδος με-
γάλῃ ἐνταῦθα συγ-
κίνησιν διηγεῖται εἰ-
ρηαίς τις, ὅτι τὸ σι-
δηροῦν ἀτμόπλοιοι ἡ
Φανέλλα καταβιβί-
νον πρὸς Ἰννισχό-
ουεν προσεβλήθη πει-
ρατικῶς ὑπὸ τινος
ἀπεριγράπτου θαλασ-
σίου θηρίου, τὸ ὁ-
ποῖον, ἐμπήξαν τοὺς
διδόντας εἰς τὴν πρῶ-
ραν τοῦ πλοίου, πα-
ρέσυρεν αὐτὸ ὁρμητι-
κῶς εἰς τὸν λιμένα
τοῦ Πορτροῦς ὅπου
καὶ τὸ πλοῖον αὐτὸ
διευθύνετο. Ἡ φρίκη
τῶν ἐπιβατῶν καὶ τοῦ
πληρώματος κατέ-
στη μερίστη ὅτε πα-
ρετῆρησαν τὸ τέρας

ταύτην ἠθελήσαμεν νὰ ἐξετάσωμεν λεπτομερέστερον
περὶ τοῦ πράγματος· ἐμάθομεν δὲ ὅτι τοῦτο μὲν ἦτο
ἀληθές, ἀλλ' ὅτι περιστάσεις μόνον τινὲς ἐμεγαλύνθη-
σαν ὑπὲρ τὸ δέον· δὲν ὑπάρχει ὅμως ἀμφιβολία ὅτι τὸ
πλοῖον προσεβλήθη ὑπὸ θαλασσίου τέρατος, συμβεβηκὸς
ἄγνωστον μέχρι τῆς σήμερον! Καθ' ἡν στιγμὴν τὸ
ἀτμόπλοιοι ἡ Φανέλλα παρέπλεε τὸ ἀκρωτήριο Τόνος
ἀντικρὺ τοῦ Δόουνχίλλ. αἱ ἐν τῷ πλοίῳ ἡθελήθη-
σαν κλόνον ὡς ἂν συνετρίβητο αὐτὸ ἐπὶ ὑφάλων,
(τὸ ὁποῖον δὲν ἦτο δυνατόν ὡς οὕτως βαθυτάτης ἐκεῖ
τῆς θαλάσσης) καὶ ὡς ἂν συνεταράσσετο ἡ πρῶρα
ὑπὸ ὑπερμεγέθους θηρίου. Μόνον δὲ ὅτε τὸ ἀτμό-
πλοιοι ἐφθασεν εἰς τὸν Πορτροῦσιον λιμένα, ἐπτά πε-
ρίπου μίλλια ἀπέχοντα τοῦ ἀκρωτηρίου Τόνος, παρετη-

ρήθη ὑπὸ τῶν παρὰ
τὸν αἰγιαλὸν ἰστα-
μένων ὡς καὶ παρὰ
τινῶν ἐκ τῶν τοῦ
πληρώματος, ὅτι
μέγα κῆτος ἐκράτει
τὸ πλοῖον διὰ τῶν
διδόντων, τῶν ὁποίων
τὰ ἔχνη ἔμειναν ἐν-
τετυπωμένα ἐπὶ τῆς
πρῶρας, οὕτως καὶ
αὐτῆς σιδηρᾶς. Ὁ
λιμενάρχης Κ. Βλάκ
καὶ ἄλλοι πολλοὶ κα-
τεδίωξαν ἀμέσως διὰ
λέμβων τὸ θηρίον,
δυστυχῶς ὅμως τὸ
μόνον ὄπλον τὸ ὁ-
ποῖον ἔφερον μεθ' ἐ-
αυτῶν ἦτο λόγχη
πυρεβόλου, δι' ἣς,
προηλωθείσης εἰς
κάμακα, ἐπέφερον
πολλὰς πληγὰς κα-
τὰ τοῦ ζώου ἐξ ὧν
πολὺ αἷμα ἔβρουσε·
καὶ ὅμως δὲν κα-
τώρυσαν νὰ συλλά-
βωσιν αὐτό, ὅρμησαν
ἐξω τοῦ λιμένος πρὸς
τὸν Ὁκεανόν· Ἐπει-
δὲ δὲ ἦτο τότε ἐ-

ἐτοιμαζόμενον νὰ ἐπιπέτῃ κατ' αὐτῶν ἐντὸς τοῦ πλοίου
ἐσώθησαν δὲ σκληροτάτου καὶ ἀπαραδειγματίστου θη-
νάτου διὰ τῆς ταχέως συνδρομῆς ἀποσπάτματός τι-
νος ἀστυνομικῶν φυλάκων, οἵτινες, ὁδοιποροῦντες παρὰ
τῶν δροστηρίων, νοήσαντες καὶ ἀτρομήτου ἀρετῆ-
τος, ἠνάγκασαν δι' ἀλλεπαλλήλων πυροβολισμῶν τὸ
κῆτος νὰ ἀπεσυρθῇ, διευθύνοντες ἰδίως τὰς σφαίρας
κατὰ τῆς οὐρᾶς ἥτις ὑποτίθεται ὑπὸ τῶν πολλῶν ὡ-
δρᾶ τῆς ζωτικῆς συντήσεως· ἀκούσας τε τὴν εἴησιν

σφάρας δὲν ἐδοῦνθησαν νὰ παρατηρήσωσι καλῶς τὸ
σχῆμα αὐτοῦ ὕπερογίσσαντο ὅμως τὸ μήκος αὐ-
τοῦ περὶ τοὺς 14 πόδας, τὸ δὲ χρῶμα ἐφάνη εἰς ὁ-
λοῦς μέλαν.